

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for politikk og forvaltning

AORG350
Masteroppgave

The Liability of Adolescents

**Isomorfi og homogenisering blant
norske barne- og ungdomsorganisasjoner**

Renate Hamm

VÅR 2023

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker hvorvidt teori om institusjonell isomorfi kan forklare en potensiell homogenisering blant norske barne- og ungdomsorganisasjoner. Caseutvalget for denne studien består av fire norske frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner: KFUK-KFUM Norge, Norsk Speiderforbund, 4H Norge og Humanistisk Ungdom. Gjennom en kvalitativ innholdsanalyse av landsmøteprotokoller fra den enkelte organisasjonen fra år 2000 til år 2022, har man kommet frem til at organisasjonene utviser flere likhetstrekk innenfor både institusjonelt drevne og det kompetitivt drevne organisatoriske endringer, særlig det siste tiåret. Det er spesielt de samfunnsbaserte organisasjonene som utviser slike trekk. Analysen har også funnet størst innslag av tvungen isomorfi, og dernest kompetitiv isomorfi. Som konsept viste tvungen isomorfi seg å være for bredt for denne analysen, og det var derfor nødvendig å skape to nye underkategorier: Institusjonelt-tvungen isomorfi og teknisk-tvungen isomorfi. Studien har vist at organisasjonene utviser mest isomorfi som følge av press og krav fra sine institusjonelle omgivelser samt fra sin demografiske målgruppe, og mindre som følge av krav og ønsker fra sine tekniske omgivelser.

Abstract

This thesis examines whether institutional isomorphism theory can explain a potential homogenization among Norwegian youth NGOs. The case selection for this study consists of YMCA-YMWA Norway, Norwegian Guide and Scout Association, 4H Norway, and Humanist Youth. Through a qualitative content analysis of national meeting minutes from each organization from the year 2000 to 2022, it has been found that the organizations exhibit several similarities in both institutionally driven and competitively driven organizational changes, particularly in the last decade. It is particularly the community-based organizations that exhibit isomorphic features. The analysis also found the highest incidence of coercive isomorphism, followed by competitive isomorphism. As a concept, coercive isomorphism was found to be too broad for this analysis, and it was therefore necessary to create two new subcategories: Institutionally coercive isomorphism and technically coercive isomorphism. The study thus found that the organizations exhibit the most institutional isomorphism due to pressures and demands from their institutional environment and their demographic target group, and less due to demands and wishes from their technical environment.

Forord

Endelig sitter jeg og skal skrive forordet til masteroppgaven min. Det har vært en lang reise med oppturer og nedturer, katastrofetanker og eufori, og nå er jeg straks ved veis ende. Det er sykt deilig og utrolig trist på én og samme tid.

Først og fremst: Tusen takk til min veileder Simon Neby for uvurderlig hjelp, heiarop og rom til å tørre skikkelig over organisasjonsteori.

Takk til forskergruppen Governing Global Challenges. Takk også til Institutt for politikk og forvaltning ved UiB (du vil alltid hete admorg i mitt hjerte).

Jeg vil også rette en stor takk til de hjelpsomme menneskene som har bidratt til at jeg kunne gjennomføre denne studien:

- Kirvil Kaasa ved Norsk Speiderforbund.
- Linn Brandsvoll ved KFUK-KFUM Norge.
- Randi Versto Kaasa, Beate Patay og Gro Helene Andersen ved 4H Norge.
- Hans Christian Andersen-Knudsen ved Humanistisk Ungdom.
- Silje Brekke Bakken ved Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner.

Takk til familie og venner for støtte, omsorg og nysgjerrighet, selv om dere ikke helt forstår hva jeg holder på med. Spesielt takk til mamma og pappa for at dere diskuterte politikk rundt middagsbordet, oppfordret til engasjement og alltid verdsatte en sterk mening – selv om det gjorde meg til et stabeist.

Takk til gjengen på lesesalen for å ha gjort masterårene til mitt livs absolutt gøyeste år. Takk for alt for lange lunsjer, fjas og bortkastet tid, og alle andre ablegøyer både på og utenfor campus.

Takk til min fantastiske Peter, for all støtte, kjærlighet og varme middager etter lange dager på lesesalen. Takk for at du alltid er der. Jeg gleder meg til å bli voksen med deg.

Og til slutt: Tusen takk til min *partner in crime*, evige kollokvie- og samarbeidspartner, fremste støttespiller, og ikke minst bestevenninne Silje. De siste fire årene hadde vært uutholdelige uten deg på mitt lag, og jeg er evig takknemlig. Denne oppgaven hadde ikke skjedd uten deg.

Renate Hamm

26. mai 2023

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	9
1.1 Studiens verdi.....	9
1.2 Problemstilling og struktur.....	10
2. Kunnskapsstatus	11
2.1 Historisk bakgrunn.....	11
2.1.1 Opprettelsen av LNU.....	12
2.1.2 Strengere krav – og profesjonalisering?	12
2.1.3 Nedgang og nye muligheter.....	13
2.1.4 Sjokk og støtte.....	15
2.1.5 Oppsummering av historisk bakgrunn	16
2.2 Tidligere forskning.....	17
2.2.1 Ungdomsorganisasjoner og tekniske omgivelser	17
2.2.2 Ungdomsorganisasjoner som case.....	18
2.2.3 Frivillige organisasjoner.....	21
2.2.4 Isomorfi	24
2.2.5 Oppsummering av tidligere forskning.....	28
3. Teori	31
3.1 Organisasjon.....	31
3.1.1 Organisasjonsverdier	32
3.1.2 Organisasjonens omgivelser	33
3.2 Institusjonalisme	34
3.2.1 Organisasjoner og institusjoner	35
3.2.2 Institusjonelle omgivelser.....	36
3.2.3 Organisasjoner og omgivelser i samspill.....	38
3.3 Isomorfi	39
3.3.1 Kompetitiv isomorfi	40
3.3.2 Institusjonell isomorfi.....	41
3.3.3 Institusjonelle isomorfiformer	41
3.3.4 Alternativer til isomorfi.....	43
3.3.5 Isomorfi i felt- og populasjonsteori.....	45
3.4 Oppsummering.....	46
3.4.1 Forventninger til funn	47
4. Metodisk tilnærming	50
4.1 Forskningsdesign.....	50

4.2 Caseutvalg	50
4.2.1 Sampling	51
4.2.2 Caseutvalg	53
4.3 Datagrunnlag	55
4.3.1 Empirisk data	55
4.3.2 Tekstlig data	56
4.3.2 Metodisk tilnærming	57
4.3.3 Litteraturgjennomgang	58
4.4 Dataanalyse	59
4.4.1 Analysemetode	59
4.4.2 Måling	61
4.4.3 Koding og kategorisering	63
4.4 Datakvalitet	64
4.4.1 Validitet	65
4.4.2 Reliabilitet	67
4.4.3 Generaliserbarhet	67
4.4.4 Refleksivitet og etiske hensyn	68
5. Empiri	70
<i>Tabell 1: Oversikt over caser</i>	70
5.1 KFUK-KFUM Norge	70
5.1.1 Ånd, sjel og kropp	77
5.2 Norges Speiderforbund	78
5.2.1 Vær beredt!	84
5.3 4H Norge	85
5.3.1 Hode, hjerte, hender og helse	86
5.4 Humanistisk Ungdom	86
5.4.1 Det vi vet	89
5.5 Oppsummering	90
6. Analyse	92
6.1 Mønstre og trender i resultatene	93
6.1.1 Forekomst av observert isomorfi	93
6.1.2 Historisk utvikling av isomorfi	96
6.2 Tvungne isomorfiske trekk	98
6.2.2 Teknisk-tvungen isomorfi	100
6.3 Analyse av kompetitive isomorfiske trekk	103
6.3.1 Kompetitiv innholdsanalyse	106
6.4 Analyse av institusjonelt-tvungne trekk	106
6.4.1 Historisk utvikling	107
6.4.2 Institusjonelt-tvungent innhold	109

6.5 Oppsummering av funn.....	114
6.6 Funn i lys av teoretiske forventninger.....	116
6.6.1 Isomorfi og organisasjonens orientering	116
6.6.2 Isomorfi og organisasjonens alder.....	117
6.6.3 Isomorfi og organisasjonens verdigrunnlag	118
6.7 Isomorfiens anvendelighet	119
7. Oppsummering, konklusjoner og videre forskning.....	120
7.1 Oppsummering av studien og konklusjoner.....	120
7.2 Refleksjoner	123
7.3 Videre forskning.....	124
8. Litteratur	126

Oversikt over figurer og grafer:

Figur 1: Perspektiv på forholdet mellom organisasjonsfelt, organisasjonspopulasjon og de tilhørende isomorfiske mekanismene.....	46
Graf 1: Forekomst av tre isomorfityper mellom organisasjonene (1).....	94
Graf 2: Forekomst av tre isomorfityper mellom organisasjonene (2).....	94
Graf 3: Historisk utvikling i potensielt isomorfiske trekk i den enkelte organisasjon.....	96
Graf 4: Historisk utvikling i tvungen isomorfi.	98
Graf 5: Forekomst av institusjonelt-tvungen og teknisk-tvungen isomorfi.	99
Graf 6 Historisk utvikling av teknisk-tvungen isomorfi.....	101
Graf 7: Historisk utvikling av kompetitiv isomorfi.	104
Graf 8: Historisk utvikling i institusjonelt-tvungen isomorfi.	107
Graf 9: Fordeling av institusjonelt-tvungent innhold.....	109
Graf 10: Forekomst av de fire isomorfitypene trekk mellom organisasjonene.....	115

Oversikt over vedlegg:

Forhåndsarbeid:

Vedlegg 1: Indikatorer for måling av isomorfi i landsmøteprotokoller

Vedlegg 2: Oversikt over dokumenter i datasamling.

Analyse:

Vedlegg 3: Innholdsanalyse, teknisk-tvungent innhold.

Vedlegg 4: Fremstilling av forekomst av isomorfi.

Vedlegg 5: Innholdsanalyse, kompetitivt innhold.

Vedlegg 6: Interorganisatorisk analyse: Samliv, kjønn og seksualitet.

Vedlegg 7: Interorganisatorisk analyse: Internasjonal politikk, likestilling og rettferdighet.

Vedlegg 8: Interorganisatorisk analyse: Urfolks rettigheter.

Vedlegg 9: Interorganisatorisk analyse: Bærekraft, klima og miljø.

Vedlegg 10: Interorganisatorisk analyse: Unges rettigheter, demokratiske deltakelse og velvære.

Vedlegg 11: Interorganisatorisk analyse: Mangfold og inkludering.

Våren du fyller 14 ligger ikke i ro og venter på at du skal komme.

Det er ikke mulig å vende tilbake til sommeren da du var 17.

Neste sommer finnes ikke når du er ung.

***Bent Høie,
april 2020***

1. Innledning

Ordene på forrige side ble sagt av daværende helseminister Bent Høie i april 2020. I denne talen både takket og beklaget han seg overfor Norges barn og unge, som på mange måter mistet viktige øyeblikk til koronapandemiens innskrenkninger. Sitatet, og talen generelt, trekker frem et viktig poeng: Ungdommens flyktighet. Tenårene er begrenset og turbulent av natur, og preges av sterke følelser og brennende lidenskap.

1.1 Studiens verdi

Det er flere grunner til at barne- og ungdomsorganisasjoner er viktige i et organisasjonsteoretisk perspektiv. Ungdom og unge voksne er utømmelige kilder til engasjement, noe som i aller høyeste grad kanaliseres gjennom ulik organisert aktivitet. Dermed kan det lett tenkes at denne typen organisasjoner i større grad er utsatt for relativt sterke institusjonelle krefter, utpreget organisasjonskultur og endogent press. Samtidig må også disse organisasjonene, og andre frivillige og/eller ideelle organisasjoner etterleve de samme tekniske og regulative mekanismene som bedrifter og selskaper, dog gjennom forvaltning av økonomisk bistand, støtte og gaver. I tillegg er barne- og ungdomsorganisasjoner trolig den delen av organisasjonslandskapet med hyppigst utskiftning av medlemmer, da man tross alt kan bli for gammel for medlemskap. Til sammen utgjør dette en form for organisasjon hvis særegenhet er meget interessant, og paradoksalt nok et relativt lite undersøkt felt innen organisasjonsvitenskapen.

Mange slike organisasjoner melder om at nettopp de regulative kreftene gjør at de føler at de mister sin egenart, såkalt strukturell isomorfi, fordi strenge krav til forvaltning og rapportering gjør at viktige ressurser går med til å holde organisasjonens byråkrati ved like.¹ Dermed finnes det altså historiske tegn til at det allerede finnes isomorfiske mekanismer i spill innenfor dette feltet. Derfor er det interessant å se på denne problemstillingen i et institusjonelt perspektiv, og undersøke hvorvidt og/eller i hvilken grad man også kan se institusjonell isomorfi i dette organisasjonsfeltet. Denne studien vil forhåpentligvis kunne bidra til en bedre forståelse av institusjonell isomorfi som teori og som verktøy til å både observere og forklare endring i organisasjoner. I tillegg vil studien også gi bedre empirisk

¹ Dette fortelles det mer om i oppgavens kapittel 2.

forståelse av barne- og ungdomsorganisasjoner som felt, og hvordan både tekniske og institusjonelle krefter virker inn på disse organisasjonsformene.

Casene som brukes i denne studien er KFUK-KFUM Norge, Norges Speiderforbund, 4H Norge og Humanistisk Ungdom. Dette er for å dekke mangfoldet i det eksisterende feltet for ideelle barne- og ungdomsorganisasjoner i form av størrelse, alder, orientering og verdigrunnlag. Kombinasjonen av empirisk felt og teoretisk bakgrunn gir denne studien et noe særegent preg, og presenterer funn innenfor et område som er relativt lite utforsket innen organisasjonsvitenskapen.

1.2 Problemstilling og struktur

Problemstillingen for denne studien er som følger: I hvilken grad er det slik at norske ungdomsorganisasjoner, som alle opererer innenfor samme felt og er avhengige av de samme ressursene, blir likere hverandre i sitt møte med sine omgivelser – altså i sin institusjonelle rolle, selvbilde og ønskede uttrykk?

For å besvare dette spørsmålet vil oppgaven først gi en gjennomgang av de politiske og økonomiske forholdene som har preget den historiske utviklingen i feltet for barne- og ungdomsorganisasjoner de siste 60 årene. Det fokuseres særlig på hvordan feltet i økende grad byråkratiseres som følge av strengere regulative krefter. Oppgaven vil også ta for seg tidligere forskning på barne- og ungdomsorganisasjoner og frivillige organisasjoner generelt, samt empirisk forskning på isomorfi i organisasjoner. Deretter vil oppgaven presentere studiens teoretiske bakteppe, og hvordan institusjonell teori og isomorfi kan brukes til å observere en eventuell institusjonell homogenisering, i tillegg til den rapporterte strukturelle homogeniseringen.. Oppgaven vil også gi en innføring i metodene som er brukt for både caseutvalg og datainnsamling, og ikke minst den kommende kvalitative innholdsanalysen.

I kapittel 5 gis det en gjennomgang om den bakenforliggende historien samt de strukturelle egenskapene til de fire utvalgte organisasjonene til denne studien: KFUK-KFUM Norge, Norges Speiderforbund, 4H Norge og Humanistisk Ungdom. Fra disse har jeg hentet landsmøteprotokoller fra de siste tjue årene, som jeg analyserer i lys av ulike isomorformer: Kompetitiv isomorfi, mimetisk isomorfi, normativ isomorfi og tvungen isomorfi. I møte med det empiriske materialet har jeg også sett meg nødt til å dele sistnevnte i to underkategorier: Teknisk-tvungen isomorfi og institusjonell-tvungen isomorfi. Avslutningsvis presenteres disse funnene i lys av teori, empiri og kontekst, før oppgaven reflekterer over metodiske valg og videre forskning.

2. Kunnskapsstatus

Dette kapittelet vil presentere eksisterende kunnskap om forskningsfeltet studien tar for seg, både i empirisk og teoretisk form. For å forstå eventuelle endringer i barne- og ungdomsorganisasjoner over tid, må man først forstå de historiske og politiske rammene som omgir dem, da organisasjonenes institusjonelle og tekniske omgivelser er avgjørende for deres virke og hvordan de samhandler. For å kunne bidra til det organisasjonsvitenskapelige feltet er det også viktig å separere denne studien fra tidligere studier eller forskningsprosjekter. Derfor har jeg valgt å samle tidligere forskning om barne- og ungdomsorganisasjoner, frivillige organisasjoner og isomorfi i ett kapittel.

Kapittelets første del presenterer organisasjonsfeltets historiske bakgrunn innenfor en norsk historisk og politisk kontekst. Kapittelets andre del vil ta for seg eksisterende forskning om barne- og ungdomsorganisasjoner og frivillige organisasjoner, samt empirisk forskning på isomorfi.

2.1 Historisk bakgrunn

Ungdomsorganisasjonen er langt ifra en ny idé, og det fantes flere ungdomsorganisasjoner allerede på attenhundretallet (LNU, 1987). I følge LNU hadde det landsdekkende sentrale ungdomsarbeidet sitt ordentlige utspring etter 1945 med opprettelsen *Ungdommens Fellesnemnd*, som skulle fungere som et samarbeidsorgan mellom elleve ungdomsorganisasjoner (Lorentzen, 2000). Seks år seinere ble nemnda oppløst grunnet uenigheter. I 1946 ble *Statens ungdoms- og idrettskontor* opprettet, og i 1950 vedtok Stortinget for første gang bevilgning til ungdomsorganisasjonene, noe som førte til faste konferanser for ungdomsorganisasjonene to ganger i året i tiden som fulgte (LNU, 1987).

Som et følge av denne oppblomstringen oppsto det et behov for et samarbeidsorgan, og følgelig ble *Statens ungdomsråd* opprettet i 1953. Rådet krevde økt støtte til de norske ungdomsorganisasjonene, noe som i 1959 førte til både firedobling av bevilgningen og en lov som ga kommunene autonomi til å gi sine lokale politiske ungdomsorganisasjoner støtte (ibid.).

På 60-tallet vokste ungdomsorganisasjonene betraktelig, og LNU hadde fått en tilslutning på 45 landsomfattende organisasjoner (Lorentzen, 2000). Det ble også etablert mer definerte støtteordninger, blant annet for ledertrening, seminarer og låneordninger. Det er tydelig at det ungdomsorganisatoriske landskapet ble viet mye statlig oppmerksomhet og ressurser. Mens resten av landet sakte, men sikkert ble bygget opp etter krigens herjinger, ble

ungdommen rustet med demokratiske prinsipper og fredelige verktøy for samarbeid (ibid.). Organisasjonene som mottok statlig ble ikke detaljstyrte, men ble heller vist tillit fra myndighetene og fikk lovnad om at det var organisasjonenes egne styreorgan som skulle forvalte stønaden (ibid.). Tidlig på 70-tallet ble det også innført en grunnstøtte for ungdomsorganisasjonene: En fast sum, lik for alle organisasjoner. Seinere baserte grunnstøtten seg på medlemstall (ibid.). Dermed ble antall medlemmer altså av stor betydning for organisasjonene allerede mot slutten av 70-tallet.

2.1.1 Opprettelsen av LNU

Ungdomsorganisasjonene vokste stadig, og de så at *Statens ungdomsråd* ikke lenger fungerte tilstrekkelig som kanal mot myndighetene, men at det heller var behov for et organ som kunne ivareta deres interesser (Lorentzen, 2000). Dette førte til opprettelsen av nettopp *Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner* (LNU) i 1980, en paraply- og interesseorganisasjon for barne- og ungdomsorganisasjoner. LNU overtok flere av ansvarsområdene i det norske ungdomsorganisasjonslandskapet, og skulle blant annet være en koordinator for medlemsorganisasjonene og et høringsorgan for staten (ibid., s. 30). I første omgang besto LNU av 44 organisasjoner for barn og unge. Det var derimot ikke alle landsdekkende organisasjoner som fikk innvilget medlemskap, grunnet LNUs krav om blant annet organisatorisk demokrati og lik medlemsinnflytelse. Disse kravene stemte for øvrig stort sett med myndighetenes egne krav for statlig støtte (ibid.).

Det tidligere nevnte *Statens ungdoms- og idrettskontor* ble omgjort til en egen avdeling for ungdoms- og idrettssaker i 1984. Da ble mye ansvaret for ungdom og fritid overført til det som da var Kultur- og vitenskapsdepartementet. Det nye *Statens barne- og ungdomsråd* oppnevnt i 1982, og nedlagt i 1987 (ibid.).

2.1.2 Strengere krav – og profesjonalisering?

Troen på at ungdomsorganisasjonene kunne forvalte sine egne tilskudd skulle vise seg å være kortvarig. I 1993 bestemte den daværende regjeringen at det skulle nedsettes en interdepartemental styringsgruppe som skulle gjennomgå støtten til de frivillige organisasjonene (Lorentzen, 2000). I 1994 kom det frem at flere ungdomsorganisasjoner, blant annet Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF), hadde jukset med medlemstall for å tilegne seg større tilskudd. Som et følge ble det opprettet en granskningskommisjon for å

kvalitetssikre tildelingen (ibid., s. 38-39). Resultatet ble krav om ekstern bekreftelse av medlemstall, årsmelding, regnskap og budsjett.

Tidligere hadde organisasjonene vært preget av mange aktive medlemmer, sterk medlemsstyring og frivillig arbeid. I en statskonsultrapport fra 1996 sies det at de frivillige organisasjonene hadde vært under merkbar endring siden 1960, og at organisasjonene fikk en sterkere kobling til markedet, flere oppgaver på oppdrag fra det offentlige og økt betalt arbeidskraft (Statskonsultrapport 1996:4, s. 41).

Mot slutten av nittitallet ble det satt ned enda et utvalg som skulle utarbeide et nytt regelverk for de statlige tilskuddene (Lorentzen, 2000, s. 46). Det såkalte *Stensrud-utvalget* ble nedsatt som en konsekvens av blant annet AUF sitt tidligere medlemsjuks. Det ble stilt en håndfull krav til organisasjonene for å kunne motta statlig støtte. Ønsket var blant annet å bevare mangfoldet i det frivillige organisasjonslivet, og å bidra til aktivitet og opplæring i demokrati (NOU 1997:1).

Kravene innebar blant annet en organisasjonsdemokratisk oppbygging med stemmerett for alle medlemmer fom. 15 år (NOU 1997:1.), og den enkelte organisasjonens grad av interndemokrati skulle blant annet avgjøre størrelsen på statlig støtte. I tillegg ble det også etablert ulike nivåer av stønad, basert på antall medlemmer under 26 år (ibid.).

I ettertid ble forslaget sendt ut til høring, og høstet både positive og negative tilbakemeldinger. Mange ungdomsorganisasjoner reagerte blant annet på utvalgets definisjon og vektleggelse av nettopp demokrati, da mange anså aktivitet og samhandling som viktigere deler av organisasjonslivet enn det organisasjonsdemokratiske (Lorentzen, 2000). Når det gjaldt medlemskravet tolket noen av organisasjonene det som mistillit fra staten, og man fryktet at strenge krav til dokumentasjon og kontroll kunne føre til at organisasjonene mistet sin egenart, og at det ville føre til tap av det interorganisatoriske mangfoldet i Norge. Ønsket var et regelverk som *tilpasset seg* organisasjonen, og ikke et regelverk som *krevede tilpasning* (ibid.). Staten mente på sin side at de foreslåtte endringene ikke ville kreve store endringer i organisasjonene (Meld. St. 32 (1996 – 1997). Det nye reglementet ble innført i 1997 (Lorentzen, 2000).

2.1.3 Nedgang og nye muligheter

Ungdomsorganisasjonene opplevd rask vekst frem til 1980. Det er likevel denne organisasjonsformen som opplevde størst nedgang på 90-tallet. Man så også en liten nedgang i antall ungdom som deltok i frivillig arbeid. I undersøkelsen *Organisasjonene i Hordaland*

1999-2009 (Christensen, Strømsnes og Wollebæk, 2011) påstås det at andelen ungdom som er organisasjonsaktive mer enn en halvtime i uken gikk ned fra 33 til 18 prosent i det gjeldende tidsrommet.

Det nye årtusenet ga derimot flere muligheter for vekst for ungdomsorganisasjonene. I år 2000 opprettet LNU *Frifond-ordningen* som skulle gi støtte til lokale ledd i ungdomsorganisasjonene, og det ble innført skattefritak for donasjoner til frivillige organisasjoner. I *Soria Moria*-erklæringen fra 2005 uttrykte den daværende regjeringen at de ønsket et nært samspill med frivillige organisasjoner, noe som ble konkretisert i Frivillighetsmeldingen i 2007 (Selle, 2012). I perioden 2006 til 2007 økte for øvrig antallet medlemmer i organisasjoner som mottar grunnstøtte med over 100 000 medlemmer, noe LNU tilegner bedre rammebetingelser for den unge frivilligheten (2018). I 2008 ble *Frivillighetsregisteret* opprettet, og i 2009 kom *Grasrotandelen*, som ga overskudd fra norske pengespill til registrerte ideelle organisasjoner. Dette og flere liknende tiltak var alle verktøy som ikke bare styrket organisasjonenes eget arbeid, men også det interorganisatoriske samarbeidet i Norge (Selle, 2012).

Selle (2012) mener at på denne tiden oppstod en ny institusjonalisering innenfor frivillighetspolitikken: Mer detaljert regelverk rundt forvaltning av tilskudd førte til mer standardisering og økte krav til organisasjonene, som igjen førte til mer profesjonalisering av arbeidsoppgaver. En av konsekvensene av dette var økt grad av formalisering, men samtidig oppga flere organisasjoner at de arrangerte færre medlemsmøter (Selle, 2012, s. 36), noe som kan tyde på mindre fokus på det enkelte medlemmet i organisasjonen, og et større fokus på medlemsmassen som en helhet.

Når det gjelder organisert frivillig aktivitet så man en nedgang i organisasjonsmedlemskap for aldersgruppen 16-29 år mellom 1998 og 2009 (Aars m.fl., 2011). Man ser dog en radikal økning i antall organisasjonsmedlemskap blant de unge respondentene, hvor man i det øvre sjiktet av ungdomskategorien (25-29 år) økte fra ett eller to medlemskap, til nærmest tre (ibid., s. 30). Dette er trolig det som gjør at ungdomsorganisasjonene levde videre, selv om antall ungdom som var aktive i frivillig sektor dalte. Det skal dog sies at man så at flere ungdomsorganisasjoner ble nedlagt i løpet av det første tiåret av 2000-tallet, da særlig organisasjoner med politisk og kristent formål. De som kommer seirende ut av tiåret var kultur- og fritidsorganisasjonene, hvor man så en relativt solid økning mellom 1999 og 2009 (ibid.).

2.1.4 Sjøkk og støtte

Ifølge NOU 2011:20 utløste terrorangrepet på Utøya og i regjeringskvartalet et økt fokus på unges deltakelse i samfunnet, og både samfunnsengasjementet og tilstrømmingen til ungdomsorganisasjonene økte. I 2011 gjennomførte 20 kommuner i Norge samt Svalbard et forsøk med nedsatt stemmerettsalder til 16 år ved årets kommunevalg, noe som ga valgdeltakelse på 58 prosent i aldersgruppen 16-17 år (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013). Fra 2011 til 2012 kunne man se en stor økning i medlemstall både i ungdomspartiene og i ungdomsorganisasjonene (LNU, 2013; 2015). Under Stortingsvalget i 2013 økte valgdeltakelsen blant førstegangsvelgere med 20 prosent (Bergh, 2013). Statsbudsjettet fra 2013 viste også større økonomisk støtte i form av økt tilskudd til landsomfattende, frivillige ungdomsorganisasjoner (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013). Terrorangrepet forårsaket tilsynelatende altså ikke bare økt engasjement blant ungdom, men også større statlig tiltro til de unge. LNU identifiserer også organisasjonenes evne til å tilpasse seg samfunnsendringer som noe av grunnen til veksten man så i medlemstall (2013).

I en sluttrapport fra 2016 kritiserte LNU ungdomsorganisasjonenes nasjonale grunnstøtte for å ha stagnert de siste ti årene. Dette skal være på grunn av blant annet økning i antall organisasjoner samt at grunnstøtten ikke ble prioritert i statsbudsjettet. To år senere kunne de vise til en grunnstøtte som hadde blitt styrket over statsbudsjettet med til sammen 20 millioner kroner, noe som skal ha ført til både økt aktivitet og medlemstall (LNU, 2018).

Våren 2018 satte paraplyorganisasjonen Frivillighet Norge ned en arbeidsgruppe som skulle utarbeide retningslinjer for varsling og forebygging av seksuell trakassering og overgrep i frivillige organisasjoner. Ved å samle kompetanse og erfaring på feltet fra flere organisasjoner i Norge utarbeidet Frivillighet Norge en rapport om seksuell trakassering i frivillig sektor, som også inneholdt videre anbefalinger om håndtering av trakassering internt i organisasjonene samt anbefalinger om politiske og juridiske tiltak (Frivillighet Norge, 2018).

I følge LNU's seneste rapport finnes det om lag 120 landsdekkende ungdomsorganisasjoner, som da engasjerer til sammen 450 000 betalende medlemmer under 26 år (Foss, 2018). Undersøkelser viser at organisasjoner innen kultur, hobby og fritid har hovedtyngden av medlemsmassen blant unge under 30 år (Arnesen, Nordø og Sivesind, 2022). Ungdata fra 2022 viser at antallet ungdommer som deltar i organiserte fritidsaktiviteter har gått ned siden 2015. Noen gir koronapandemien skylden for denne nedgangen. Samtidig viser det seg at deltakelse i fritidsklubber holder seg stabilt. Over halvparten av elever på

ungdomsskolen og rundt 40 % av elever på videregående skole er medlem i en organisasjon, klubb eller lag (Bakken, 2022).

2.1.5 Oppsummering av historisk bakgrunn

Dette kapittelet viste hvordan de norske ungdomsorganisasjonene har fått oppstå, arbeide og vokse innenfor gitte politiske rammer. Den norske stat har spilt en aktiv rolle i etablering, støtte og vedlikehold av landskapet av ungdoms- og barneorganisasjoner. Uten slike forvaltningspolitiske tiltak kan det tenkes at dette landskapet hadde sett annerledes ut, særlig med tanke på antall organisasjoner og ikke minst antall organisert ungdom i Norge. Uten ordninger som la til rette for slik organisert aktivitet, hadde trolig færre barn og unge kunne leke, utvikle seg og finne glede i friluftsliv, kultur og samfunnsengasjement. I rapporten 1996:4 blir det faktisk understreket at Norge ikke hadde hatt en slik frivillighet hvis det ikke hadde vært for offentlig støtte og vekst i offentlige midler (Lorentzen, 2000).

Samtidig har det vært flere problemer knyttet til forvaltningspolitiske tiltak overfor både barne- og ungdomsorganisasjoner og frivillig sektor generelt. Flere melder om at støtteordningene ikke er dekkende eller omfattende nok, samtidig som de strenge reguleringene knyttet til både forvaltning av støtte og generelt drift av organisasjonene fører til en byråkratisering av feltet. Følgende føler altså organisasjonene at de mister sitt særpreg og sin evne til å tilby et program til sine deltakere som stemmer overens med deres visjon.

Basert på dette kapittelet kan man peke på visse tidsperioder/årstall som kan sies å være særs viktige for norske ungdomsorganisasjoners videre utvikling:

- *1960-tallet.* Ungdomsorganisasjonenes vår. Staten innfører mer definerte støtteordninger.
- *1980.* LNU opprettes, og man legger mer vekt på rollen ungdomsorganisasjoner spiller.
- *1997.* Det innføres et nytt, strengere reglement for tildeling av statlig økonomisk støtte, blant annet basert på medlemstall.
- *2011.* AUF blir utsatt for et terrorangrep på sin sommerleir, og ungt engasjement får et nytt løft.

De overnevnte årstallene funker som markører i historien hvor ungdomsorganisasjoner kan ha gjennomført fundamentale endringer i sitt virke, og dermed også i sine verdier og sin politiske plattform. Som nevnt i dette kapittelet hadde alle disse tidsperiodene sin egen

innvirkning på hvordan organisasjonene ble drevet i form av nye krav, ytre påvirkning eller mer ekstreme eksogene sjokk i omgivelsene. Det er derfor viktig at et forskningsprosjekt som dette anerkjenner ikke bare deres eksistens, men også deres mulige innvirkning samt den historiske konteksten de har oppstått i.

2.2 Tidligere forskning

Denne oppgavens mål er å se om man kan finne tegn til at institusjonell isomorfi kan være en forklaringsfaktor til homogenisering blant norske ungdomsorganisasjoner. Et slikt bidrag krever et innblikk i forskningsfeltet, hva som allerede er forsket på og hvilke teoretiske konklusjoner som har blitt trukket. Metoden for innsamling av tidligere forskning og eksisterende litteratur vil gjennomgå i oppgavens metodekapittel.

2.2.1 Ungdomsorganisasjoner og tekniske omgivelser

I denne litteraturgjennomgangen har det vært avgjørende å ha fokus på selve organisasjonen og dermed tidligere forskning som altså har foregått på et mesonivå. Det finnes litteratur og tidligere forskning om organisasjoners medlemmer og andre individer som interessefelt, med det er ikke det har vært av interesse i denne studien. Relevante litteraturbidrag har derimot vært forskning som anser selve organisasjonen som aktør, og ikke bare et skall som huser de faktiske aktørene. Dette underkapittelet vil ta for seg litteraturgjennomgang med fokus på eksisterende forskning på norske ungdomsorganisasjoner og hvordan de navigerer seg i sine tekniske omgivelser.

Medborgerskap og demokratisk skoloring går igjen i mange av de statlige rapportene og utredningene om ung organisasjonsaktivitet. Mye av eksisterende litteratur ser på organisasjoner som nettopp såkalte “skoler i demokrati” og maler med dette et bilde av ungdomsorganisasjonene som fabrikker som produserer samfunnsborgere og fremtidige velgere. Eksempelvis kan man trekke inn *Ungdom, makt og mening* (Engelstad og Ødegård, 2003), basert på makt- og demokratiutredningen 1998-2003. Rapporten tar så vidt for seg ungdomsorganisasjonene som en viktig påvirkningskanal og ikke minst som arena for demokratisk opplæring. I NOU 2006: 13, *Fritid med mening*, studeres den statlige støttepolitikken overfor de frivillige ungdomsorganisasjonene. Også her trekkes organisasjonen som “skole i demokrati” og som formell påvirkningskanal, og det legges særlig vekt på hvordan organisasjonsdeltakelse kan vekke ansvarsfølelse i barn og unge.

NOU 2011:20 *Ungdom, makt og medvirkning* var den første offentlige utredningen om ung organisasjonsaktivitet etter terrorangrepene 22. juli 2011. Rapporten peker på innflytelsesmakt som en særskilt viktig maktform ungdom bør sitte på, og igjen ser man hvordan ungdoms politiske og demokratiske verdi er av størst betydning. I tillegg understrekes den viktige rollen ungdomsorganisasjonene spiller i samfunnet, noe som ifølge utvalget reflekteres i de offentlige støtteordningene.

LNU avlegger nærmere hvert år en rapport om organisasjonenes rammevilkår. Dette gir dermed et godt opphav for litteratur om ungdomsorganisasjoner som forskningsenhet og deres tekniske omgivelser. Rapportene baseres på stortingsmeldinger og offentlige utredninger samt organisasjonenes egne opplysninger. I rapporten fra 2010, *Sårbar frivillighet*, konkluderes det med at ungdomsorganisasjonene har kommet dårligere ut av endringene i de frivillighetspolitiske rammevilkårene enn andre organisasjoner og deres egenart blir ikke ivaretatt i utformingen av den nye politikken. Ungdomsorganisasjonene skal ha fått en uforholdsmessig stor del av regningen for statens frivillighetspolitiske satsinger, og LNU gir manglende samordning og økende byråkratisering skylden for dette utfallet.

I rapportene fra 2012 og 2013 ser man likevel at til tross for organisasjonenes evne til å tilpasse seg samfunnsendringer og følgende bevaring av samfunnsengasjement, gjør organisasjonenes egne økonomi og statlig tildelingspolitikk det vanskelig for dem å utvikle seg. I rapportene fra 2015 til 2018 kunne flere av organisasjonene oppgi at grunnstøtten ikke holder tritt med lønns- og prisveksten, og mange opplevde redusert grunnstøtte til tross for medlemsøkning. LNU peker stadig på hvordan høye kostnader knyttet til administrative oppgaver gjorde det vanskelig for organisasjonene å ta vare på stadig voksende medlemsmasser og samtidig fremdeles tilby aktivitet.

Tidligere i dette kapittelet kan man også finne slike historiske linjer som knytter ungdomsorganisasjoners vekst og virke til de politiske rammene som omgir dem. Det finnes altså et stort misforhold mellom statens og de enkelte organisasjonenes erfaringer. Noe av grunnen til dette kan være at mens LNU har gjennomført undersøkelser utsendt til organisasjonene selv, har ikke de offentlige utredningene like dekkende metode for datainnsamling.

2.2.2 Ungdomsorganisasjoner som case

Dette er langt ifra den første masteroppgaven som anvender en eller flere ungdomsorganisasjoner som analyseenhet. Rusnes (2004) tar for seg en studie av organisasjonstilhørighet i frivillige organisasjoner, hvor KFUK-KFUMs folkehøgskolelinje

Ten Sing Norway anvendes som case. Denne forskningen tar for seg hvordan organisasjonsmedlemmer formes av organisasjonen og hvordan medlemsidentitet knyttes til arbeidet, og foregår da på mikronivå. En annen masteroppgave som tar for seg KFUK-KFUM Norge er Reisjø (2016), som ser på radikale endringsprosesser i frivillige, medlemsbaserte organisasjoner og hvordan de oppfattes av ansatte og frivillige. Reisjø har et mer organisasjonsteoretisk perspektiv og fokuserer på elementer som ledelse, intern kultur og identitet. Blant annet trekkes det frem hvordan medlemmets rolle i organisasjonen ikke er statisk, men i stadig endring fordi det enkelte medlemmet har med seg egne tanker og ideer, hentet fra omgivelsene.

Oppgaven har et klart individfokus, men Reisjø presenterer også funn på mesonivå. Blant annet fremstår informantene til hennes kvalitative intervjuer delt i synet på om organisasjonen primært skal henvende seg til kirken eller samfunnet rundt. Reisjø presenterer dermed også en problemstilling knyttet til hvilke institusjonelle omgivelser organisasjonen skal prioritere. Det ble også pekt på at organisasjonen befant seg i en opplevd identitetskrise, og flere av informantene oppga at dersom en radikal endring ikke hadde funnet sted, ville ikke organisasjonen overleve. Dette tyder på motstridende krefter i de institusjonelle omgivelsene, noe som er et utforsket felt i Reisjøs oppgave.

Kildals (2009) masteroppgave ser på samværsformer blant ungdommer i frivillige organisasjoner, med Røde Kors Ungdoms gren i Murmansk, Russland som case. Her tar Kildal også for seg utviklingstrekk i både tekniske og institusjonelle omgivelser, og hvordan disse legger til rette for eller begrenser russisk ungdoms vilje til frivillig organisering og deltakelse. Blant annet pekes det på at ungdomsorganisasjoner i Russland i stor grad ble drevet av voksne. Hvis ungdom da vil styre egen fritid og oppnå den stabiliteten de ikke fikk under den Sovjetunionens fall på 90-tallet, må de søke til andre arenaer. Mangel på ungt russisk engasjement handler altså ikke om mangel på politisk interesse, ifølge Kildal, men manglende kanaler.

En interessant rapport, og et særs viktig bidrag for denne oppgaven, er Lorentzens (2000) analyse av offentlig styring av frivillige organisasjoner, med norske barne- og ungdomsorganisasjoner som case. I hans rapport vurderes hvilke relasjoner staten har, eller bør ha, til frivillige sammenslutninger, og hvorvidt de vridningene som støtteordningene har ført med seg har truffet i form av å ha fremmet de verdiene som organisasjonene selv er bygget på. Det gis både en normativ innføring i statens forhold til det frivillige liv, og en empirisk gjennomgang av nasjonal politikk, særlig tildelingspolitikk, utøvd overfor et knippe

frivillige organisasjoner. Dette gjøres på grunnlag av antagelsen om at ungdomsorganisasjonene der det feltet hvor den offentlige frivillighetspolitikken har vært mest omfattende, og at det norske organisasjonslandskapet sannsynligvis hadde sett annerledes ut dersom de statlige støtteordningene hadde vært utformet ulikt. Lorentzen gjennomgår endringer av statlige tildelinger i et styrings- og tilpasningsperspektiv. En viktig målsetting var å se om det har eksistert et tydelig verdigrunnlag for tilskuddsordningen. Lorentzen fant at følgende verdier preger et flertall av organisasjonene som mottar støtte: *Nasjonalt utbredt, basert på lokale lak, deltakere som innmeldte medlemmer og representativt demokrati*. Ytterligere forutsetter tildelingskriteriene at aktivitet og organisatoriske forhold er adskilt, slik at aktiviteten ikke påvirkes av kriteriene. Lorentzen finner også tegn til at byråkratisering av det unge organisasjonslivet skaper hierarkier og sentral samordning, som fjerner den kulturelle egenarten til den enkelte organisasjonen. Organisasjonene har gått fra å være et nasjonalt prosjekt til å bli service- og tilbudsproduserende enheter for unges fritidsbehov, med stort fokus på indre demokratiske linjer og følgende demokratisk opplæring av sine medlemmer. Dette har blant annet negative konsekvenser for organisasjonslojalitet og byr på legitimitetsproblemer for de sentrale koordineringsleddene, ifølge Lorentzens funn. I tillegg skal den statlige investeringen i organisasjoner som “skoler i demokrati” hatt en uniformerende og på sikt nedbrytende effekt på de involverte organisasjonene.

Et interessant utenlandsk verk er Navarros (1995) rapport om den mexicansk-amerikanske ungdomsorganisasjonen *MAYO*; en viktig del av *chicano*-bevegelsen i Texas, USA. Denne organisasjonen gjennomførte flere demonstrasjoner og drev aktivisme for den mexicansk-amerikanske rettighetsbevegelsen med særlig fokus på unge mexicansk-amerikanere. Navarro baserer seg på *social movement theory*, og anvender kvalitative analysemetoder av både primær- og sekundærkilder, intervju og deltakende observasjon. Funnene viser blant annet hvordan bevegelsen ble etablert og utmerket seg til tross for både endogen og eksogen motstand. *MAYO* ble lagt ned på slutten av 70-tallet, sammen med flere andre sosiale bevegelser i USA. Navarro peker på hvordan sosiale bevegelser som *MAYO* og *chicano*-bevegelsen ikke oppstår med mindre det finnes et behov og plass i de institusjonelle omgivelsene. I tråd med nyinstitusjonell teori skjer dette som følge av en akutt endring i legitimitetskrav, og i sin forskning tar altså Navarro for seg hvordan denne ungdomsbevegelsen har navigert i svært fiendtlige omgivelser.

Videre peker også av Navarros forskning på at *MAYO* ble lagt ned som følge av mangel på nettopp legitimitet i sine institusjonelle omgivelser, da det ikke lenger var stor nok

sosial støtte og oppslutting til å kunne føre den videre. Dette er et interessant litteraturbidrag som peker på hvordan og hvorfor en sosial ungdomsorganisasjon oppstår og dør i tråd med mengde legitimitet i sine omgivelser.

En slags amerikansk ekvivalent til LNU er The Bridgespan Group (heretter: TBG). Dette er en organisasjon hvis formål er å bistå ledere i frivillig sektor i nå sine egne mål og å yte sine tjenester på best mulig vis. TBG gjennomfører og publiserer også egen forskning på ideelle og frivillige organisasjoner. Her er det viktig med en kildekritisk tilnærming til resultatene, da TBG også tilbyr salg av egne konsulenttjenester. Det trekkes likevel interessante konklusjoner som kan brukes til denne litteraturgjennomgangen. Blant annet gjennomførte TBG en undersøkelse i 2005 om vekst i barne- og ungdomsorganisasjoner samt årsaker og konsekvenser av denne veksten. Metodisk ble det gjennomført en *large-N*-studie med 20 ulike nasjonale organisasjoner hvor de kvantitativt analyserte deres inntekter og utgifter, i tillegg til intervjuer med ledere på ulike nivåer i de gjeldende organisasjonene. Vekst i antall medlemmer er hovedsakelig et teknisk element, men kan lett knyttes til det institusjonelle i organisasjonslivet ved at medlemsøkning kan tyde på høy legitimitet i omgivelsene. På denne måten blir denne rapporten relevant for denne oppgaven.

I rapporten finner man også at mange av de spurte lederne oppgir at vekst heller var en respons på muligheter i omgivelsene, fremfor et resultat av strategiske beslutninger. Da organisasjoner sjeldent kan skape egen vekst grunnet manglende ressurser, er dette ikke overraskende. Dette henter også om aktører som klarer å spille på lag med både sine tekniske og institusjonelle omgivelser. Man ser også at organisasjoner med flere lokallag ofte støter på problemer med å finne balansen mellom lokal autonomi og sentral kontroll, og at kompleksiteten som fulgte med vekst økte behovet for formalisering og profesjonalisering av organisasjonsstruktur. Dette gjenspeiles for øvrig i LNUs funn om norsk problematikk knyttet til byråkratisering. I kontrast til LNUs funn peker de amerikanske organisasjonene på at utvikling av interne regler og rutiner var essensielt for å kunne vokse uten at det gikk utover kvaliteten på tjenestene.

2.2.3 Frivillige organisasjoner

I motsetning til ungdomsorganisasjoner, er frivillige organisasjoner på lang vei et bedre utforsket felt. Det finnes dog flere litteraturbidrag som kun anser organisasjonen som en arena hvor medlemmet samhandler og utvikles, og ikke en egen sosial organisme eller enkeltstående aktør. I denne delen av litteraturgjennomgangen ønsket jeg fremdeles å bevare

fokuset på bidrag som anser organisasjonen selv som et verdig analyseobjekt. Mye litteratur tar for seg hvordan organisasjoner må forholde seg til ustabile, dynamiske og til tider fiendtlige omgivelser i både teknisk og institusjonell forstand, noe som gir interessante bidrag å gjennomgå til denne kapittelet.

En viktig kilde til interessant forskning om norske frivillige organisasjoner er *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor* i Bergen/Oslo, et samarbeidsprosjekt mellom NORCE og Institutt for samfunnsforskning ved UiO. Til tross for at man skal utvise tilstrekkelig kildekritikk mot bidrag som alle stammer fra samme forskningsinstitutt, presenteres det mange interessante funn i rapportene fra dette senteret som er relevante i dette kapittelet. Blant annet stammer Wollebæk og Sivesinds (2010) omfattende undersøkelse om det frivillige organisasjonslandskapets utvikling mellom årene 1999 og 2009 herfra. Denne rapporten maler et bilde av en frivillig sektor som har nådd et metningspunkt, og peker på en langsiktig trend med erosjon av organisasjonssamfunnets grunnfjell.

Lorentzen (2010) har også et lignende perspektiv i en nyere rapport, men med fokus på frivillige organisasjoner generelt. Her presenteres en kartlegging og analyse av statlige tilskudd til frivillige organisasjoner. Et nøkkelfunn er at statlige tilskudd ikke formidler vilkårsløse gaver, men prosjektet som mottar tilskuddet skal ha som intensjon å realisere offentlige målsettinger. Dette setter altså de frivillige organisasjonene inn i tekniske omgivelser som er relativt fiendtlige. Bak alle tilskuddsordninger kan en spore, ifølge Lorentzen, statlige forventninger om at alle sivile aktører skal gjennomføre bestemte aktiviteter og oppnå felles offentlige mål. Arnesen og Sivesind (2020) trekker også historiske linjer i sin undersøkelse om utviklingen i det norske organisasjonslandskapet mellom 2009 og 2019, basert på analyse om lokale og nasjonale frivillige organisasjoner. Denne rapportens funn trekker også frem organisasjonene som en viktig aktør i genereringen av felles goder, her med fokus på fysiske og kulturelle utfoldelsesmuligheter, egenorganisering og sosial deltakelse. Man ser en utvikling bort i fra organisasjonens mer tradisjonelle rolle som arena for ideologisk basert samfunnsendring eller interessekamp for en stabil medlemsmasse med en kollektiv identitet.

Sivesind (2022) presenterer resultater fra undersøkelser om nasjonale organisasjoner fra 2013 til 2018, sammenlignet med undersøkelser rettet mot folkevalgte, offentlige ansatte og media. Her er fokuset på organisasjoners sivilrolle, tilgang på relevante påvirkningsstrategier og tilgang til politiske beslutningsfora. Funnene tilsier blant annet en økning i lobbyvirksomhet blant de frivillige organisasjonene, og fremveksten av nye

mobiliseringsstrukturer. Sivesind understreker derimot at disse ikke erstatter de gamle tradisjonelle mobiliseringsstrukturene i sivilsamfunnet, men heller komplementerer dem. Ved å se på politisk kapital, ressurstilgang og påvirkningsmakt, kombinerer Sivesind institusjonelle og tekniske omgivelser. Han finner da at både organisasjonens institusjonelle posisjon og økonomiske ressurser kan være avgjørende for å få gjennomslag for sine ønsker. Organisasjonene må altså ikke bare ha høy legitimitet i sine omgivelser, men de må også ha ressursene til å kunne mobilisere og påvirke. Da mange organisasjoner mottar brorparten av sine midler i form av offentlige tilskudd, påstår Sivesind at offentlige myndigheter i noe grad kan påvirke sivilsamfunnsrollen til sentrale frivillige organisasjoner. Størrelsen på mottatt offentlig støtte ser altså ut til å ha betydning for hvilke organisasjoner som får status som *insider* i det politiske spillet.

Blant internasjonale bidrag til litteratur om frivillige organisasjoner finner man blant annet Witmer og Mellingers (2016) analyse av *organizational resilience* og ideelle organisasjoners respons på eksogen endring. Dette er et av få bidrag som anvender *resilience* i kontekst av frivillig organisering, og ikke minst presenterer også frivillige organisasjoner som motstandsdyktige enheter. Denne casestudien tar for seg to organisasjoner innen psykisk helsevern og hvordan de tilpasset seg endringer i finansieringen av deres virke. I funnene presenteres ulike elementer som skal øke organisasjonens evne til å tilpasse seg endringer i finansieringsgrunnlaget, blant annet evne til å improvisere, gjensidighet i domenet, håp og såkalt *commitment to the mission*. Ved å anse *resilience* som en prosess fremfor et utfall, mener Witmer og Mellingers at veldedige organisasjoner skal kunne øke sin kapasitet til stadig å kunne svare på utfordringer, samtidig som de uforstyrret tilbyr sine tjenester til lokalsamfunnet.

Beagles (2021) setter den frivillige organisasjonen inn i en institusjonell kontekst med sin forskning på multiorganiatorisk styring av humanitære INGOs, med fokus på hvilken institusjonell logikk som veileder og påvirker beslutningstaking i disse organisasjonene. Ved å sammenligne de verdier 40 ulike humanitære organisasjoner baserer sitt arbeid på, med deres anvendte styringsformer, ønsker Beagles å undersøke hvorvidt det finnes et forhold mellom disse. I rapporten anerkjenner Beagles at det finnes skepsis rettet mot relevansen av skrevne verdier og lignende, men argumenterer for at disse dokumentene er bevisste manifesteringer av organisasjonsidentiteten, og gir dermed trolig et interessant innblikk i logikken som veileder slike aktører. Dette ligner for øvrig premisset for hvorfor det er

interessant å se på det utvalgte datagrunnlaget for analyse av isomorfi blant ungdomsorganisasjoner, som denne oppgaven er basert på.

Beagles trekker også frem hvordan institusjonell logikk ikke bare påvirker hvilke deler av omgivelsene som blir viet oppmerksomhet og hvordan de forstås, men også typen målsettinger, identitet og maktformer som anses som legitime. Logikkene grupperes etter hvorvidt de er *kollektive* eller *individorienterte*, og hvorvidt de er *eksterne* og *materielle*, eller *interne* og *emosjonelle*. Eksempelvis vil atferd som baseres på en intern og emosjonell logikk rasjonaliseres basert på de organisatorisk interne egenskapene de representerer, som lojalitet, velvilje og velvære. Ved å knytte INGOs beslutningsatferd til institusjonell logikk, kan man, ifølge Beagles, få bedre forståelse for hvorfor disse organisasjonene handler slik de gjør. Det skal også kunne skape et felles rammeverk for identifisering av, forståelse for og diskusjon rundt ulike oppfatninger av sosiale situasjoner, uten at det nødvendigvis krever interorganisatorisk enighet.

Beagles finner blant annet at forflytningen fra streng nøytralitet mot mer markedsorienterte verdier har endret premissene for legitimitet i sektor for internasjonalt humanitært arbeid. Ytterligere ser man at beslutninger som tas i organisasjonene ofte begrenses av nettopp legitimitetsproblematikk. Tilsynelatende møter INGOs problemer i balanseringen av tjenesteytelse og kostnadseffektivitet, særlig i omgivelser hvor tekniske krav stadig større grad ser ut til å overdøve institusjonelle krav.

2.2.4 Isomorfi

Da denne oppgaven ser etter empiriske funn som kan tilsi isomorfiske prosesser, er det nødvendig med innføring i tidligere bidrag som har gjort det samme. Fokuset vil være på tidligere forskning som har fokusert på isomorfi på et populasjons- eller feltnivå, og særlig hvordan de har kommet frem til eventuelle funn eller nullfunn.

Isomorfi er et interessant fenomen av ulike grunner, men teoriens noe usikre posisjon i organisasjonsvitenskap gjør den om noe enda mer interessant. Som nevnt i oppgavens teorigapittel har den høstet kritikk og skepsis, særlig i sin institusjonelle form og hvordan dette da kan måles på en valid og reliabel måte. Liao (1996) kaster et kritisk blikk på tidligere måling av isomorfi i sitt bidrag om effektene av institusjonell isomorfi på organisasjoners IT-investeringer og følgende produktivitet. Det trekkes frem at tidligere empiriske studier av effektene av IT-investeringer på organisatorisk prestasjon har gitt tvetydige funn. Liao gir

problematiske metodologi skylden på for dette, eksempelvis gjennom at sekundærdata som hovedkilde gir lav datakvalitet.

Liao kritiserer også sine kollegaer for å anse organisasjoner som autonome agenter som kun tar strategiske beslutninger, hvilket gjør at IT-investering regnes som en strategisk respons til eksogene markedskrefter. Liao mener selv at dette bagatelliserer institusjonelle krefter: I mange tilfeller vil organisasjoner være mer sosiale enn rasjonelle, noe som betyr at IT-investering ikke vil bli drevet av indre krefter, men vil skje som følge av krefter i organisasjonens institusjonelle omgivelser. Liao poengterer med dette at mangel på empirisk bevis på isomorfi kan skyldes et feilaktig syn på organisasjoners motivasjon, interorganisatorisk samhandling og ikke minst drivkreftene bak organisatorisk beslutningstaking. I tillegg kan manglende empiri også skyldes dårlige metodologiske verktøy for måling av isomorfske mekanismer.

Litteraturgjennomgangen til denne oppgaven har avdekket at mye empirisk forskning om isomorfi tar for seg korrupsjonsproblematikk. Blant annet ser Venard og Hanafi (2008) på hvordan organisatorisk isomorfi påvirker grad av korrupsjon blant selskaper i Russland. Den overordnede hypotesen er at desto sterkere det institusjonelle rammeverket er, i form av høytstående normer, verdier og etikk, desto mindre korrupsjon vil observeres. Med dette til grunn gir de nettopp et svakt institusjonelt rammeverk i Russland skylden for hvor utbredt korrupsjon er.

Gjennom intervjuer med ledere på ulike nivå i flere ulike bedrifter fant Venard og Hanafi mange tegn til både mimetisk og kompetitiv isomorfi: Flere av informantene oppga at fordi andre bedrifter hadde korruperte tendenser, måtte de også opptre korrupert for å kunne konkurrere på deres nivå. I tillegg konkluderer de også med tegn til normativ isomorfi, da det var lavere nivå av korrupsjon i selskaper med stor andel internasjonale aksjeeiere. Funnene støtter ikke tvungen isomorfi, da svarene fra bedriftslederne ikke ta tegn til at de følte seg påvirket av sine institusjonelle omgivelser. Dette viser hvordan isomorfi lett kan oppstå i populasjoner preget av knappe ressurser, stort press og høy konkurranse. Det bør likevel stilles spørsmål ved Venard og Hanafis metode: De kvalitative intervjuene gjennomføres med lederne selv, altså aktører med både beslutningsmakt og ansvar, og inneholder relativt direkte spørsmål som muligens kan legge opp til usanne svar. Blant annet blir informantene spurt *“How often do firms like yours nowadays need to make extra, unofficial payments to public officials to gain government contracts?”*, et spørsmål som kan fremstå noe direkte og banalt i

søken på korrupsjon. Basert på funnene virker det dog som at det ga funn i de gjennomførte intervjuene.

Et annet bidrag som anvender isomorfi som kilde til felles praksis i organisasjonsfelt er Croucher og Woelert (2015). Denne analysen tar for seg antatt strukturell homogenisering blant australske utdanningsinstitusjoner på 80- og 90-tallet, som følge av reform i utdanningssektoren. Croucher og Woelert analyserte universitetenes egne årsrapporter. Overordnet viser funnene at det har skjedd en strukturell homogenisering mellom de observerte institusjonene, hvor flere implementerer den samme strukturen som brorparten av populasjonen i det gitte tidsrommet. De fleste universiteter grunnlagt etter det 1987 implementerte umiddelbart den gitte akademiske strukturen som de eldre universitetene allerede hadde. Til tross for betydelig vekst i den australske utdanningssektoren i det gitte tidsrommet, har universitetenes indre struktur og akademiske tilbud blitt stadig likere hverandre. Rapporten konkluderer med at Dawkins-reformen har ført til strukturell isomorfi blant australske universiteter.

Blant bidrag som analyserer potensiell isomorfi i ideelle organisasjoner finner man Claeyé og Jackson (2012) og deres analyse av institusjonell isomorfi i ideelle organisasjoner i Sør-Afrika. Dette bidraget har et sterkt fokus på organisatorisk ledelse, *managerialism*, og hypotesen er at ledere i NPOs vil bli påvirket av den institusjonelle krefter i den internasjonale bistandssektoren, og særlig myten *aid effectiveness*. Claeyé og Jackson understreker at det er viktig å vektlegge den strukturelle konteksten som NPOs opererer innenfor, da særlig forholdet mellom donasjonspolitik og -praksis, og organisasjonenes prestasjoner.

Rapportens funn viser at grunnet globalt institusjonelt-isomorfisk press, diskursen rundt *aid effectiveness* og effektivitetskrav fra donorer, tvinges NPOs til å bli mer «*business like*» i struktur, effektivitet og beslutningsatferd. Konkurransen om donorer fører til mimetisk isomorfi, da NPOs i økende grad implementerer en organisasjonsstruktur som de anser som mer suksessfull og dermed genererer flere, eventuelt mer stabile, finansieringskanaler. Stadig søken etter legitimitet og følgelig mer midler, tyder på en lavere prioritering av sluttresultatet. Ytterligere fører dette presset til normativ isomorfi, ved at organisasjonene har større fokus på *good management* og derfor implementerer mer profittmaksimerende elementer i sin struktur, slik at de skal bli ansett som en «*proper organization*» i sine omgivelser. Claeyé og Jackson konkluderer altså med at stadig mer krevende omgivelser, både tekniske og institusjonelle, fører til strukturell tvungen, mimetisk og normativ isomorfi i ideell sektor.

Townsend og Campbell (2007) tar også for seg isomorfi i ideell sektor i sin analyse av homogenisering i voldtektsforebyggende organisasjoner, og hvordan institusjonelle prosesser former og begrenser deres virke, strategi og tjenester. Dette begrunnes med at organisasjoner som deler målsettinger, trolig vil være avhengige av de samme finansieringstiltakene og derfor vil operere innenfor den samme tekniske og institusjonelle konteksten. Townsend og Campbell kritiserer isomorfitheorien for å være for statisk av natur: Institusjonell isomorfi forklarer, ifølge dem, ikke hvordan rammeverket i et organisasjonsfelt kan endres, og skal derfor bare kunne forklare hvorfor praksiser er homogene på et gitt tidspunkt. Dette kan man dog tross alt undersøke ved en longitudinell studie, noe som trolig er mer matnyttig i analysen av prosessen isomorfi.

Townsend og Campbell gjennomførte kvalitative intervjuer med ansatte ved ti ulike voldtektsforebyggende organisasjoner. Funnene gir klare bevis for særlig mimetisk isomorfi blant organisasjonene, hvor de fleste av informantene oppga at de så til andre organisasjoner for inspirasjon til eget program og nye ideer. Ytterligere tilsier mye en betydelig effekt av profesjonelle nettverk, og særlig verdien av slike nettverk som opphav til informasjon, ressurser og kampanjemateriell. Slik normativ isomorfi ble også underbygget av funn om at de organisasjonene som deltar minst i slike sammenkomster, var de som hadde mest nyskapende ideer.

Et siste bidrag som tar for seg isomorfiske krefters effekt på organisasjoner er Slack og Hinings' (1994) studie om institusjonelt press, isomorfi og homogenisering blant kanadiske sportsorganisasjoner på 80-tallet. Studien tar for seg 36 ulike kanadiske sportsorganisasjoner som alle skal være utsatte for det samme institusjonelle presset, og anser dem som sammensatte, kompliserte enheter fremfor kun ulike individuelle elementer. Slack og Hinings argumenterer med at et slikt holistisk syn på organisasjonen er den eneste måten man faktisk kan få et innblikk i prosessen knyttet til isomorfisk press. Studien analyserer *high performance reports* fra 1983 og 1984, bestående av oversikt over programmer, styre- og komitéstrukturer, standardisering, strategi for beslutningstagning, frivillighetsstrategi og lignende. Dette sammenlignes med intervjuer med ledere på ulike nivåer gjennomført i 1986 og 1987. Overordnet viser funnene en synkende grad av mangfold blant organisasjonene, og følgelig økende grad av strukturell homogenitet i populasjonen. Slik som i mange andre studier viser også denne at man ser økt grad av byråkrati og profesjonalisering, hvor ansatte med relativt lik sosioøkonomiske og akademiske bakgrunn fører til normativ isomorfi. Et svært interessant funn i studien er en merkbar stabilitet i strukturelle elementer der frivillighet

spiller en viktig rolle. Særlig spesialisering av frivillig arbeidskraft og beslutningstagning hvor frivillige stemmer blir hørt utviser særlig stor *resilience* mot eksogent press, og er de elementene som er lengst unna den institusjonelt gitte byråkratiseringen. Slack og Hinings peker på en sterk frivillighetstradisjon i det kanadiske sportslandskapet som grunnen til denne motstandsdyktigheten. Det skal være et tegn på at det ligger mye verdi i den gjeldende frivillige organisasjonsstrukturen, og endring av denne vil kreve en endring av grunnleggende organisasjonsverdier. Ved å nekte å redusere den frivillige innsatsen og dens innflytelse på beslutningstagning, motstrider altså organisasjonene de normative byråkratiserende kreftene.

Slack og Hinings understreker at ved å implementere det organisasjonsdesignet som er ønsket i de institusjonelle omgivelsene, vil organisasjonene kunne demonstrere at de utfører sine arbeidsoppgaver på en passende og ordentlig måte. Dermed kan de motta støtte både fra staten og fra paraply- og interesseorganisasjoner. Slack og Hinings spør seg derimot om denne strukturelle homogeniseringen er resultatet av institusjonalisering, eller om det simpelthen stammer fra organisasjonens avhengighet av ressurser. Her pekes det på at man kunne observere andre isomorfiske krefter enn kun tvungen, eksempelvis mimetisk isomorfi mellom gjensidig avhengige organisasjoner eller normativ isomorfi som nevnt i avsnittet over. Til tross for at tvungen isomorfi trolig hadde innvirkning på de observerte endringene, er det altså ikke bare slike krefter i sving blant de kanadiske sportsorganisasjonene.

2.2.5 Oppsummering av tidligere forskning

Denne delen av kapitlet har gitt gjennomgang av eksisterende litteratur og tidligere forskning på denne oppgavens teoretiske og empiriske utgangspunkt. Gjennomgangen har vært tredelt: Først har man sett på tidligere forskning på ungdomsorganisasjoner, deretter tidligere forskning på frivillige organisasjoner, og avslutningsvis tidligere empirisk forskning på isomorfi.

Et viktig utgangspunkt, særlig for de to første delene, har vært at bidragene hadde et mesoperspektiv og dermed anså organisasjonene som egne, tilstrekkelige analyseenheter. Overordnet har mye av den eksisterende forskningen et individperspektiv, med fokus på det enkelte medlemmet og hvordan de opptrer i og formes av organisasjonen. I mange litteraturbidrag blir organisasjonen altså oversett som enkeltstående institusjon med stor påvirkningsmakt, eller som sosial organisme som utsettes for eksogene krefter. For å bevare det teoretiske utgangspunktet har jeg derfor valgt å fokusere på bidrag som har et mesoperspektiv.

I bidragene som omhandler ungdomsorganisasjoner ser man at byråkratisering og profesjonalisering er stadig blir trukket frem som problematisk. Særlig trekkes statens byråkratiske krav til organisasjonene frem som en stor utfordring. Mange organisasjoner ser seg nødt til å bruke sårt trengte ressurser på rapportering og annet administrativt arbeid, fremfor å bruke dem på sine tiltenkte aktiviteter og tilbud. Det rapporteres om at slike tekniske omgivelser går hardt utover organisasjonenes egenart, og gjør at flere av dem blir strukturelt likere hverandre både i sine felt og populasjoner. Motstridende institusjonelle krefter har også stor effekt på ungdomsorganisasjonene, særlig de med samfunnsbasert orientering. Man observerer organisasjoner som har vanskelig for imøtekomme både sine opprinnelige tradisjoner, visjoner og verdier, og de stadig skiftende kravene som stammer fra organisasjonens omgivelser. De aller fleste organisasjoner har relativt store problemer knyttet til fall i medlemstall, noe som også skyldes krevende tekniske og institusjonelle elementer i flere av bidragene.

Man finner mye om tekniske omgivelser og strukturell endring i bidrag som omhandler frivillige organisasjoner. Mange av bidragene ser på politiske rammeverk for organisasjonene, med særlig fokus på statlig økonomisk støtte og de krav og forbehold knyttet til støtten. Også her kan man observere organisasjoner som sliter med å finne en bærekraftig balanse mellom ulike, gjerne motstridende krav i sine omgivelser, både for å bevare sin legitimitet og for å kunne tilegne seg sårt trengte ressurser. Noen bidrag trekker for øvrig frem *organizational resilience* som et motsvar til krevende tekniske og institusjonelle omgivelser.

Avslutningsvis har man sett på forskning som fremlegger empiriske bevis for isomorfiske prosesser, med særlig fokus på funn og nullfunn, og hvordan man har kommet frem til disse. Mange av bidragene observerte tegn på særlig kompetitiv og mimetisk isomorfi blant organisasjoner, da disse kjemper om ressurser som kunder og økonomisk vinning. Mye peker på at for å kunne konkurrere på lik linje med andre innenfor sitt organisasjonsfelt, tyr mange bedrifter til bevisst etterligning. Også ideelle organisasjoner blir utsatte for mimetisk isomorfiske krefter i sin søken på legitimitet i sine institusjonelle omgivelser. Flere bidrag peker også på at mange INGOs/NPOs henter inspirasjon fra andre organisasjoner for å sikre seg mer stabile finansieringskanaler, eller for å heve kvaliteten på sine egne tilbud og tjenester.

Litteraturgjennomgangen til denne oppgaven har vist et stort spenn av tidligere forskning på ungdomsorganisasjoner, frivillige organisasjoner og isomorfi. Bidragene har vært mangfoldige i sine forskningsdesign, og man har sett store ulikheter i analyseenheter,

metodisk tilnærming og funn. Litteraturgjennomgangen har også avdekket et hull i forskning om ungdomsorganisasjoner hvor organisasjonen er i fokus, og særlig hvordan institusjonelle krefter, homogenisering og isomorfi virker inn på denne organisasjonsformen.

3. Teori

Dette kapittelet skal ta for seg relevant teori for oppgavens problemstilling. En teori er en hypotese om sammenhengen mellom fenomener (Bukve, 2016), og er en viktig del av ethvert samfunnsvitenskapelig forskningsprosjekt. Dette er et teoriprøvende prosjekt, og formålet er å se hvordan den utvalgte teorien stiller seg i forhold til innsamlet data og følgende nye observasjoner.

Det overordnede teoretiske fokuset for oppgaven er institusjonell isomorfi. Dette kapittelet tar først for seg grunnleggende teori om organisasjoner og deres omgivelser, deretter institusjonalisme og avslutningsvis ulike former for isomorfiske mekanismer. Tanken er å skape et helhetlig bilde av teoretiske premisser for nettopp teorien om isomorfi og hvordan slike prosesser kan finne sted i organisasjoner. Det overordnede teoretiske argumentet er at institusjonelle omgivelser vil ha homogeniserende effekt på organisasjoner i samme felt, fordi de stiller krav til hvilke organisatoriske elementer som oppleves som legitime. Dette skjer fordi visse organisasjoner er del av både det samme organisasjonsfeltet eller den samme organisasjonspopulasjonen, basert på sine omliggende sosiale og kulturelle institusjoner, produkttilbud, ressursavhengighet og/eller sårbarhet overfor sine omgivelser. Derfor vil både kompetitive og institusjonelle isomorfiske mekanismer være relevante for denne typen oppgave.

3.1 Organisasjon

En organisasjon er et sosialt system som er bevisst og formelt konstruert for å løse særlige oppgaver og realisere bestemte mål (Jacobsen og Thorsvik, 2016, s. 18). En frivillig organisasjon er en sammenslutning av personer som driver virksomhet på en basis som ikke er fortjenestebasert eller offentlig (Frivillighetsregisterloven 2007, § 3-3).

Det finnes naturligvis flere ulike former for organisasjoner. I et teoretiske perspektiv kan man se til Blau og Scott (1962, s. 239), som klassifiserer organisasjonstyper basert på deres *prime beneficiaries*: Aktører både med påvirkningsmakt overfor organisasjonen og som organisasjonen opprinnelig er opprettet til fordel for. Eksempelvis vil en *mutual benefit organization* være en organisasjon hvor medlemmene selv nyter de største fordelene, slik som i politiske partier eller foreninger. En ungdomsorganisasjon vil være et godt eksempel på en *mutual benefit organization*, da både den enkelte ungdommen drar nytte av medlemskapet i form av eksempelvis aktiviteter og læring, og organisasjonen drar nytte av medlemmet i form av eksempelvis medlemskontingent og (gratis) arbeidskraft.

Man kan også klassifisere organisasjoner basert på deres virksomhet, tiltenkt målgruppe eller arbeidsområde. Denne oppgavens empiriske fokus er barne- og ungdomsorganisasjoner, som skiller seg fra andre organisasjoner på flere måter. En barne- og ungdomsorganisasjon defineres i sin bredeste forstand som en organisasjon hvor hovedvekten av medlemmene er under 30 år (NOU 2011:20).

Det skilles ofte mellom de ungdomsorganisasjoner som er *samfunnsorienterte* og de som er *aktivitetsorienterte*. Samfunnsorienterte organisasjoner karakteriseres av et fokus som vender seg utover og tar for seg større sosiale, politiske eller lignende spørsmål. Dette kan være miljøpolitikk, humanitært arbeid, eller annet hvor målet er å påvirke eksterne aktører i en større sammenheng. Slike organisasjoner har ofte eksterne demokratiske funksjoner, for eksempel i form av påvirknings- eller lobbyarbeid for sin sak. Aktivitetsorienterte organisasjoner preges av nettopp aktiviteten som medlemmene utfører i regi av organisasjonene, for eksempel idrett, hobby eller grendelag (NOU 2011:20). Det finnes også organisasjoner som preges både av aktivitet og samfunnsengasjement.

Tilfelles har mange av både de samfunns- og aktivitetsorienterte organisasjonene at de har solide interne demokratiske rutiner, hvor forholdet mellom medlem og organisasjon preges av medlemmenes rettigheter og påvirkningskraft (NOU 2011:20). Dermed sees slike ungdomsorganisasjoner ofte som “skoler i demokrati” hvor ungdom får sitt første møte med demokratiske prinsipper, og opparbeider seg både organisasjons- og generell politisk kompetanse innenfor tilrettelagte rammer (ibid.). Ungdommens organisasjonsmedlemskap kan dermed sies å ha en dannende funksjon for fremtidens borgere – og nåtidens førstegangselgere.²

3.1.1 Organisasjonsverdier

Organisasjonsverdier er det som organisasjonen anser som ønskelig og godt, det som verdsettes og det man er opptatt av å ivareta, og kommer gjerne mer håndfast til uttrykk gjennom beslutningstaking, strategi og generelt den filosofi som ligger til grunn for virksomheten (Jacobsen og Thorsvik, 2016). En organisasjons form, struktur og arbeid vil påvirkes av dens verdier, og derfor vil organisasjonens verdier direkte påvirke hvordan medlemmene utfører sine oppgaver (Gorenak og Košir, 2012). Et sterkt internalisert

² Flere grunner til hvordan ungdomsorganisasjoner skiller seg fra andre former for organisasjoner finnes i oppgavens kapittel 5.2 om caseutvalg.

verdigrunnlag kan være et godt alternativ til byråkratisk kontroll i mange organisasjoner, da dette gir større mulighet for fjernstyring av dagligdagse arbeidsrutiner (Bourne og Jenkins, 2013).

Godt kommuniserte verdier utad blir ofte sett på som et godt verktøy for markedsføring, da det kan brukes til å appellere til kunder, brukere eller andre aktører som vil kjenne seg igjen i organisasjonens verdigrunnlag og dermed velge denne organisasjonen over dens konkurrenter (Gorenak og Košir, 2012). En organisasjons verdier kan være slitesterke og vedvarende, men også sårbare overfor endring både i seg selv og utenfor organisasjonen (Bourne og Jenkins, 2013). Organisasjonsverdier regnes ofte som produktet av verdiene som dominerer organisasjonens institusjonelle omgivelser (Christensen m.fl., 2015).

Det finnes ulike former for organisasjonsverdier. *Espoused values* er de verdier som ledelsen i en organisasjon fastsetter eller kommuniserer verbalt eller skriftlig, for eksempel i skrevne formelle dokumenter (Bourne og Jenkins, 2013). Det er slike verdier man anser som – og organisasjonen gjerne ønsker skal være – representative for organisasjonen. Slike utadvendte verdier blir produsert som et forsøk fra ledelsen på å legitimere organisasjonen i dens omgivelser (ibid.).

Espoused values stemmer ikke nødvendigvis overens med organisasjonens atferd. Da er *attributed values* de verdier som man heller regner som representative, fordi det er disse som ligger til grunn for beslutningstaking og individuell atferd i organisasjonen (Bourne og Jenkins, 2013). Disse kan gjerne være latente eller til og med underbevisste. *Attributed values* kan overlappes med *espoused values* i den grad sistnevnte faktisk stemmer overens med organisasjonen og dens medlemmers atferd.

Mye av organisasjonsverdiene signifikans understrekes gjennom deres sentrale rolle i utformingen av organisasjonens identitet og kultur, og ikke minst dens etiske standpunkt (Bourne og Jenkins, 2013). I et myteperspektiv vil man legge vekt på at verdier som formelt formuleres i en organisasjon hovedsakelig er av symbolsk karakter, og er ikke ment å ha innvirkning på organisasjonens instrumentelle handlinger. De vil heller være del av en symbolsk metastruktur som anvendes for å styrke organisasjonens legitimitet i dens omgivelser (Christensen m.fl., 2015).

3.1.2 Organisasjonens omgivelser

Samsvar mellom organisasjonens verdier og omgivelsenes verdier kan være avgjørende for organisasjonens tilgang til livsviktige ressurser og følgende overlevelse i omgivelsene (Christensen m.fl., 2015). En organisasjons omgivelser defineres som alle

eksogene forhold som potensielt kan ha innvirkning på organisasjoners effektivitet og legitimitet (Jacobsen og Thorsvik, 2016, s. 199).

Organisasjonens omgivelser kategoriseres etter virkningen de har på organisasjonen. En organisasjons tekniske omgivelser er alle de forhold som har direkte betydning for organisasjonens ressurstilgang, produksjon og dens resultater. Det kan dermed være alt fra *input*, som teknologisk utvikling i samfunnet, etterspørsel eller lignende elementer som vil påvirke organisasjonens daglige og langsiktige måloppfyllelse. Offentlige organisasjoner eller organisasjoner, organisasjoner av ideell karakter og/eller med svært ideologisk grunnlag er ofte unntatt og skjermet fra sine tekniske omgivelser (Jacobsen og Thorsvik, 2016).

Slik en organisasjon kan gå gjennom endring i ulik grad, kan også omgivelser være dynamiske og ustabile. For å overleve i sine omgivelser må organisasjonen forutse, planlegge for og takle både tekniske og institusjonelle endringer. Heterogene og dynamiske omgivelser skaper usikkerhet, og gir et misforhold mellom informasjon som organisasjonen trenger for å utføre sin oppgave, og den informasjon som organisasjonen allerede besitter (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Mintzberg (1983) omtaler en organisasjons omgivelser som *the external coalition*, og anvender med dette til et perspektiv på omgivelser som noe sammensatt og samarbeidende, og noe adskilt fra selve organisasjonen.

Organisasjoner kan se etter både muligheter og trusler i sine omgivelser, og deretter formulere strategiske responser og justere sin egen struktur for å overleve og vokse. Slik læring og tilpasning øker kun sjansene for overlevelse dersom organisasjonen klarer å holde tritt med endring i omgivelsene (Hannan og Freeman, 1977; 1984).

3.2 Institusjonalisme

En organisasjon krever mer enn materielle ressurser og teknisk informasjon for å overleve og vokse i sine omgivelser. De må også ha sosial aksept og troverdighet (Scott, Ruef, Mendel og Coronna, 2000, s. 237). Organisasjonens omgivelser inneholder som nevnt ulike verdier, normer og forventninger som er av betydning for hvordan organisasjonen oppfattes og fremstår. Sosialt skapte normer i institusjonelle omgivelser kalles ofte myter, og er en legitimert oppskrift på hvordan man bør forme deler av organisasjonen (Christensen m.fl., 2015, s. 76). Organisasjonen er kun legitim i den grad de riktige aktørene i omgivelsene anser organisasjonens atferd som naturlig og riktig (Scott, 2014).

Klassisk institusjonalisme innebærer analyse av krefter som sosiale normer og kulturelle overbevisninger – *institusjoner* – spiller i nettopp utformingen av organisasjonen og struktur på feltnivå (Scott og Davis, 2016). Institusjoner omfatter de regulative, normative og

kulturelt-kognitive elementene som gir mening til det sosiale livet som omgir og påvirker organisasjonen. De er sammensatte og motstandsdyktige sosiale strukturer, bestående av symbolske elementer, sosiale aktiviteter og materielle ressurser. Institusjoner har stabiliserende effekt, og veileder atferd ved å definere legale, moralske og kulturelle grenser som skiller det akseptable fra det uakseptable (Scott, 2014).

Nyinstitutionell teori ser på organisasjoner som samlinger av de rasjonaliserte institusjonene som gjennomsyrrer omgivelsene. Organisasjoner både reflekterer og konfronteres av myter som finnes i sine institusjonelle omgivelser. Disse mytene legger føringer for hvordan organisasjonen bør struktureres og være utformet, og bør inkorporeres av organisasjonen til tross for at de ikke nødvendigvis gjør den mer effektiv (Meyer og Rowan, 1977; Christensen m.fl., 2015).

3.2.1 Organisasjoner og institusjoner

Både den klassiske og den nyere institusjonelle teorien ser ikke bare på organisasjoner som enheter skapt for produksjon og konsum, men også som sosiale systemer og egenstående aktører i som står i samspill med sine omgivelser, hvor alle påvirkes av hverandre. En organisasjon institusjonaliseres når dens rolle nettopp tilegnes mer verdi enn de rent tekniske kravene som stilles til dem (Selznick, 1957, s. 17). Ved institusjonalisering tilfredsstilles også sosiale og kollektive behov ved at organisasjonen og dens samfunnsmessige rolle blir en naturlig og viktig del av omgivelsene. Aktørene som omgir organisasjonen, ilegger den verdi gjennom en personlig tilknytning og individuell forventning til organisasjonens rolle i en større sosial og kulturell sammenheng (ibid.).

Sett i et organisasjonsperspektiv vil nye institusjonelle elementer oppstå når organisasjoner som befinner seg i de samme omgivelsene, utvikler en lik respons på en felles opplevd situasjon eller tilstand (Selznick, 1957). Etter hvert blir denne responsen til en vane, og blir vanlig prosedyre for organisasjonene når de igjen møter på den samme situasjonen eller tilstanden. Da blir denne responsen også overført til nye organisasjoner, fordi disse ser at en slik respons er trygg og nyttig i møte med den nevnte situasjonen. Da har feilaktige responser på denne situasjonen blir luket bort til fordel for mer riktige prosedyrer som sikrer overlevelse (ibid.).

Institusjonaliseringsprosessen kan potensielt legge føringer for organisasjonens beslutningstaking og atferd, slik at teknisk produktivitet nedprioriteres til fordel for institusjonell legitimitet (Lowndes, 2010). Særlig innen sosiologisk institusjonalisme legges

det stor vekt på hvordan institusjoner gir mening til handling for aktører, og hvordan ikke all individuell eller organisatorisk handling baseres på rasjonelle beslutninger for å maksimere produktivitet, men kan også være følge av myter og andre institusjoner i omgivelsene (ibid.).

Særlig er passendelogikk, *logic of appropriateness*, svært viktig i sosiologisk institusjonalisme. Dette perspektivet på beslutningstagning handler om hvordan ikke all organisatorisk handling baseres på rasjonalitet, men også hva som er passende for den gjeldende situasjonen (March og Olsen, 2004). Slik handling drives av institusjonelle regler og normer for hva som er riktig, naturlig og legitimt i den gjeldende kulturelle og sosiale konteksten (ibid.). Passendelogikk settes dermed ofte i kontrast til konsekvenslogikk. Individuer og organisasjoner handler etter gitte institusjonelle mønstre, koder og regler for handling og beslutningstagning, noe som også gir mulighet til å forutse andre aktørers handling. På denne måten skapes et sosialt kollektiv av regler for handling (ibid.).

Passendelogikk for atferd er ikke direkte universell eller overførbar, men vil bero på hvordan den gjeldende konteksten oppfattes av aktøren. Slike institusjonelle omgivelser er ofte viktigere for visse organisasjonsformer enn de rent tekniske omgivelsene. Dette gjelder særlig offentlige organisasjoner, da disse henter sine ressurser fra andre steder enn det omliggende markedet (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Fremfor materielle ressurser som kunder og varer kan altså slike organisasjoner være avhengig av institusjonelle elementer, som stiller andre former for krav til organisasjonen enn produktivitet og effektivitet. For slike organisasjoner vil nettopp legitimitet være en nærmest livsviktig ressurs, fordi den er avgjørende for hvorvidt organisasjonen overlever i sitt felt (Scott, 2016). Organisasjoner påvirkes og formes altså ikke bare av de rent økonomiske og politiske forholdene som omgir dem, men også de kulturelle og sosiale forholdene.

3.2.2 Institusjonelle omgivelser

Organisasjonens institusjonelle omgivelser er en samling forventninger og krav basert på kulturelle og sosiale elementer som normer, verdier og tradisjoner, som organisasjonen må ta hensyn til i sin utforming, struktur og beslutningsatferd (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Dette er for å unngå at organisasjonen anses som avvikende fra den omliggende kulturen.

Organisasjoner kan etterleve institusjonelle krav og oppnå konformitet på flere måter. Eksempelvis kan de utforme sine mål, verdier og lignende tekniske elementer til å samsvare med institusjonelle forventninger (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Organisasjoner kan også etterleve kravene kun på en rent symbolsk måte. Gjennom såkalt *dekobling* mellom praksis og

virke kan organisasjoner gi inntrykk av at de implementerer institusjonelle elementer, uten at det faktisk stemmer overens med det faktiske arbeidet. Ytterligere kan organisasjonen også inngå kompromiss med de institusjonelle kravene ved å kun etterleve dem til en viss grad. Dette er ofte tilfellet dersom de eksterne kravene strider imot organisasjonens indre kultur, dens verdier eller lignende (ibid.).

Disse institusjonelle omgivelsene kan deles inn i ulike søyler, basert på hvilken funksjon de har overfor organisasjonen. Den regulative søylen av institusjoner gir det kognitive grunnlaget for lover, regler, reguleringer og andre bestemmelser som organisasjonen må forholde seg til (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Dette kan eksempelvis være regulering av hvordan organisasjonen kan arbeide for å oppnå sine materielle mål, eller tilsyn og krav til rapportering (Scott, 2014). Dersom slike elementer skaper homogenitet blant organisasjonene, vil det være såkalt tvungen isomorfi, som man vil komme tilbake til senere i kapitlet.

Den normative søylen er de institusjoner som bestemmer hvilke handlinger som er riktige, og hvilke mål og oppgaver som er viktige (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Særlig verdier og normer er svært viktige elementer innenfor denne søylen, da disse bestemmer både hvilke mål som regnes som viktig og rett innenfor de gitte omgivelsene, og hva som er en passende måte å oppnå disse målene. Det er derfor mer sannsynlig at slike normative kontrollverktøy er internaliserte enn regulative kontrollverktøy, da de baseres på kulturelle og sosiale retningslinjer for atferd. Slike sosiale overbevisninger har altså en stabiliserende effekt ved å både være internaliserte internt i organisasjonen, og kulturelt pålagte av andre aktører i omgivelsene. Den normative søylen definerer altså de *legitime måtene* å oppnå de *verdsatte målene* (Scott, 2014, s. 64)

Innenfor den kognitive søylen av institusjoner finner man et felles meningssystem, utviklet sammen med andre organisasjoner som opererer innenfor samme organisasjonsfelt, om hva som er passende handling i en gitt situasjon (Jacobsen og Thorsvik, 2016.). Dette systemet knyttes gjerne til passendelogikk. Scott (2014) omtaler denne søylen som *kulturell-kognitiv*, og trekker med dette frem de kognitive dimensjonene av selve mennesket.

Organisasjoner som er tilsynelatende avvikende fra omgivelsene vil stå i fare for å fremstå som irrasjonelle og dermed miste legitimitet (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Legitimitet er en overordnet forståelse eller antakelse om at handlingene til en organisasjon er ønskelige, ordentlige eller passende innenfor visse sosialt konstruerte systemer, bestående av felles normer, verdier, overbevisninger og definisjoner (Suchman, 1995, s. 574) – altså

nettopp organisasjonens institusjonelle omgivelser. Legitimitet oppnås når organisasjonen etterlever en felles definisjon av den gjeldende situasjonen, rammeverket som omgir den, eller den gjenkjennbare malen for organisasjonsstruktur (Scott, 2014, s. 74). Dette knyttes også tett til nettopp passendelogikk, som nevnt i forrige kapittel, og hvordan dette påvirker hva som anses som riktig handling eller atferd i gitte situasjoner.

3.2.3 Organisasjoner og omgivelser i samspill

Dette kapitlet har til nå tatt for seg organisasjoners forhold til sine omgivelser, og hvordan den gjensidige påvirkningen mellom de to både beror på flere faktorer og manifesteres på ulike sett. Det følgende underkapitlet skal ta for seg to perspektiver på hvordan organisasjoner handler i samspill med aktører og institusjoner som omgir dem.

Det finnes flere ulike måter å forstå interaksjonen mellom både organisasjoner, og mellom organisasjoner og deres omgivelser på. Ett syn er teorien om organisasjoner som samlet i *organisasjonsfelt*. Et organisasjonsfelt er en samling ulike, men gjensidig avhengige organisasjoner som deltar i et felles meningssystem (Scott, 2014). Det er de organisasjoner som til sammen utgjør et anerkjent felt av institusjonelt liv, som viktige leverandører, kunder, regulerende aktører og andre organisasjoner som produserer relativt like varer og tjenester (DiMaggio og Powell, 1983, s. 148). Et felt er dermed et sosialt univers hvor alle deltakere er både produsenter og konsumenter i et nettverk av sosiale, politiske og kulturelle forhold som de selv har skapt (Ferguson, 1998, s. 598, sitert i Scott, 2014).

Teorien om organisasjonsfelt skiller seg fra andre perspektiver på institusjonelt interorganisatorisk liv ved at den ikke kun fokuserer på aktører som evige konkurrenter eller på det organisatoriske nettverket av stadig samspill, men har heller et holistisk syn på alle relevante aktører innenfor de samme institusjonelle rammene (DiMaggio og Powell, 1983). Individuer, organisasjoner og andre aktører er alle viktige komponenter i et organisasjonsfelt. I tillegg er også passendelogikken som preger feltet svært viktig: Dette er rammeverket som veileder atferden til deltakerne i feltet, gjennom både normativt og kulturelt-kognitivt institusjonelle elementer. Dette gir en felles forståelse for det som foregår og det aktørene kan forvente i organisasjonsfeltet, og dermed en av de viktigste forutsetningene for institusjonell stabilitet (Scott, 2014).

Et annet syn på spillet mellom organisasjoner og omgivelser er teorien om populasjonsøkologi for organisasjoner. Organisasjonspopulasjoner består av organisasjoner som deltar i lignende aktiviteter og med lignende mønster av ressursbruk (Hannan og

Freeman, 1989, s. 45-6). Et grunnleggende trekk i en populasjon er nettopp medlemmenes avhengighet av felles ressurser, og derfor vil svare likt på skifter i omgivelsene som påvirker tilgangen på, mengden av eller endringer i ressursgrunnlaget. På denne måten vil det økologiske samfunnet utvikle seg i takt med omgivelsene (Abbott, Green og Keohane, 2016). En organisasjonspopulasjon består altså av organisasjoner som ikke er helt like, men er homogene i sin sårbarhet overfor og avhengighet av sine omgivelser, i tillegg til nettopp sine aktivitetsmønstre (Scott, 2014). Disse organisasjonene kan på mange måter sammenlignes med biologiske arter hvor de viktigste aktørene i omgivelsene er de av samme slag, både i form av konkurrenter og av viktige allierte for beskyttelse mot kreftene i omgivelsene (Scott og Davis, 2016).

De to ulike beskrivelsene av organisasjoner og deres omgivelser, organisasjoner som komponenter i strukturerte felt og organisasjoner som komponenter i populasjoner, har ulike utgangspunkt. Teorien om populasjonsøkologi for organisasjoner av Hannan og Freeman (1977) baseres på en idé om *heterogenitet* mellom organisasjoner og deres interaksjoner med hverandre. Teorien om organisatoriske felt (DiMaggio og Powell, 1983) fokuserer derimot på hvorfor organisasjoner i slikt samspill utviser *homogenitet*. Dette gir to ulike syn på forholdet både mellom organisasjoner, og mellom organisasjoner og omgivelser.

I denne oppgaven ønsker jeg å kombinere de to teoritradisjonene, og se på dem som to ulike nivåer av den nyinstitusjonelle tankegangen. Denne studien foreslår et syn hvor et organisasjonsfelt omgir mindre organisasjonspopulasjoner. Feltet består av alle de aktører som er ulike, men gjensidig avhengige av hverandre for overlevelse, og alle må etterleve de samme sosiale, kulturelle og normative institusjoner som preger og definerer retningslinjer og følgende legitimitet. Det vil utgjøre både de tekniske og de institusjonelle omgivelsene innenfor visse geografiske eller sosiale avgrensninger. I feltet finner man ulike organisasjonspopulasjoner, bestående av organisasjoner som er like i sine aktivitetsmønstre, ressursavhengighet og følgende sårbarhet overfor sine omgivelser. Populasjonen vil i stor grad preges av konkurranse, nettopp på grunn av homogeniteten som finnes blant de gjeldende organisasjonene. Visse organisasjoner kan være del av samme felt, men ikke samme populasjon, og noen organisasjoner kan være del av både samme felt og populasjon. Tilhørigheten vil bero på klassifisering basert på det teoretiske grunnlaget nevnt over.

3.3 Isomorfi

Når ulike organisasjoner struktureres inn i ett felt, vil eksogene krefter føre til at de blir likere hverandre (DiMaggio og Powell, 1983). Denne homogeniserende prosessen kalles

isomorfi. Under isomorfi blir den enkelte enheten tvunget til å ligne andre enheter som opererer innenfor de samme omgivelsene. Dette er fordi enheten har egenskaper eller elementer som ikke regnes som legitime (DiMaggio og Powell, 1983). Omgivelsene vil altså anse organisasjonens verdier, struktur eller atferd som upassende, uønskede eller feil. Organisasjonen vil derfor enten se seg nødt til å endre disse egenskapene, eller dø som organisasjon (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Organisasjoner blir ofte belønnet for å være homogene da dette kan gjøre det lettere å samhandle med andre organisasjoner, tiltrekke seg medlemmer eller lignende. Isomorfi og følgende homogenisering er altså en organisatorisk reaksjon på usikkerhet i omgivelsene.

3.3.1 Kompetitiv isomorfi

Dersom organisasjoner innenfor samme felt eller populasjon blir likere hverandre for å heve seg i konkurransepregede omgivelser, omtales dette som kompetitiv isomorfi. Denne teorien stammer fra Hannan og Freemans (1977) populasjonsøkologiske studier av hvorfor det finnes så mange ulike former for organisasjoner. Slik som det i biologiske økosystemer stadig konkurreres om ressurser og overlevelse blant de artene som best klarer å tilpasse seg, vil det samme skje i organisasjonspopulasjoner ved at organisasjoner tilpasser seg sine egne omgivelser. Kompetitiv isomorfi oppstår når organisasjoner tilpasser seg endringer i omgivelsene på samme måte ved å prioritere de strukturelementene som sikrer overlevelse (Farquharson, 2018).

Et godt eksempel på kompetitiv isomorfi blant offentlige organisasjoner vil være det Lorentzen (2000) kaller *vridningseffekter*: Endringer av organisasjonens struktur, bemanning og innretning med den hensikt å øke omfanget av offentlig støtte (s. 9). Da endrer organisasjonen seg for å leve opp til krav fra en statlig makt for å tilegne seg mest mulig økonomisk støtte, fremfor krav fra markedet. Som tidligere nevnt i oppgaven vil offentlige organisasjoner være mindre opptatte av markedskrefter enn private organisasjoner, og vil heller prioritere sin institusjonelle rolle. Dermed vil disse være mer avhengige av offentlige midler for å finansiere sitt arbeid. Gjennom vridningseffekter vil det statlige organet for tilskudd nettopp ha sterk regulerende effekt og vil følgende ha en viktig isomorfisk funksjon. Samtidig kan dette også regnes som en form for institusjonelt tvungen isomorfi, som forklares nærmere i neste underkapittel.

3.3.2 Institusjonell isomorfi

Dersom organisasjoner blir likere andre organisasjoner i sin populasjon fordi de etterlever institusjonelle krav, kalles det institusjonell isomorfi (DiMaggio og Powell, 1983). DiMaggio og Powell (1983) brukte dette begrepet for å forklare hvorfor det fantes såpass stor grad av homogenitet blant organisasjoner innenfor samme felt (Farquharson, 2018).³

Institusjonell isomorfi oppstår når organisasjoner implementerer elementer som eksternt anses som legitime, i stedet for å implementere elementer basert på effektivitet. De normativt-kognitive forventninger i omgivelsene prioriteres foran de instrumentelt-rasjonelle (Jacobsen og Thorsvik, 2016). Som aktører i en større sosial struktur, vil organisasjoner være under normativt press til å se til at deres egne verdier er i samsvar med omgivelsenes verdier, noe som vil virke legitimerende (Scott, 2014). Legitimitet fremmer som nevnt organisasjonens suksess og ikke minst overlevelse, særlig i dynamiske, usikre og uforutsigbare omgivelser. Organisasjoners forpliktelse til visse institusjoner vil bevare nettopp stabilitet både i organisasjonens omgivelser og i organisasjonen selv, da det styrker forholdet både medlemmene og organisasjonen som helhet har til omgivelsene (Meyer og Rowan, 1977).

3.3.3 Institusjonelle isomorfiformer

Det finnes ulike former for institusjonell isomorfi. Tvungen isomorfi oppstår dersom organisasjonen opplever press fra sine omgivelser til å endre sin struktur eller beslutningsatferd (DiMaggio og Powell, 1983). Eksempelvis kan tvungen isomorfi skje som følge av lønnsomme incentiver for å gjennomføre endringen, sanksjoner dersom det ikke gjennomføres, eller tap av viktige ressurser. Dermed kan man også regne de tidligere nevnte vridningseffektene som en form for institusjonelt tvungen isomorfi, da organisasjonen etterlever krav fra regulative aktører for å tilegnes støtte. I tillegg vil også kulturelle forventninger, sosiale normer og andre institusjonelle elementer ha tvungen isomorfisk innflytelse, da dette er institusjoner som organisasjonen er avhengig av for legitimitet (Townsend og Campbell, 2007). Et viktig poeng er at den tvungne isomorfiske prosessen ikke skjer gjennom formelle regler eller lover, men for organisasjonens egen maskin. Det er

³ Deres fokus er altså det motsatte av Freeman og Hannans (1977) undersøkelse av mangfold i organisasjonspopulasjoner.

opplevd press fra omgivelser som skaper endringer og følgende homogenisering blant organisasjonene.

En organisasjon kan se til andre, mer suksessrike organisasjoner i sin populasjon og etterligne deres struktur og virke. Slik mimetisk isomorfi kan lett spre seg på tvers av flere organisasjoner, og stammer gjerne fra et homogent felt eller populasjon hvor eksempelvis de eldste organisasjonene blir brukt som forbilder for nyetablerte organisasjoner (DiMaggio og Powell, 1983). Nye organisasjoner kan hente inspirasjon til strukturelle elementer som produksjon og struktur, men også i form av institusjonelle elementer som atferd og verdigrunnlag. Slik etterligning skjer gjerne i tider preget av usikkerhet og turbulens, hvor organisasjonen som føler slik ustabilitet på kroppen ser til andre, tilsynelatende mer stabile organisasjoner for inspirasjon (ibid.).

Dette gjenspeiles også i teorien om *liability of newness*. Singh, Tucker og House (1986) peker på hvordan særlig yngre organisasjoner oftere dør enn de eldre organisasjoner innenfor samme populasjon. Stinchcombe (1965) argumenterer for at en organisasjons alder spiller en stor rolle i dens sjanser for overlevelse fordi de yngre organisasjonene må sette seg inn i et etablert system av roller og institusjoner, samtidig som de må konkurrere om ressurser og legitimitet med de eldre organisasjonene (Singh, Tucker og House, 1986). Dette kalles *the liability of newness* – byrden av å være ny. I den økologiske teoritradisjonen for organisasjoner argumenteres det for at dette skyldes at de yngre organisasjonene er utsatt for sterkere *selection pressures* enn de eldre organisasjonene, selv innenfor samme populasjon (ibid.). Derfor er det sannsynlig at yngre organisasjoner i større grad blir utsatt for isomorfiske mekanismer enn eldre organisasjoner.

Isomorfi kan også stamme fra organisasjonens indre; deres medlemmer og deres individuelle forhold til de institusjonelle omgivelsene. Ved at organisasjonsmedlemmenes egne verdier og overbevisninger påvirker organisasjonen innenfra, som dermed blir likere andre organisasjoner i feltet eller populasjonen, vil organisasjonen gjennomgå normativ isomorfi (DiMaggio og Powell, 1983). Slike normative kilder er for eksempel utdanning: Ved at brorparten av organisasjonens ansatte har utdannet seg ved samme eller lignende institusjon, eller innenfor samme eller lignende fagfelt, kan det oppstå profesjonalisering. Da får en samling av medlemmer definisjonsmakt over forhold, metode og atferd og etablerer dette et kognitivt grunnlag for hvordan dette feltet skal drives. Normativ isomorfi kan også oppstå fra nettverksaktivitet mellom ansatte ved en organisasjon og ansatte ved en annen,

sammenlignbar organisasjon, hvor ideer og inspirasjon blir hentet, medbrakt og implementert i deres egen organisasjon (ibid.).

Graden organisasjonen faktisk har evne til å forutse, forberede seg på, svare på og tilpasse seg eksogene endringer, omtales som organisasjonens *resilience* (Denyer, 2017). Dette tilsvarer organisasjonens *tilpasningsdyktighet*: Dens evne til å navigere i og endre seg i takt med ustabile omgivelser. *Resilience* i organisasjoner knyttes gjerne til organisasjonens forhold til sine tekniske omgivelser, men kan også sees i en institusjonell sammenheng: En *resilient* organisasjon vil kunne tilpasse seg endringer i sine institusjonelle omgivelser, og dermed utvise god forståelse den institusjonelle logikken som preger dem.

Dette underkapitlet har gitt en innføring i fire ulike former for isomorfi, hva som utløser dem og hvilken innvirkning de kan ha på organisasjonen. Det er viktig å bemerke seg at disse formene ikke er gjensidig utelukkende, men er en grov typologi for å enkelt kunne tilskrive visse egenskaper og virkninger til gitte prosesser og kilder. Én enkelt endringsprosess i en organisasjon kan skyldes opp til flere isomorfiske prosesser, samtidig som én form for isomorfi kan manifestere seg på ulike vis i forskjellige organisasjoner.

3.3.4 Alternativer til isomorfi

I det foregående kapitlet har det blitt gitt en innføring i ulike former for isomorfi. Her er forutsetningen at organisasjonen lar seg endre i takt med sine omgivelser, enten det er gjennom formell eller uformell tvang, markedsbaserte incentiver eller etterligning av andre organisasjoner. Slik organisatorisk endring er derimot ikke alltid tilfelle, og derfor er det essensielt å også gi en innføring i alternative responser organisasjonen kan gi på endring i sine omgivelser og kravene de stiller til organisasjonens virke.

Det er ikke alltid slik at isomorfi er absolutt eller genuin. Dekopling mellom atferd og struktur oppstår når organisasjoner som blir presse til å implementere spesifikke strukturer eller prosedyrer, kan altså svare på et rent seremonielt vis. Endring i organisatorisk praksis, struktur og mål stemmer ikke dermed overens med den faktiske atferden til organisasjonsmedlemmene, men kun signaliserer institusjonell konformitet (Scott, 2014).

Det er større sannsynlighet for dekopling mellom organisasjon og regulerende krav fra omgivelsene, enn mellom normative eller kulturelt-kognitive krav (Scott, 2014.). Dette er trolig fordi de normative og kulturelt-kognitive kravene i større grad er internalisert av det individuelle organisasjonsmedlemmet og dermed ikke krever bevisst handling for å etterfølges. Det kan også tenkes at dekopling fra regulerende krav stammer fra et misforhold

mellom disse kravene og organisasjonens indre verdier og ideologi. Ytterligere kan også en organisasjon stå overfor flere, motstridende krav i omgivelsene, og å etterleve ett sett med krav kan oppfattes eller vil føre til faktisk dekopling fra andre (ibid.). Det bør også tas hensyn til at ikke alle organisasjoner er like påvirkelige av institusjonelle forhold. Dette gjelder eksempelvis produserende organisasjoner, som er mer avhengige av materielle ressurser og følgende mer avhengige av sine tekniske omgivelser (Jacobsen og Thorsvik, 2016).

Dekopling er ikke nødvendigvis en avkreftelse av isomorfitheorien, men viser heller til hvordan tilsynelatende strukturell eller institusjonell isomorfi ikke alltid stemmer overens med virkeligheten. I kontekst av denne oppgaven trekkes det frem som et interessant eksempel på hvordan man kan observere tilsynelatende isomorfi, uten at det faktisk har funnet sted.

Det er ikke alltid organisasjonen klarer å tilpasse seg endringer. Dette omtales som *inertia*. På norsk kan man bruke *institusjonell treghet*, noe som reflekterer tanken om at internaliserte normer, verdier og andre kulturelle elementer er vanskeligere å endre enn formelle, mer tekniske elementer, og dermed også kan stagnere organisatorisk endring. Dette sees ofte i kontrast til organisasjonens grad av fleksibilitet, og en *treg* organisasjon er altså en som har stagnert i sin utvikling og lar gamle atferdsmønstre hemme tilpasning.

Treghet omtales ofte som *non-adaptive resilience* eller *resistant resilience*, og fremstiller dermed *inertia* skjer når organisasjonen ikke har evne til å tilpasse seg endringer i omgivelsene (Moradi, Jafari, Doorbash og Mirzaei, 2021). Dette kan minne om stiavhengighet.

Forskjellen mellom *inertia* og det tidligere nevnte dekopling er at førstnevnte omhandler organisasjoner som *ønsker* endring, men ikke har strukturell evne eller intern støtte til å gjennomføre slik endring, mens sistnevnte handler om *tilsynelatende endring* uten at dette faktisk finner sted.

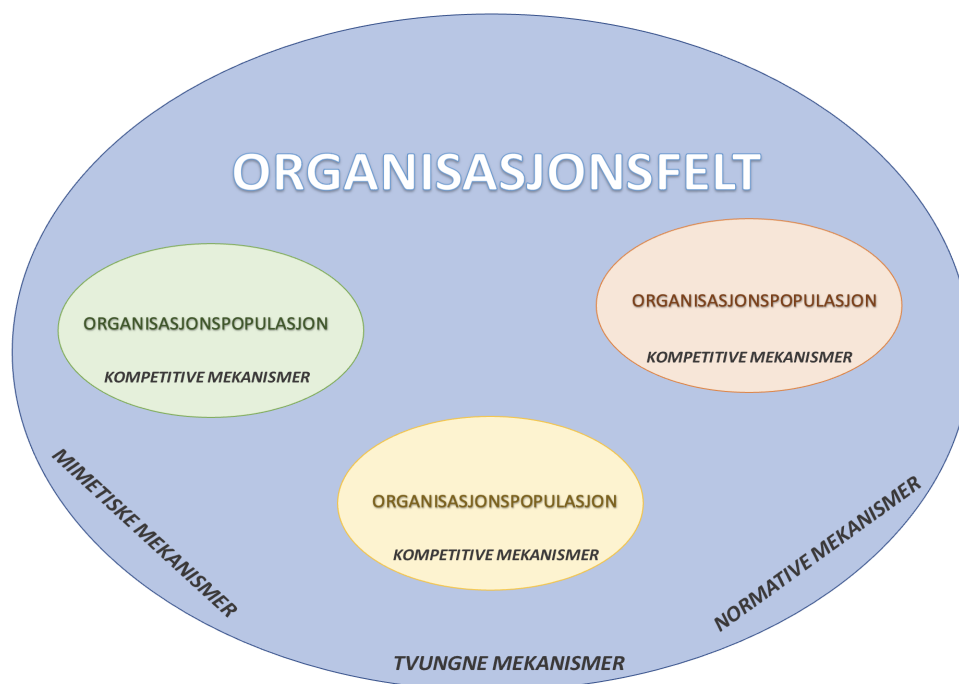
Det finnes flere faktorer som kan føre til institusjonell treghet. Eksempelvis kan det stamme fra organisasjonens indre struktur, i form av personale som ikke greier å tilpasse seg nye oppgaver, funksjoner eller fokus. Det kan også være vanskelig å tilpasse seg dersom organisasjonens indre politikk, ideologi eller verdier gjør det vanskelig å bryte med status quo. Ved slikt institusjonelt press vil organisasjonen måtte takle motstridende krefter i omgivelsene, hvor den ene krever endring og den andre krever stabilitet, og må derfor ta et valg om hvilke omgivelser som må tas hensyn til og dermed er viktigst (Hannan og Freeman, 1977).

Populasjonsøkologisk teori sier at organisasjoner må tilpasse seg omgivelsenes endringer på en relativt rask måte for å overleve i konkurransepregede omgivelser. Treghet kan derimot tilsi at organisasjonen faktisk kan overleve uten å etterleve stadig nye krav fra visse omgivelser, ved å etterleve eldre eller andre krav fra andre omgivelser. Observert treghet vil kunne si noe om hvilke institusjoner som organisasjonen anser som viktige og hvilke som er som uviktige, basert på graden den er isomorfisk med disse omgivelsene. Institusjonell teori vil derimot si at en organisatorisk beslutningsstruktur hemmet av treghet ikke er levedyktig i lengden, fordi den mangler elementær legitimitet.

3.3.5 Isomorfi i felt- og populasjonsteori

I organisasjonsfelt vil institusjonell isomorfi som sagt stille som den sterkeste påvirkningskraften, gjennom mimetiske, tvungne og normative mekanismer. Dette skyldes nettopp feltets komponenter av flere ulike organisasjoner og aktører, hvor disse stadig skaper, fornyer og opprettholder institusjonelle krav til organisasjonene. Av denne grunn er organisasjoner i felt altså relativt like hverandre: Det stilles uoverkommelige institusjonelle krav til organisatorisk struktur og beslutningsatferd, hvis etterlevelse avgjør organisasjonens eventuelle overlevelse. Derfor blir organisasjonene like hverandre. Organisasjoner innenfor samme felt vil ikke utsettes for like sterke kompetitive mekanismer, fordi konkurransen foregår på et lavere nivå enn i feltnivået.

I populasjoner vil man derimot finne størst innslag av kompetitiv isomorfi, da disse organisasjonene må konkurrere om de samme, knappe ressursene for å overleve i et dynamisk miljø. I slike samlinger av organisasjoner kan det derimot være en fordel at produktet som organisasjonen tilbyr, dens verdigrunnlag og andre både tekniske og organisasjonskulturelle elementer skiller organisasjonen fra andre organisasjoner, slik at den hever seg på et kompetitivt nivå. Ved at organisasjonen gjennom kompetitiv isomorfi bevarer sin relevans som et relevant alternativ for kunder eller brukere, samtidig som den appellerer til kundenes varierende sosiale og kulturelle krav, vil den overleve i sin populasjon. Samtidig må disse organisasjonene etterleve de institusjonelle kravene som stilles i sitt tilhørende felt. Dette perspektivet på samspillet mellom organisasjoner og deres omgivelser presenterer to ulike nivåer av interaksjonen og de tilhørende isomorfiske mekanismene.

Figur 1: Perspektiv på forholdet mellom organisasjonsfelt, organisasjonspopulasjon og de tilhørende isomorfiske mekanismene.

3.4 Oppsummering

Oppgavens teoretiske hovedfokus er isomorfi; prosesser der organisasjoner blir likere hverandre fordi de utsettes for de samme kreftene i omgivelsene. For å gi en bedre forståelse for dette begrepet har det vært viktig å gi et mer helhetlig bilde av hvordan dette begrepet passer inn i grunnleggende antakelser og andre teorier i organisasjonsvitenskapen. Kapittelet begynte derfor med å gi en definisjon på organisasjon som fenomen samt mer spesifikt barne- og ungdomsorganisasjoner, og hvordan en organisasjons verdier kan ha innvirkning på dens struktur, atferd og hvordan den fremstår utad. Videre har kapittelet tatt for seg organisasjonens forhold til sine omgivelser, og ulike syn på hvordan dette påvirker organisasjonens atferd. Som et naturlig følge har kapittelet sett på institusjonell teori, som ser på hvordan kulturelle normer og sosiale overbevisninger – altså institusjoner – i omgivelsene påvirker utformingen, strukturen og atferden til organisasjoner. Slike institusjoner kan skape isomorfi blant organisasjoner fordi de alle vil stille så å si like krav atferd og struktur, som organisasjonene dermed må etterleve for å anses som legitime. Da dette er avgjørende for deres overlevelse, vil de alle se seg nødt til å utvikle seg i takt med samfunnet rundt.

Nyinstitutionell teori ser på organisasjoner som samlinger av rasjonaliserte institusjoner, og hvordan disse stadig konfronteres av myter og felles overbevisninger som legger rammer for hvordan mening skapes og hvordan situasjoner oppfattes. Disse felles

tolkningsrammene vil trolig skape liknende handlingsmønstre på tvers av organisasjonene. Dette er fordi de baseres på institusjoner, og dermed anses som legitime og passende i den gjeldende situasjonen. De preges av en passendelogikk som skaper mønstre for riktig atferd og beslutninger.

I denne delen av kapitlet har jeg argumentert for at organisasjonsfelt og organisasjonspopulasjon kan fungere som to ulike analysenivåer: Organisasjonsfelt og organisasjonspopulasjon. I et organisasjonsfelt vil organisasjonene være ulike, men gjensidig avhengige deltakere i et felles meningssystem. Et organisasjonsfelt kan sammenlignes med et økosystem, hvor alle aktører så å si er avhengige av hverandre for å overleve.

Organisasjonsfelt kan bestå av blant annet organisasjonspopulasjoner, som deltar i relativt like aktiviteter, har liknende mønstre av ressursbruk og er dermed avhengige av de samme ressursene. Organisasjonspopulasjoner kan på sin side sammenlignes med biologiske arter, hvor andre aktører av sitt eget slag både er konkurrenter og allierte. Isomorfi kan skje på begge de to nevnte analysenivåene, da både ulike og like aktører kan utsettes for tvungen isomorfi fra eksempelvis regulative, politiske eller økonomiske krefter. I organisasjonsfelt vil det være høyest nivå av institusjonell isomorfi, mens det blant populasjonene vil være mest kompetitiv isomorfi.

Avslutningsvis har kapitlet tatt for seg en grundig innføring i isomorfibegrepet. Institusjonell isomorfi er en prosess hvor man ikke bare implementerer strukturelle elementer basert på effektivitet, men også institusjonelle elementer basert på legitimitet. Dette skjer gjerne i tider preget av usikkerhet, hvor man ser til suksessrike, stabile organisasjoner for inspirasjon til atferd. Isomorfi kan også stamme fra organisasjonens egne medlemmer, som gjennom sin utdanning eller kontakt med andre medlemmer i andre organisasjoner, former organisasjonen på en måte som gjenspeiler andre organisasjoner. Isomorfi kan også oppstå som følge av oppfattet tvang fra viktige sosiale, kulturelle eller politiske institusjoner.

3.4.1 Forventninger til funn

Teorien om isomorfi antyder forklaringer på hvorfor organisasjoner som opererer innenfor samme felt og som er avhengig av de samme ressursene, blir stadig likere hverandre. Det er dette som er fokuset for denne oppgaven: I hvilken grad er det slik at norske ungdomsorganisasjoner, som alle opererer innenfor samme felt og er avhengige av de samme ressursene, blir likere hverandre i sitt møte med sine omgivelser – altså i sin institusjonelle rolle, selvbilde og ønskede uttrykk?

Med dette teoretiske bakteppet vil jeg komme med tre ulike forventninger til funn av den kommende dataanalysen:

Forventning 1

Samfunnsbaserte organisasjoner er mer avhengige av sine institusjonelle omgivelser enn aktivitetsbaserte organisasjoner, og de vil derfor utvise flere tvungne isomorfske trekk.

Denne forventningen baserer seg på organisasjonens orientering og grunnleggende teori om deres forhold til sine omgivelser. Samfunnsbaserte organisasjoner defineres som organisasjoner som tar for seg større sosiale eller politiske spørsmål, mens aktivitetsbaserte organisasjoner styres mer av nettopp aktivitet. De samfunnsbaserte organisasjonene handler derfor av natur i større grad i samspill med sine omgivelser, og baserer trolig derfor gjerne verdier, program og formål på disse. Caseutvelgelsesprosessen for denne studien baseres på argumentet for at særlig samfunnsbaserte ungdomsorganisasjoner i større grad er avhengige av sine institusjonelle omgivelser for legitimitet og ressurser enn andre organisasjoner. Derfor forventes det at det finnes sterkere isomorfi blant disse enn de aktivitetsbaserte organisasjonene. Dette gjelder særlig normativ og kompetitiv isomorfi. De samfunnsbaserte organisasjonene i denne studien er Humanistisk Ungdom og til dels KFUK-KFUM Norge.

Forventning 2

De yngre organisasjonene vil være mer isomorfske med sine omgivelser enn de eldre organisasjonene.

Denne forventningen baserer seg også på organisasjonenes forhold til sine omgivelser, men kobler det til organisasjonenes alder. Teorien om *liability of newness* peker på hvordan unge organisasjoner kan ha vanskelig for å overleve i allerede etablerte organisasjonsøkologiske systemer av ressurser og legitimitet, og dermed ikke klarer å holde tritt med sine eldre konkurrenter. Derfor forventes det at denne studien finner at de yngre organisasjonene i større grad prøver å etterligne allerede etablerte organisasjoner i sin populasjon, slik at de sikrer seg overlevelse ved å adoptere allerede legitimerede organisasjonselementer. Nyere organisasjoner vil altså trolig utvise mer kompetitiv og mimetisk isomorfi.

Den yngste organisasjonen valgt ut til denne studien er Humanistisk Ungdom (etablert i 2007). De tre øvrige organisasjonene i denne studien er relativt like i alder: 4H er nest yngst (1936), tett etterfulgt av Speiderforbundet (1911) og til slutt KFUK-KFUM Norge (1880).

Forventning 3

Organisasjoner med tydelig verdibasert forankring (eksempelvis religiøst verdigrunnlag) vil utvise mindre isomorfi.

Denne forventningen baserer seg på teorien om institusjonell treghet. Verdibaserte organisasjoner, eksempelvis religiøse organisasjoner, har en etablert rolle i sine institusjonelle omgivelser, og er avhengig av stadig legitimitet fra disse for å overleve. Legitimiteten stammer fra aktører i omgivelsene som krever at organisasjonen viser en viss atferd. Dersom organisasjonen ønsker å gjennomføre en endring i sin struktur, må dette stemme overens med disse forventningene. Derfor forventes det å finne at de religiøst forankrede organisasjonene i denne studien vil utvise mindre endring og derfor utvise mindre isomorfi med sine omgivelser. Dette gjelder trolig særlig tvungen isomorfi.

I denne studien regnes KFUK-KFUM for å ha den mest tydelige verdimeslige forankringen, basert på organisasjonens kristne profil. Speiderforbundet har også et kristent grunnlag, dog mer nedtonet sammenlignet med KFUK-KFUM.

4. Metodisk tilnærming

Dette kapittelet gir en innføring i de metodiske valgene som er tatt når det gjelder fokus og analyseform samt både fordeler og ulemper disse valgene fører med seg. Avslutningsvis vil jeg forklare hvordan jeg tar sikte på å bevare studiens kvalitet i form av validitet, reliabilitet og refleksivitet samt etiske hensyn tatt i forskningen.

4.1 Forskningsdesign

Dette er en komparativ *small-N* casestudie med fire nøye utvalgte caser basert på en samling teoribaserte krav. Dette er for å sikre både representativitet og mangfold, samtidig som man bevarer oppgavens fokus satt av problemstillingen.

Denne studien har en kvalitativ tilnærming til innsamling og analyse av datamateriale. Det er flere fordeler ved en slik tilnærming som vil gagne oppgavens problemstilling, overordnede fokus og ikke minst funn av flere grunner. Hovedsakelig vil man gjennom en kvalitativ analysemetode oppfatte både eksplisitte og implisitte meninger i oppgavens tekstuelle datagrunnlag, fordi man gjør en dypere, mer nøyaktig tekstanalyse enn gjennom en kvantitativ tilnærming. Oppgavens overordnede teoretiske grunnlag tar utgangspunkt i organisatorisk isomorfi og homogenisering, basert på institusjonell teori og felt- og populasjonsøkologi for organisasjoner.

Formålet med denne studien er å utprøve teorien om isomorfi blant organisasjoner. Da dette som nevnt er en *small N*-studie vil den ikke ha direkte teoritestende eller falsifiserende egenskaper, men vil heller ta sikte på å bruke den nevnte teorien til å forklare eventuelle funn i analysen. Oppgavens datamateriale er enkelte organisasjons protokoller fra landsmøter i årene 2000 til 2022. Disse vil analyseres i oppgavens analysekapittel, og diskuteres opp mot oppgavens teoretiske bakgrunn i det påfølgende analysekapittelet.

4.2 Caseutvalg

I samfunnsvitenskapelig forskning har casestudien mange metodiske og teoretiske fordeler. Casestudien gir kontekstbasert kunnskap om et gitt fenomen, noe forskning på læring og didaktikk sier at er nødvendig for kunnskapsutvikling. Flyvbjerg (2006) mener at kontekstavhengig kunnskap er kjernen til ekspertise, og det er bare gjennom caseorienterte studier og erfaring man oppnå slik kunnskap. Casestudiens fordel er at man nettopp observerer det sosiale fenomenet i sin helhet og sin kontekst (Bukve, 2016, s. 121). En slik tilnærming er særlig fruktbar når grensene mellom fenomen og kontekst er noe diffuse, og

man ønsker å finne sammenhenger, årsaker eller korrelasjon mellom de to elementene (Yin, 2014), slik som denne studien tar sikte på å gjøre.

Det bør understrekes at rollen som spilles av kontekst ikke betyr at casestudien må være statisk, men kan også undersøke historiske fenomen eller prosesser over tid. I slike longitudinelle komparative casestudier må man ta hensyn til variasjon i den gjeldende konteksten (Bukve, 2016), eksempelvis endring i sosioøkonomiske eller politiske forhold, slik som denne studien gjør. I slike tilfeller får analysen to nivåer: Man analyserer både hver enkelt case og dens interne utviklingstrekk og sammenhenger, men også likhet og variasjon på tvers av casene (ibid., s. 124).

Denne oppgaven vil ha en tredelt tilnærming til casestudien: Man vil se på hver enkelt case og dens relevante karakteristikk, deretter likheter og ulikheter på tvers av organisasjonene, og avslutningsvis hvordan disse har utviklet enten i samme eller i ulik retning seg i det gitte tidsrommet basert på den teoretiske rammemodellen. Dette utgjør dermed hva Bukve (2016) omtaler som et *samsvarsdesign*, hvor man etablerer en teoretisk ramme eller modell og forventninger til funn før man begynner å analysere casen, og avslutningsvis blir funn og forventninger sammenlignet (s. 135).

4.2.1 Sampling

I kvalitativ forskning er det avgjørende at grunngivelsen av valg av case er refleksiv og eksplisitt, fordi dette valget vil gi forskningsetiske og teoretiske implikasjoner for resten av oppgaven (Curtis, Gesler, Smith og Washburn, 2000). Derfor vil det i dette og kommende underkapittelet gis en innføring i valg som ble tatt og bakgrunnen for dem.

Samples til en kvalitativ studie må velges strategisk etter hvilke caser som vil gi mest mulig informasjon om fenomenet i fokus (Curtis, Gesler, Smith og Washburn, 2000). I denne oppgaven har casene – ungdomsorganisasjoner – vært av svært stor betydning av flere grunner. Først og fremst er denne organisasjonsformen av både teoretisk og sosial interesse. Blant annet har det blitt gjort relativt lite forskning på denne formen for organisasjon, sammenlignet med andre organisasjonsformer. Det kan tenkes at man ikke ser nytten av å skille organisasjoner med voksne medlemmer fra organisasjoner med unge medlemmer; det er tross alt ikke så mye som tilsier at det er noe som skiller dem. Ungdomsorganisasjoner skiller seg likevel fra andre organisasjoner nettopp på grunn av deres medlemmer. Mange slike organisasjoner har et avgrenset aldersomfang for sine medlemmer, gjerne fra 13 år til halvveis i tyveårene, og ekskluderer dermed en stor andel mennesker fra et potensielt medlemskap.

Dermed skiller de seg fra andre organisasjoner ved å sette både nedre og øvre aldersgrense for medlemskap, i tillegg til klassiske forutsetninger for organisasjonsmedlemskap som for eksempel religiøs tilhørighet.

Ved å være aldersbetinget må også organisasjonen ta hensyn til den gjeldende aldersgruppen når det kommer til legitimitetsspørsmålet. Som nevnt må alle organisasjoner ha en viss mengde legitimitet i sine omgivelser, og særlig i sin tiltenkte interessegruppe, for å overleve i et konkurranseutsatt marked. Her er ungdomsorganisasjonen intet unntak. Det som skiller ungdomsorganisasjonen fra andre organisasjoner, er at deres medlemsmasse er i stadig utskiftning nettopp på grunn av alderskravet. Hvor andre organisasjoner gjerne holder på de samme medlemmene i flere år, vil ungdomsorganisasjonen hvert år både miste og få medlemmer etter hvert som de blir for gamle til å være eller gamle nok til medlemskap. Dette gjør at også kravene som stilles til organisasjonen fra medlemmene er i stadig endring og er relativt forutsigbare.

Dette gjelder også kravene fra organisasjonens relevante omgivelser og ikke minst potensielle medlemmer. Ungdom og unge voksne som aldersgruppe kan også gjerne forventes å være radikale i sine meninger og dermed også i sine vurderinger om hvilke organisasjoner som lever opp til deres verdier. Ungdomsorganisasjonen må derfor til stadighet endre sine policyer og sitt program for å kunne møte disse forventningene; trolig i større grad enn organisasjoner uten alderskrav. Det er derfor grunn til å tro at det er nettopp ungdomsorganisasjoner som på best måte kan reflektere de gjeldende trendene, normene og verdiene i de omgivelsene de befinner seg i. Dette gjør at ungdomsorganisasjoner skiller seg fra andre organisasjoner når det gjelder verdigrunnlag og samspill med omgivelser. Av denne grunn har man valgt å bruke nettopp ungdomsorganisasjoner som populasjon for dette prosjektet.

Jeg har snevret populasjonen videre inn ved å kun anvende *norske* ungdomsorganisasjoner (eller den norske grenen av den internasjonale organisasjonen) av hovedsakelig pragmatiske grunner; oppgavens tidsperspektiv og omfang tatt i betraktning. Ytterligere har jeg valgt å analysere innenfor nasjonale rammer fordi det impliserer at organisasjonenes både tekniske og institusjonelle omgivelser er så å si de samme.

Utvalget som brukes i en casestudie må være relevant for det konseptuelle rammeverket og ikke minst for problemstillingen (Curtis, Gesler, Smith og Washburn, 2000). For å bevare oppgavens datakvalitet, teoretiske verdi og ikke minst fokus har jeg valgt bort ungdomspartier i caseutvelgelsen, og kun fokusert på barne- og ungdomsorganisasjoner. Dette

er fordi ungdomspartier naturligvis er nettopp grunnleggende politiske, og det er derfor god grunn til å tro at de må forholde seg til sine institusjonelle så vel som tekniske omgivelser på andre måter. Denne oppgaven ønsker å se på hvordan organisasjoner som ikke har ren politisk kjerne i økende grad har måttet ta stilling til og legge beslutningsstrategier i stadig mer krevende tekniske omgivelser, som også innebærer de politiske og økonomiske forholdene i samfunnet rundt dem. Sampelen av caser bør øke generaliserbarheten til funnene (ibid.), og dersom man hadde inkludert ungdomspartier i case-populasjonen, hadde dette trolig gitt et skjevt bilde på hva man faktisk ønsker å måle. I tillegg er det trolig at ungdomspartier er relativt radikale i sine visjoner og verdier, noe særlig samfunnsorienterte og verdibaserte ungdomsorganisasjoner trolig ikke er i like høy grad. Jeg har også valgt bort idrettsorganisasjoner som caser til denne studien, da jeg ønsket et mer samfunnsrettet utvalg enn slike organisasjoner representerer.

4.2.2 Caseutvalg

I kvalitativ dataanalyse er caseutvalg av stor betydning av flere grunner. Delvis er det av betydning nettopp av metodens natur: Da man skal gjøre en dypere analyse av tekstuell innhold i ulike former, er det både pragmatisk og viktig at man ikke tar for seg for mye, slik at analysen blir nøyaktig. For å sikre studiens validitet er det derfor viktig at casene man henter data fra er valgt med omhu, slik at de reflekterer fenomenet man ønsker å utforske på en tilstrekkelig måte.

Casestudiens generaliserbarhet økes også ved nettopp strategisk utvalg av caser (Flyvbjerg, 2006). Ofte er det viktigere å avklare de mer dyptliggende årsakene til et fenomen og dens konsekvenser å beskrive symptomer og hvor de oppstår. Tilfeldig utvalg av caser basert på representativitet vil sjelden klare å gi slik innsikt. Da er det gjerne mer passende å aktivt velge ut sine caser basert på validitet og antatt datamengde (ibid.).

Informasjonsbasert caseutvelgelse tar gjerne for seg *ekstreme* caser, hvor man tror man vil finne rikelige mengde relevant data. Man kan også ta for seg *kritiske* caser dersom datainnholdet antas å være såpass stort at det enten vil bekrefte eller avkrefte den gjeldende hypotesen (Flyvbjerg, 2006). De casene som har høyest sannsynlighet til å bekrefte hypotesen egnes best til å falsifisere påstander, mens de med lavest sannsynlighet egnes best til å teste verifisering (ibid.). Dette kan minne om *method of difference* som utvelgelsesstrategi, som går ut på å velge caser som er så like hverandres som mulig, men som skiller seg fra hverandre på relevante områder (Leuffen, 2007).

Det er vanskelig å kategorisere strategien for caseutvelgelse som faktisk ble anvendt til denne oppgaven. I all hovedsak var den av pragmatisk natur, noe Flyvbjerg (2006) peker på som nyttig særlig for problemstillinger og studier som har fokus på teoriutvikling.

Opprinnelig var ønsket å finne de eldste gjenlevende norske ungdomsorganisasjonene, slik at man fikk et størst mulig datagrunnlag. I tillegg ønsket jeg å finne relativt store organisasjoner, både i form av medlemstall og geografisk utbredelse, slik at det skulle være noe representativt i en nasjonal kontekst. Jeg ønsket også et bredt mangfold i organisasjonenes visjon og aktivitet. Den opprinnelige strategien for caseutvelgelse for denne oppgaven var altså i all hovedsak *method of difference* med et ønske om kritiske caser som enten kunne bekrefte eller avkrefte forventningene.

Det skulle vise seg å være vanskelig å oppfylle alle disse ønskene, og jeg måtte heller senke kravene til casene. Mange av de norske ungdomsorganisasjonene er relativt unge, og de eldste har ofte lignende visjoner og verdier, for eksempel et tydelig kristent grunnlag. Blant disse finner man den første casen som ble valgt ut, nemlig KFUK-KFUM Norge. Disse viste seg å sitte på relevant data fra 1980, noe som førte til at et viktig krav til de neste casene var at de hadde tilgjengelig data fra og med dette året. Basert på dette kravet ble også 4H Norge og Norges Speiderforbund valgt som caser. Disse hadde også relativt ulike visjoner, formål og organisasjonsidentitet, noe som til en viss grad gjorde dem til kritiske caser.

Jeg ønsket meg fire caser til denne studien, slik at jeg på pragmatisk vis kunne gjennomføre en dypere analyse av datamaterialet. Den siste casen skulle vise seg vanskelig å finne. Kravene om tilgjengelig data, ulikhet i visjon og en viss organisatorisk alder snevret inn utvalget i såpass stor grad at jeg måtte senke kravene enda en gang. Dersom alderskravet ble eliminert, kunne jeg med fordel også inkludere Humanistisk Ungdom i caseutvalget, da denne organisasjonen ble grunnlagt i 2007. Denne organisasjonen bidro også med religionsnøytralitet som en interessant variabel i utvalget, og følgelig valgte man å gjennomføre denne elimineringen av alderskrav til casene.

Da denne studien kun tar for seg fire caser, regnes den som en *small-N* studie. Dette kommer av at datagrunnlagets grunnleggende egenskaper begrenser tilgjengelige caser, noe Leuffen (2007) peker på som vanlig og naturlig i en slik studie. En fordel med *small-N* studien er at den gir dypere forståelse for kausale mekanismer eller prosesser i ulike fenomener, noe som nettopp er meningen med denne studien.

Å kun anvende en håndfull caser for å komme frem til en teoribasert konklusjon kan virke noe tynt, og det bør med rette problematiseres. Blant annet kan *small N* studier kritiseres

for å være *deterministic*: Da antallet caser gjør at hver og én av dem har svært høy teoretisk verdi, kan én enkelt case føre til feilaktige konklusjoner og avkrefting av hypoteser, selv om de skulle stemme for brorparten av caser (Ebbinghaus, 2005). Dette er dog også en av fordelene ved en *small N* studier: Når enhver avkreftende case kan eliminere en hypotese, vil et lavt antall caser være svært nyttig i teoritestende studier, nettopp fordi casene er valgt ut med omhu (ibid.). Da denne studien har vært kritisk i valget av caser, vil den trolig være nøyaktig i sine konklusjoner og oppfylle sitt teoritestende formål. Ytterligere tar denne studien for seg en historisk prosess ved å måle data på ulike tidspunkter, noe som vil utvide datagrunnlaget og dermed gi et bredere fundament for å trekke konklusjoner.

Oppsummerende kan man si at de fire utvalgte casene – KFUK-KFUM Norge, Norges Speiderforbund, 4H Norge og Humanistisk Ungdom – er valgt ut på et todelt grunnlag: Først og fremst er de valgt på grunn av sine representative egenskaper for bredden og mangfoldet i det norske landskapet for ungdomsorganisasjoner. De fire ulike organisasjonene representerer til en viss grad hvilke valgmuligheter for engasjement som unge kan vie tiden sin til, i form av grunnleggende verdier, aktiviteter, program og lignende. For det andre har også organisasjonene ulike strukturelle egenskaper i form av alder, orientering og formål. Hver enkelt case er dermed relativt representativ for det relevante utvalget, samtidig som den utviser særegne trekk som reflekterer mangfoldet.

4.3 Datagrunnlag

Dette underkapittelet vil gi en innføring i hvordan man har gått frem for både å avgjøre datagrunnlagets form og å samle inn relevante data.

4.3.1 Empirisk data

Denne studiens caser er fire ulike ungdomsorganisasjoner, og oppgavens perspektiv på organisasjonenes utvikling krever et godt innblikk i de utvalgte organisasjonenes historie. Den metodiske tilnærmingen for denne delen av datainnsamlingen var i korte trekk et dypdykk i hver enkelt organisasjons tilgjengelige historiske data, både på sine egne plattformer og andre lignende kilder til slike opplysninger. Analytisk ønsket man å kunne gi en innføring av dynamiske og stabile institusjonelle og tekniske omgivelser, gjennom en fremstilling av organisasjonens historie fra dens opprettelse til i år 2023.

Hovedsakelig var utgangspunktet den enkelte organisasjons nettside, hvor man ofte kan finne en grov oversikt over historie og hendelser som organisasjonen anser som avgjørende. For nyere historiske hendelser har man tatt i bruk online nyhetsarkiv og lignende.

Ellers har man i stor grad brukt Nasjonalbibliotekets nettsider, hvor man kunne finne historiske verk for tre av de fire organisasjonene. I bruken av historisk materiale skrevet av organisasjonene selv eller på oppdrag fra dem, har man vært påpasselig og hatt en kildekritisk innstilling til teksten. Da det sjelden var mulig å faktasjekke innholdet grunnet få eller ingen alternative kilder, har man tatt hensyn til eventuell *bias* og andre elementer som kan påvirke innholdets troverdighet. I tillegg har man unngått å inkludere eksplisitt subjektivt innhold i gjengivelsen av opplysninger.

Den eneste organisasjonen det ikke var mye å finne på denne nettsiden var Humanistisk Ungdom, som i gjengjeld ofte er i media i form av både leserinnlegg, demonstrasjoner eller kampanjer, og andre generelt nyhetsverdige hendelser. Dette betyr dog at man ikke har fått like godt innblikk i organisasjonens eventuelle rent strukturelle endringer, annet enn eksempelvis utskiftning av ledelse. Slike opplysninger er dog ikke av særlig stor direkte relevans for denne studien, da den tross alt har analytisk fokus på mer institusjonelle organisatoriske elementer.

Det empiriske grunnlaget for 4H er særlig manglende i denne studien. Dette skyldes at organisasjonen hverken har et særlig stort repertoar av historiske selvbiografiske verk, blir omtalt særlig mye i media, eller har et omfattende nyhetsarkiv eller lignende på sine nettsider. Dette gjorde det svært vanskelig å innhente data om 4H, selv da jeg tok kontakt med ansatte i organisasjonen og etterspurte det. Dermed er det empiriske materialet for denne casen mangelfullt, noe som selvsagt svekker analysen noe. Det skal likevel sies at organisasjonens historiske bakgrunn ikke er avgjørende for analysen av det relevante tekstuelle datagrunnlaget, men er ment for å presentere et rammeverk for organisasjonen som enhet og som produsent av det tekstuelle datagrunnlaget. Det er landsmøteprotokollene for den enkelte organisasjon som er i studiens hovedsakelige analytiske fokus, og manglende empirisk grunnlag er kanskje uheldig, men ikke ødeleggende for studien.

4.3.2 Tekstlig data

I lys av oppgavens problemstilling vil en kvalitativ tilnærming til datainnsamling og analyse være det beste metodiske verktøyet. Opprinnelig ønsket jeg å se på organisasjoners verdier, visjoner, politiske standpunkt og andre *espoused values* for å anslå den verdimessige utviklingen blant organisasjonene. Dette viste seg å bli vanskelig da svært få relevante organisasjoner hadde arkivert materiale som synliggjør slike verdier. Grønmo (2016) peker

blant annet på nettopp datamaterialets tilgjengelighet som et svært viktig kildekritisk hensyn under kvalitativ forskning. Derfor valgte man bort skrevne verdier som datagrunnlag.

Datagrunnlaget for denne studien ble i stedet landsmøteprotokoller fra de utvalgte casene fra år 2000 til 2022. Slike protokoller er interessante og verdifulle dokumenter for denne typen studie av flere grunner. For det første kan man trolig finne data som reflekterer organisasjonens egne verdier: Under landsmøter må organisasjonen ta stilling til ulike aktuelle problemstillinger og hvordan organisasjonen selv skal uttale seg om dem, noe som sannsynligvis vil bygges på organisasjonens egne verdier og visjon. Hvorvidt et emne tas opp og hvilke beslutninger som tas opp vil derfor være av interesse for analysen. I slike dokumenter og analysen av dem vil man da gjerne finne både organisasjonens *espoused values* og deres *attributed values*.

Dokumentene har også teoretisk verdi for problemstillingen: Denne oppgaven tar sikte på å undersøke isomorfi, noe som måles best gjennom en longitudinell studie. Tilgjengelige data fra de utvalgte organisasjonene strekker seg over 20 år tilbake, noe som skal gi godt grunnlag for å trekke historiske konklusjoner. Ytterligere er det viktig å bemerke seg at disse 20 årene er relativt turbulente år med store endringer i teknologi, samfunn, kultur, internasjonale forhold og endringer i forvaltningspolitiske forhold, noe som trolig vil gjenspeiles i dokumentene. For det tredje regnes slike landsmøteprotokoller som en primærkilde, og ligger ofte tilgjengelig uforandret fra da de ble skrevet. Følgelig får man et direkte, sannsynligvis uendret innsyn i hva organisasjonen anså som viktig og riktig på det tidspunktet de ble skrevet.

Man skal dog ikke ilegge landsmøteprotokollene for mye verdi. I analysen av landsmøteprotokoller, på lik linje med nærmest alle andre dokumenter, må man fremdeles ta kildekritiske og kontekstuelle hensyn. Grønmo (2016) understreker hvordan det særlig i nettopp kvalitative undersøkelser er viktig å vurdere datagrunnlagets autentisitet og troverdighet. I denne studiens kontekst vil dette innebære at man må ta med i vurderingen sjansen for at noe har blitt endret på, slettet eller tilført i dokumentene, uten at det står oppført eksplisitt.

4.3.2 Metodisk tilnærming

Denne studien vil anvende en kvalitativ analyse av tekster og dokumenter, noe som innebærer tolkning av deres sosiale og politiske meninger. Man bruker kildene til å "fortelle en historie" eller gjenskape en sekvens av historiske hendelser (Grønmo, 2016). Målet er å

finne *cause of effects* fremfor *effect of causes*: Man er ikke interessert i å generalisere, slik man er med en kvantitativ tilnærming, men man ønsker å forklare et enkelttilfelle eller en liten samling tilfeller (Vromen, 2018). Jeg anvender altså et holistisk perspektiv og ønsker følgelig å forstå den komplekse sammenhengen i fenomenet. Slik induktiv analyse kjennetegnes gjerne ved sine eksplorative problemstillinger og åpne spørsmål, fremfor en forhåndsbestemt hypotese (ibid.). Dette er grunnen til at jeg har valgt en slik metodisk tilnærming til denne oppgaven, da jeg nettopp ønsker både å få en dypere forståelse for det gjeldende datagrunnlaget som skal analyseres, samtidig som jeg ønsker å se på datagrunnlaget i lys av konteksten som utgjøres av både den enkelte organisasjon og de institusjonelle og tekniske omgivelsene som omgir den.

4.3.3 Litteraturgjennomgang

I oppgavens kapittel 2 ble det gitt en gjennomgang av eksisterende forskning om ungdomsorganisasjoner, som ble innhentet gjennom en litteraturgjennomgang. En litteraturgjennomgang er i korte trekk prosessen hvor forskeren undersøker allerede eksisterende forskning eller litterære verk som tar for seg det temaet eller fenomenet hun selv er interessert i. Det er det viktigste verktøyet man som forsker har får å sette sitt eget prosjekt i en faglig sammenheng, og unngår med dette å studere det som allerede er studert (Bukve, 2016). En litteraturgjennomgang kan også bidra til å spisse inn den gjeldende problemstillingen eller forskningsspørsmålet, ved å avdekke kunnskapshull i den eksisterende faglitteraturen. Derfor har jeg valgt å inkludere prosessen rundt innsamlingen av relevant litteratur i denne oppgavens metodekapittel.

Gusenbauer og Haddaway (2020) foreslår tre ulike strategier for en litteraturgjennomgang i et forskningsprosjekt. Den første, *lookup search*, eller *known item/navigational search*, er trolig den enkleste av de tre. Målet er å finne presise resultater på så kort tid som mulig, med lavest mulig behov for å måtte evaluere og sammenligne funnene i ettertid. Dette innebærer dog en form for litterær *selection bias*, hvor Gusenbauer og Haddaway advarer mot *cherry picking* av resultater som, selv når ubevisst, vil gi skjevhet i søkets validitet. Den andre formen kalles *exploratory research*, og har et mer abstrakt mål om å simpelthen få bedre forståelse får et emne eller konsept ved å lete etter tilstrekkelige akademiske kilder. Denne strategien er preget av stadig læring mens man hele tiden blir utsatt for ulik, gjerne motstridende kunnskap. Dette innebærer også at selve målet med søket også er under stadig endring etter hvert som man tolker den nyvunne kunnskapen og følgende

regulerer sitt videre søk. Gusenbauer og Haddaway foreslår en kombinasjon av de to strategiene, hvor man bruker *lookup* i startfasen av litteratursøket når man først begynner å navigere seg i det teoretiske landskapet, og deretter en *exploratory* strategi når man kommer på rett spor og avdekker ny kunnskap (ibid.).

En tredje foreslått strategi er den systematiske strategien – *systematic search* – som innebærer en mer rigid prosess av nøye forhåndsplanlagte søkeomfang og kriterier. Da denne strategien er noe vel begrensende for denne oppgavens problemstilling blir den av den grunn valgt bort.

Litteraturgjennomgangen som ble brukt i denne oppgaven vil var todelt: Jeg gjennomgikk først eksisterende forskning på norske ungdomsorganisasjoner, frivillige organisasjoner og lignende forskning med organisasjonen i fokus. Deretter gjennomgikk jeg eksisterende empirisk forskning på institusjonell, strukturell eller andre former for isomorfi mellom organisasjoner. Dette er en strategi foreslått av Knopf (2006), hvor man deler opp litteratursøket sitt i ulike lag, begynner i midten og beveger seg utover og utvider søkefeltet sitt ved behov. Dette er nyttig dersom feltet forskningen er interessert i er smalt, lite utforsket eller av andre grunner det finnes få faglitterære bidrag om (ibid.). Da vil man også bruke en kombinasjon av *lookup* og *exploratory research*, som nevnt tidligere i kapittelet, for å både avdekke så mye som mulig av den tilgjengelige allerede eksisterende forskningen, men på en noe mer målrettet måte basert på visse kriterier.

4.4 Dataanalyse

Til denne oppgaven har man valgt å anvende kvalitativ innholdsanalyse av datagrunnlaget. Kvalitativ innholdsanalyse er et metodologisk verktøy hvor man systematisk går gjennom skriftlig materiale for å kunne kategorisere og registrere data som er relevant for den aktuelle problemstillingen, gjerne gjennom kategorisering og koding av stoffet (Grønmo, 2016).

4.4.1 Analysemetode

Hsieh og Shannon (2005) peker på tre ulike former man kan anvende et slikt verktøy. Dersom eksisterende teori eller litteratur om fenomenet er begrenset kan det være nyttig å anvende *conventional content analysis* (CCA). Ved å lese all data flere ganger sikrer man seg både et helhetlig inntrykk av stoffet og et førsteinntrykk av hva som er de essensielle egenskapene og delene ved datagrunnlaget. Basert på dette lager man kategorier og koder som

mer enn det som hadde blitt bestemt på forhånd. Stoffet sorteres følgende inn i kategorier basert på hvordan de ulike kodene forholder seg til hverandre og hvordan de henger sammen (Hsieh og Shannon, 2005). Slik induktiv generering av kategorier kan dog gi en analyse som ikke tar gode nok kontekstuelle hensyn.

Dersom det finnes eksisterende forskning på fenomenet av interesse, men har kun smal dekning eller på andre måter er mangelfull, kan man anvende *directed content analysis* (DCA). I motsetning til CCA anvender man her deduktiv generering av kategorier, ved å basere seg på eksisterende teori eller forskning for å skape forhåndsbestemte kategorier før analysen finner sted (Hsieh og Shannon, 2005). Målet er å validere eller utvide et teoretisk rammeverk eller konsept (ibid., s. 1281). Den tidligere forskningen vil gi brukbare retningslinjer for analysen, som også vil enten styrke eller svekke den eksisterende dominerende teorien om fenomenet. En fallgrube ved en slik tilnærming er dog at man står i fare for å begå *selection bias* i litteraturgjennomgangen. Ytterligere kan det sterke teoretiske fokuset gjøre at man overser viktige kontekstuelle aspekter (ibid., s. 1283).

Som en mellomting mellom CCA og DCA finner man SCA – *summative content analysis*. Et viktig kjennetegn ved denne metoden er fokuset på kontekst og hvilken innvirkning den har på ordbruk eller tekstuel innhold (Hsieh og Shannon, 2005). Målet med SCA er å studere hvordan ulike ord blir brukt eksplisitt i materialet. Dette er en ikke-reaktiv måte å studere datagrunnlaget, og kan gi grunnleggende innblikk i hvordan ord faktisk brukes (ibid., s. 1284-5). Samtidig gir denne metoden ingen innblikk i hvordan ord brukes til å skape mening eller kommunisere et budskap.

Denne oppgavens form legger til rette for en kombinasjon av de nevnte formene for innholdsanalyse. I utgangspunktet vil det hovedsakelig brukes elementer fra DCA da det finnes mye teori samt noe tidligere forskning om det gjeldende temaet, som kan brukes som teoretisk bakteppe for generering av kategorier og koding av datamaterialet. Samtidig vil analysen ha innspill av CCA ved at man ikke vil generere alle kategoriene og kodene i forkant av analysen, men man ønsker å få en viss oversikt over datamaterialet før dette gjøres, og deretter anvender datagrunnlaget for å generere kategorier. I tillegg vil man også anvende elementer fra SCA ved at man ikke bare ser på det helhetlige budskapet i tekstutdragene som brukes i analysen, men også til en viss grad hvordan ord og uttrykk brukes for å kommunisere dette budskapet.

I analysen av landsmøteprotokollene vil man være på jakt etter innhold som uttrykker hvordan den enkelte organisasjonen har tatt stilling til ulike aktuelle problemstillinger av

samfunnsmessig og/eller politisk karakter, da dette nettopp vil kunne vitne om organisasjonens både *espoused* og *attributed* verdier. Man er ikke på jakt etter diskursive elementer i datagrunnlaget, men hva organisasjonene tar stilling til, hvilke beslutninger som tas på grunnlag av denne stillingen, og lignende. I tillegg vil dette også kunne si noe om hvordan organisasjonen stiller seg i forhold til sine institusjonelle og tekniske omgivelser. Deretter vil man sammenligne slike holdninger og beslutninger mellom de respektive organisasjonene.

4.4.2 Måling

Målet med denne studien er som nevnt å bruke tekstuelle datakilder til å potensielt kunne måle graden av isomorfi blant et knippe utvalgte organisasjoner innenfor samme populasjon. For å oppnå dette må det fastsettes visse indikatorer for måling av isomorfi. Dette vil for øvrig også bidra til å sikre studiens reliabilitet. Nøyaktige indikatorer for måling vil bidra til høyere *construct validity* da de sikrer at det relevante konseptet blir operasjonalisert på en tilstrekkelig og teoribasert måte (Kleven, 2008, s. 224).

Isomorfi er i seg selv et komplisert konsept, noe som betyr at det er komplisert både å måle og å formulere indikatorer på at det er slike prosesser man observerer. I sin enkleste form vil man klassifisere prosesser som isomorfi dersom to organisasjoner som tidligere utviste ulike egenskaper på ett eller flere områder, etter hvert utviser like egenskaper på et eller flere felt, som følge av å være utsatt for de noen av de samme tekniske og institusjonelle mekanismene over tid. Da organisasjonene denne studien anvender som caser alle er del av samme populasjon vil det være grunnlag for å anta at det er påvirkning fra omgivelsene som da har bidratt til denne homogeniseringen. Følgelig vil indikatorer for isomorfi altså være at organisasjonene tar opp de samme typene saker, spørsmål og problemstilling, gjerne på omtrent samme tid.

Indikatorer på kompetitiv isomorfi vil være likhet blant de saker og endringer som tas opp med mål om å sikre organisasjonenes vekst, både i form av medlemsmasse og av økonomisk art. Dette er et bredt felt, og kan innebære alt fra det rent tekniske til det mer institusjonelle. I sin tekniske form kan det være tiltak fra organisasjonen for å sikre mer finansiell støtte fra det offentlige, altså såkalte vridningseffekter⁴.

⁴ Endringer av organisasjonens struktur, bemanning og innretning med den hensikt å øke omfanget av offentlig støtte (Lorentzen, 2000).

Institusjonell isomorfi skjer derimot som følge av opplevd press og usikkerhet i organisasjonens institusjonelle omgivelser, og har dermed mer diffuse indikatorer og krever analyse av mer implisitt datainnhold. Overordnet kan en indikator på institusjonell isomorfi være tegn til nettopp oppfattet usikkerhet i organisasjonens institusjonelle rolle, og følgende at det tas opp saker som omhandler dette på deres landsmøter. Indikatorer på tvungen isomorfi vil si at organisasjonene utviser likheter på grunnlag av krav fra sine tekniske eller institusjonelle omgivelser; eksempelvis som følge av nye eller endrede finansielle, politiske eller sosiale forhold. Mimetisk isomorfi vil måles etter hvorvidt man ser likhetstrekk i form av etterligning av andre organisasjoner som man anser som mer vellykkede innenfor sitt felt. Dette vil trolig være den vanskeligste isomorfiske mekanismen å måle, da det krever at den andre organisasjonen nevnes eksplisitt som forbilde for endringen. Derfor vil man her lete etter mer implisitte indikasjoner på at det er slike prosesser som ligger til grunn for endringen. Indikatorer på normativ isomorfi kan også være vanskelige å måle, da mange anser nettverk og utdanning som kilder for slike prosesser. Det som derimot kan indikere normativ isomorfi er tegn til at organisasjonen tar stilling til relativt nye saker, og følgende gjennomfører endring.

Da denne studien anvender en kvalitativ analysemetode, vil det ikke settes definitive og utelukkende indikatorer på isomorfi. Dette skyldes delvis at metodens natur i seg selv hemmer denne kategoriseringen. I tillegg er isomorfi i seg selv grunnleggende diffust og de ulike formene er rent teoretisk ikke gjensidig utelukkende. Ved bruk av for begrensede og smale definisjoner på isomorfi vil man altså overse viktige elementer i teksten som spiller inn på hvordan det bør tolkes.

Jeg vil bruke en kombinasjon av analysemetodene DCA, CCA og SCA for å sikre både et holistisk bilde av innholdet i sin rette kontekst og nøyaktig fremstilling av essensielle detaljer i tekstene. Jeg vil bruke de teoribaserte definisjonene på hvordan å klassifisere innhold som tegn på isomorfi, samtidig som man utviser de rette kontekstuelle hensyn som kreves av datagrunnlagets natur. For å likevel både gjøre analysen lettere og sikre studiens reliabilitet, har jeg i vedlegg 1 formulert indikatorer for ulike former for isomorfi.

Som nevnt er isomorfi-formene ikke er gjensidig utelukkende rent teoretisk sett. Det samme gjelder for det analytiske arbeidet i denne oppgaven: De ulike dimensjonene for indikatorer for måling er ikke gjensidig utelukkende, og skal heller ikke anvendes sådan i analysen. I tabellen gjentas flere av eksemplene på tvers av de ulike dimensjonene og formene for isomorfi, noe som tilsier at det er absolutt mulig å tilskrive flere former for isomorfi

som faktorer for det samme utfallet. Eksempelvis er normativ isomorfi og mimetisk isomorfi svært like i en teoretisk forstand, og vil trolig manifesteres på relativ lik måte i empirisk form. Derfor vil man i analysen av denne studiens datagrunnlag være liberal i bruken av de ulike dimensjonene av isomorfi, og være åpen for at det samme tekstutdraget kan tolkes på flere måter. Da denne studien tar sikte på mulig observasjon av isomorfi generelt, og ikke en bestemt type, vil dette ikke utgjøre en særlig fare for dens validitet eller overordnede organisasjonsvitenskapelige verdi.

4.4.3 Koding og kategorisering

Det bør understrekes at typologien for ulike former for isomorfi ikke er gjensidig utelukkende og grensene for hva som anses som ulike isomorfske mekanismer er tvetydige. Derfor har man også hatt en noe mindre rigid holdning til kategorisering av innhold som ulike former for isomorfske mekanismer. I stedet har jeg utvist skjønn i analyseprosessen og følgelig plassert det samme innholdet i opptil flere kategorier dersom man anser det som riktig.

I kategoriseringen av datagrunnlaget har jeg valgt å slå sammen mimetiske mekanismer og normative mekanismer til én kategori. Dette er ikke nødvendigvis teoretisk riktig, da disse to typene ofte settes i kontrast til hverandre, men er heller gjort av pragmatiske grunner: Det er noe vanskelig å skille hvorvidt en sak stammer fra interne eller eksterne kilder i datagrunnlaget. Derfor har man valgt å kombinere disse som én kategori i analysen.

Ytterligere har man kategorisert alle utdrag som tar for seg tekniske og strukturelle temaer som kompetitive, eksempelvis saker som omhandler økning av medlemstall, utvidelse av organisasjonen, mer synlighet og lignende. I tillegg har man regnet visse saker som også indirekte vil påvirke medlemstall og lignende som kompetitive, eksempelvis uttalelser eller lignende som trolig kan generere høyere medlemstall fordi det appellerer til den relevante demografiske målgruppen.

Tvungen isomorfi er som konsept vagt og vanskelig å definere konkret, noe som naturligvis også vil påvirke analysen. Analysen av datagrunnlaget avdekket et behov for å dele dette konseptet i to, for på best mulig måte fange nyansene i datagrunnlaget. Da konstruerte jeg to nye former for tvungen isomorfi: Institusjonelt-tvungen isomorfi og teknisk-tvungen isomorfi. Institusjonelt-tvungen isomorfi innebærer de tvungne mekanismer som stammer fra press og forventninger fra de sosiale og kulturelle omgivelsene som påvirker organisasjonens beslutningsatferd. Dette kan sammenlignes med Scotts normative og

kulturelt-kognitive søyler for institusjonelt liv (Scott, 2014). De teknisk-tvungne mekanismene vil være de som stammer fra krav og regulering fra de politiske, økonomiske og andre formelle krav fra organisasjonens tekniske omgivelser, og kan sammenlignes med Scotts regulative søyle (ibid.) samt regnes som vridningseffekter.

I oppgavens analysekapittel vil man finne en nærmere analyse av de institusjonelt-tvungne temaene. For å finne disse temaene tok man først for seg datagrunnlaget for én organisasjon, og noterte de tematikker som ble tatt opp i disse dokumentene. Dette gjorde man også med de påfølgende tre organisasjonenes datagrunnlag. Deretter sammenfattet man de ulike temaene til seks ulike, men brede kategorier for normativt innhold:

- Bærekraft, klima og miljø.
- Internasjonal politikk, likestilling og rettferdighet.
- Mangfold og inkludering.
- Samliv, kjønn og seksualitet.
- Unges rettigheter, demokratisk deltakelse og velvære.
- Urfolks rettigheter.

Disse kategoriene anser man som dekkende for de temaene som blir tatt opp i landsmøteprotokollene. Isomorfi og homogenisering er som nevnt svar på usikkerhet i organisasjonsfeltet. Derfor er det grunn til å tro at ved å ta opp en sak under et landsmøte, anser organisasjonen det som en kilde til usikkerhet. Ved å undersøke hvorvidt det finnes likheter mellom organisasjonene på dette området, vil man kunne se hvilke elementer som organisasjonen anser som kilder til usikkerhet. Da vil man trolig observere potensielle isomorfiske prosesser blant de utvalgte casene.

Å anvende datagrunnlaget selv som kilde for slike tematikker, fremfor å konstruere dem selv eller anvende teoretisk baserte krav, gjør at de oppstår mer organisk og virkelighetsnært. Ytterligere skaper det et bedre grunnlag for analysen, da det er organisasjonene selv som legger grunnlaget for linjene som innholdet analyseres opp mot. En slik utvelgelsesprosess for kategorier i kvalitativ innholdsanalyse samsvarer med det tidligere nevnte *conventional content analysis*.

4.4 Datakvalitet

I samfunnsvitenskapen regner man to hovedsakelige mål på datakvalitet: Validitet og reliabilitet. Den kvalitative tilnærmingen blir ofte kritisert for nettopp mangel på vitenskapelig og forskningsmessig nøysomhet da metoden av natur kun skal være “en samling av personlige

meninger preget av forskerens egen bias” (Noble og Smith, 2015, s. 1). Særlig sammenlignet med en kvantitativ analysemetode, er en kvalitativ metode mer utsatt for forskerens egen analyse og tolkning. Det er bred uenighet om i hvilken grad – eller til og med hvorvidt – man i det hele tatt kan sikre datakvaliteten i en kvalitativ tilnærming. Det er likevel nettopp derfor det er essensielt i kvalitativ forskning å stadig strebe etter høyest mulig datakvalitet gjennom bruk av de riktige og tilpassede verktøyene som er tilgjengelig for å sikre validitet, reliabilitet og ikke minst refleksivitet.

4.4.1 Validitet

Validitet går i grove trekk ut på i hvilken grad funnene som presenteres på en nøyaktig måte reflekterer datagrunnlaget, og ikke blitt påvirket av forskerens egne verdier og holdninger (Vromen, 2008). Dette er særlig viktig i kvalitativ forskning. Hammersley og Atkinson (1983, sitert i Kleven, 2008) påstår at data i seg selv ikke kan være direkte valid eller invalid, men at validitetsspørsmålet gjør seg gjeldende i konklusjonene som trekkes fra analysen av dem. Dette kan bli særlig vanskelig i forskning hvor resultater og konklusjoner trekkes fra en analyseprosess hvor man skal ilegge tekst mening, slik som denne oppgaven tar sikte på å gjøre. I en slik prosess er det trolig umulig å unngå at forskerens egne holdninger påvirker konklusjonene som trekkes, enten det er bevisst eller ubevisst. Det er derfor essensielt at analyse og følgende konklusjoner reflekterer det som faktisk er å finne i datagrunnlaget.

I denne oppgaven tar jeg sikte på å sikre validiteten gjennom tre ulike prosesser. For det første anvender jeg et kodeskjema med kategorisering av sitater hentet direkte fra datagrunnlaget, slik at man hele tiden viser til det faktiske materialet man ønsker å analysere. For det andre forklarer jeg eksplisitt selve analyseprosessen og hvordan man følgelig kommer til konklusjonene som oppgis. For det tredje gir jeg i dette kapittelet en innføring i analysemetoden, hvordan den anvendes på materialet, og dens fordeler og ulemper og hvordan disse eventuelt kan påvirke datagrunnlaget. I tillegg er det viktig å understreke at det som nevnt ikke skal foretas en normativ analyse av innholdet.

Konseptvaliditet er særlig viktig for kvalitativ forskning, og handler om å være konsis i konsepter som brukes i analysen av datagrunnlaget. Dersom definisjonene av disse ikke er tilstrekkelig tydelige på tvers av datagrunnlaget, kan det føre til målingsfeil og tap av validitet

(Mahoney og Gertz, 2006). Derfor tar jeg sikte på å være konsis i de koder som brukes i analysen av det tekstuelle innholdet⁵.

Denne studiens valg av analysemetode krever relativt mye tolkning, noe som kan være vanskelig å forene med et høyt nivå av validitet. Jeg tar derimot sikte på å sikre oppgavens validitet i høyest mulig grad ved å føre inn sitater fra datagrunnlaget som man mener støtter sin tolkning i analyseskjemaer⁶ som herunder blir fremstilt både tematisk og kronologisk. På denne måten ønsker jeg å oppnå forståelse for min egen tolkning av teksten i seg selv og den historiske og tematiske konteksten den oppsto i. Dermed ønsker jeg også å unngå systematiske målingsfeil, eksempelvis *construct irrelevance*, ved å stadig vise til innholdet man refererer til i sin tilhørende kontekst. På denne måten vil konklusjoner som trekkes fra tolkningen hele tiden underbygges av det faktiske datagrunnlaget.

En studies validitet handler også om graden forskningen faktisk reflekterer de dataene man har tilgjengelig. I denne oppgaven ønsker jeg som nevnt å anvende landsmøteprotokoller til å indirekte tolke hva både organisasjonen og deres unge medlemmer anser som viktig og verdifullt. Dette målet forutser at det faktisk er organisasjonsmedlemmenes meninger som preger innholdet i protokollene, noe som følgende innebærer at det er de unge medlemmene som deltar på og deler sine meninger under møtene. I landsmøteprotokollene blir det derimot ikke oppgitt alderen på talere, og heller ikke på de som avgjør organisasjonens beslutningsatferd. Det er heller ikke utenkelig at det er relativt voksne mennesker som sitter i ulike styringsorganer i organisasjonen og dermed er de som faktisk tar beslutningene. Dermed kan organisasjonens avgjørelser ikke nødvendigvis tilskrives de unge medlemmenes meninger og ønsker. Denne problematikken kan man også finne igjen i Kildal (2009), som nevnt i oppgavens litteraturgjennomgang, som gjennom forskning på ungdomsorganisasjoner i Murmansk, Russland fant at den voksne styringen av organisasjonene påvirket muligheten til å observere ungt engasjement.

Denne problematikken er noe man bør ha i bakhodet under analysen og den endelige konklusjonen i denne studien. Et viktig poeng å understreke i dette forskningsdesignet er det aktive valget man har tatt om å kun se på de institusjonelle mekanismene som har innvirkning på organisasjoners beslutningsatferd, og følgende hvordan de manifesteres i deres landsmøteprotokoller og tilhørende vedlegg. Man har altså valgt bort de rent tekniske kreftene

⁵ Disse manifesteres i målingsindikatorer for ulike former for isomorfi (vedlegg 1).

⁶ Vedlegg 3-11.

og strukturelle endringer i organisasjonens formelle trekk. Dermed vil man ikke kunne observere faktisk organisatorisk endring gjennom dette forskningsdesignet, noe man uansett heller ikke er interessert i.

4.4.2 Reliabilitet

Forskningsresultaters eller -observasjoners reliabilitet handler om graden de lar seg gjenta dersom analysen blir gjennomført på et annet tidspunkt og/eller av en annen person (Golafshani, 2003). Dette er særlig vanskelig, og derfor viktig, i kvalitativ forskning. Ved bruk av kvalitative analysemetoder kan reliabilitet sikres gjennom *intercoder reliability*, som innebærer at minst to forskere individuelt koder det samme datasettet og følgende sammenligner sine funn (Given, 2012). Dette kan være problematisk å oppnå gitt denne studiens natur som en individuell masteroppgave. Det man derimot har tatt sikte på er så høyt nivå som mulig av *intracoder reliability* gjennom å ivareta en konsekvent koding av innholdet (ibid.).

Som nevnt vil all samfunnsfaglig forskning foregå innenfor visse politiske og kulturelle rammer, noe som vil i større eller mindre grad påvirke slutninger som forskeren trekker fra analysen. Dersom en annen forsker hadde gjennomført en lignende analyse på det samme datamaterialet som denne oppgaven tar for seg, er det ikke gitt at hen hadde kommet frem til det samme resultatet. Man vil derfor ta sikte på å sikre denne analysens reliabilitet ved å hele tiden være åpen om tolkning av tekstene og gi grundige rettferdiggjørelser for hvorfor man når de konklusjonene som blir oppgitt i teksten. Ytterligere vil konsekvent bruk av kodeskjema og kategorisering av sitater bygge opp under analysens reliabilitet ved å gi sikrere, mer håndfaste rammer for både analyse og konklusjoner. Dette tar man sikte på å gjøre gjennom de forannevnte skjemaene for målingsindikatorer for isomorfi samt analyse-skjemaer for den faktiske kvalitative innholdsanalysen.

4.4.3 Generaliserbarhet

Kvalitativ metode tar i utgangspunktet ikke sikte på generalisering, men fokuserer heller på å få en dypere forståelse for én eller flere enkeltcases (Vromen, 2018). Flyvbjerg (2006) argumenterer derimot for at den kvalitative metodens generaliserbarhet beror på casene som brukes samt hvordan utvalget foregikk. Dersom man har tatt de rette metodiske hensyn i caseutvelgelsen, vil man øke casestudiens generaliserbarhet. Ytterligere vil den

kvalitative casestudien være ideell for generalisering gjennom falsifisering, som vil avskrive en hypotese eller en påstand dersom kun én observasjon motsier den (Flyvbjerg, 2006).

Denne studien ønsker dog å generalisere til en viss grad. Den tar sikte på å underbygge eller utvide en eksisterende teori, ved å bruke en populasjon av caser som grunnlag for en påstand. Fordelen ved denne studien er derfor nettopp bruken av flere caser og det følgende komparative elementet i analysen. I tillegg er casene nøye plukket ut etter krav om både tilgjengelighet og representativitet⁷, som hever generaliserbarheten ytterligere. Funnene for analysen kan trolig ikke generaliseres i like stor grad som ved en *large N*- eller kvantitativ analyse, men de vil likevel ha egenskaper som kan brukes til det tiltenkte teoribyggende formålet.

4.4.4 Refleksivitet og etiske hensyn

I denne oppgaven tar man sikte på å sikre forskningens validitet ved å samtidig sikre dens refleksivitet. Samfunnsvitenskapelig forskning foregår alltid innenfor en politisk, kulturell og sosial kontekst, og særlig i kvalitativ forskning og analyse vil forskerens egne holdninger alltid til en viss grad farge analyse og konklusjoner trukket fra denne. Derfor er det viktig at kvalitative forskere er transparente og refleksive i deres metodiske valg, eksplisitt anerkjenner deres egne verdier, og hvordan disse eventuelt kan påvirke forskningen (Vromen, 2018).

Ved slike *small-N* studier med strategisk caseutvalg dukker det opp problematikk knyttet til såkalt *selection bias*. Dette skjer når utvelgelsen ikke er tilfeldig på et tilstrekkelig nivå. Da blir resultatene av studien skjeve i forhold til det faktiske datasettet, fordi man bevisst ekskluderer caser med verdier som er for høye eller lave (Ebbinghaugs, 2005).

Selection bias trekkes ofte frem i kritikk av *small-N* studier. Med enhver case utvider man universet til det fenomenet man ønsker å se på, og man kan avdekke ting som avviser hypotesene man har valgt. Ved å bruke *small-N* har man til en viss grad allerede begått *selection bias*, og det er derfor essensielt med nøyaktighet i utvelgelsen av caser. Dette kalles ofte også *researcher induced bias*, og understreker dermed at feilen stammer fra forskeren selv (Leuffen, 2007). Derfor har man altså gjennomført en nøyaktig utvelgelsesprosess basert på visse teoretiske og pragmatiske forhåndsbestemte krav⁸.

⁷ Se kapittel 4.2

⁸ Se kapittel 4.2.

Dersom man kun velger caser som bekrefter sin anvendte teori og forskerens forhåndsbestemte meninger, begår man såkalt *confirmation bias* (Leuffen, 2007; Flyvbjerg, 2006). Mange mener kvalitativ forskning er særlig utsatt for *confirmation bias* fordi den gir mer rom for forskerens subjektive vurdering og er mindre rigid enn eksempelvis kvantitativ forskning.

Flyvbjerg (2006) mener derimot at det er en misforståelse at kvalitativ forskning, og særlig casestudier, har en grunnleggende tendens til *confirmation bias*: I denne formen for studie er nettopp refleksivitet av særlig stor betydning, og forskere må stadig rapportere at sine egne synspunkter og hypoteser var feil basert på resultater fra studien. Det er falsifisering, ikke verifisering, som kjennetegner casestudien, og denne metoden er ikke mer utsatt for *confirmation bias* enn andre metoder. Erfaring viser derimot at casestudier har større bias mot falsifisering av hypoteser enn verifisering av dem (Flyvbjerg, 2006), og det er nettopp det denne studien indirekte tar sikte på i sin analysemetode.

I kvalitativ forskning kreves det ytterligere at forskeren er transparent og refleksiv i valg som tas om analyseobjekter, datainnsamling, analyse og tolkning. Dette gjøres blant annet ved å eksplisitt anerkjenne sine egne bias, og hvordan disse eventuelt kan forme eller farge konklusjoner som trekkes fra studien. Tidligere i dette kapitlet ble det gitt en innføring i hvordan casene ble valgt ut, noe man håper vil sikre utvelgelsens forskningsetiske element. Avslutningsvis ønsker jeg å anerkjenne at jeg selv er ansatt i KFUK-KFUM Norge, som utgjør én av casene for analysen. Dette anses som viktig å nevne da det kan farge analysen av dokumentene innhentet fra denne casen. Det bør likevel understrekes at det ikke skal foregå en normativ vurdering av organisasjonene i denne studien, men heller en tverrorganisatorisk sammenligning av utvikling og mulig homogenisering over tid. Man håper at dette vil åpne for mer objektiv analyse og følgende konklusjon fra datagrunnlaget.

5. Empiri

Dette kapittelet skal ta for seg det empiriske arbeidet knyttet til denne studien. Det empiriske grunnlaget er de utvalgte casene som ligger til grunn for den kommende dataanalysen. Oppgaven er sentrert rundt casene – altså organisasjonene. Dersom man ikke tar hensyn til konteksten som skapes av organisasjonen og dens mange egenskaper, vil man også overse viktige virkninger som disse har på datagrunnlaget. Organisasjonene utgjør tross alt Konteksten datagrunnlaget blir produsert i, som i stor grad påvirker grunnlagets innhold og betydning.

Tabell 1: Oversikt over caser

Organisasjon	Grunnlagt	Orientering ⁹
KFUK-KFUM Norge	1880	Samfunns- og aktivitetsbasert.
Norges Speiderforbund	1911 ¹⁰	Aktivitetsbasert.
4H Norge	1936	Aktivitetsbasert.
Humanistisk Ungdom	2007	Samfunnsbasert.

5.1 KFUK-KFUM Norge

KFUK-KFUM Norge ble stiftet i 1880 under navnet *De Norske Ynglingeforeningers Fællesforbund*, og er den norske grenen av *World Alliance of YMCA* og *World YWCA*. Opprinnelig var organisasjonens visjon å “*bevare de unge fra storbyens fristelser og skape et alternativt miljø*”, og skulle fungere som et motsvar til industrialiseringen av Norge og den historiske overgangen fra bondesamfunn til bysamfunn (KFUK-KFUM, 2022). Overgangen fra jordbrukssamfunn til industrialisert samfunn førte til et klasseskille, som ga opphav til *assosiasjonsånden* og et ønske om å gå kollektivt løse oppgaver staten ikke ville eller kunne ta for seg. Gjennom nye kristelige initiativ og idealer kom også en kristelig vekkelse, og denne *assosiasjonsånden* nådde også den norske kirken (Voksø og Kullerud, 1980).

⁹ Den enkelte organisasjonens klassifisering av orientering baseres på typologi fra NOU 2011:20, som finnes i oppgavens kapittel 2.1.

¹⁰ *Norsk Speidergutt-forbund* ble grunnlagt i 1911. *Norsk speiderpikeforbund* ble grunnlagt i 1921. Organisasjonene ble sammenslått i 1972.

KFUK-KFUMs spede begynnelse dateres til da Peter Hærem samlet en gruppe læregutter til bibellesning i Kristiania i 1867. Denne gruppen ble kalt *Ynglingeforeningen*, og skulle fungere som en “overordnet velsignelse” i en tid hvor frafall fra kristendommen og “moralsk fordervelse” ble ansett som et problem (Voksø og Kullerud, 1980, s. 27). Dermed utviste de gi institusjonell stabilitet, og avskrev dermed visse omgivelser som uønskede og uaktuelle som kilder til legitimitet. Formålet var å løfte mennene i “kristelig så vel som intellektuell henseende”, samt “fremme sunn kristelig og folkelig opplysning og sant kameratskap” (ibid.). Allerede fra grunnleggelsen var organisasjonen altså allerede sterkt knyttet til sine institusjonelle omgivelser, og særlig den veiledende, dannende rollen de ønsket å spille innenfor det kristne miljøet.

Etter hvert oppsto det flere lignende ynglingeforeninger, inspirert av den opprinnelige Kristiania-foreningen, og følgelig diskusjoner om å slå sammen de ulike foreningene til én. Det blir bestemt at foreningene til sammen skal utgjøre ett forbund med en viss lokal og regional autonomi for å beholde sin ensartethet, men samtidig et knippe nasjonale grunnregler (Voksø og Kullerud, 1980). Foreningene skulle eksempelvis bygge på de tre samme prinsippene: Guds ord, kameratskap og opplæring. Politikk skulle utelukkes fra foreningene, og foreningen begrenset dermed rollen de institusjonelle omgivelsene, særlig den regulative søylen, skulle spille i deres program. Den kristne ungdomsbevegelsen skulle fremme kristelig og folkelig opplysning samt kameratskap, og programmet skulle være allsidig og opplærende. I 1886 ble det vedtatt at forbundets organisasjonsform skulle endres: Det skulle innføres en klar formålsparagraf og en oppmykning av de kristelige plikter (ibid.). Foreningen løsnet dermed på den tidligere strenge avgrensningen mot omgivelsene, og gjorde det trolig mer attraktivt å være medlem i deres organisasjon.

Kvinner fikk ikke melde seg inn i foreningene. I 1887 startet Sophie Pharo *Unge Kvinders Kristelige Forening*, hvis formål var å forene kvinner av alle samfunnsklasser for å arbeide for “unge kvinners sanne vel i intellektuell, moralsk og åndelig henseende” samt “beskytte mot de fristelser der ligger i deres vei” (Voksø og Kullerud, 1980, s. 69). UKKF regnes som startskuddet for det som seinere skulle bli KFUK, og kjønns skillet internt i organisasjonen reflekterer trolig skillet som preget samfunnet på den tiden.

Forbundet for menn opplevde stor vekst på slutten av 1800-tallet, noe som kan skyldes at av den pågående norske selvstendighetskampen, som skapte glød og begeistring særlig hos unge. Forbedret kommunikasjon og samferdsel gjorde det også lettere å samles oftere. Samtidig bar tiden også preg av økt religionskritikk (Voksø og Kullerud, 1980). Nok en gang

befant forbundet seg i konflikt med sine omgivelser – samtidig som de også sto i intern konflikt med seg selv. Endringene i samfunnet var ikke forenelige med forbundets visjon, og de nye normative institusjonene i samfunnet gikk trolig hardt utover forbundets legitimitet. Samtidig førte dette til et “kristelig motangrep” blant de troende og en åndelig gjenreisning hos mange unge (ibid.), som trolig styrket organisasjon lojaliteten blant de gjenværende medlemmene.

I 1890 ble UKKF innlemmet i forbundet og dermed kunne også kvinnelige medlemmer sitte i forbundsstyret. Dette var dog ikke som følge av den pågående kvinnekampen, men mer et svar på frykten for at UKKF skulle miste sin identitet da de ble innlemmet (Voksø og Kullerud, 1980). Man kan dermed kanskje observere en tidlig form for dekobling mellom ulmende institusjonelle krav og organisatorisk handling, hvor den kvinnelige organisasjonsdemokratiske makten kun var av pragmatiske årsaker. I 1898 ble organisasjonsnavnet endret til *Norges kristelige Ungdomsforbund* (NKU), og i 1905 ble det vedtatt at kvinner kunne velges inn i forbundsstyret. Dette var “*en simpel rettferdighetshandling mot våre trofast arbeidende kvinner og sikkert en vinning for vårt felles arbeid*” (ibid., s. 91), som derimot hintet mer om et ønske om en sterkere kvinnestemme i forbundet, enn ren pragmatikk.

NKU-bevegelsens profil, oppfatninger og arbeidsmål var en annen 1905 enn i 1890. (Voksø og Kullerud, 1980, s. 115) Blant annet var det uenighet om foreningenes innhold og program, og særlig hvor stor plass det rent kristelige skulle ha i forhold til det dannende og opplærende. Et motsvar ble en vedtatt sterkere kristen profil på et landsmøte i 1905, hvor fokuset fremover skulle være på å hjelpe ungdom mot et “personlig kristenliv” og å kjempe imot alt som kan “forderve menneskesinnet” (ibid., s. 116). Nok en gang tviholdt forbundet og dets medlemmer på sine opprinnelige organisasjonsverdier.

I begynnelsen var foreningene tiltenkt ungdom og unge voksne over konfirmantaldet, men i årene etter 1905 kom også de yngste med i større grad enn tidligere. Kampen om å engasjere denne aldersgruppen ble delt med speiderbevegelsen. Inspirert av det britiske motstykket, ble det foreslått at det norske speiderforbundet skulle slutte seg til ungdomsforeningene som underavdelinger med en viss grad for autonomi, så lenge de beholdt plikten til “å gjøre Guds vilje” (Voksø og Kullerud, 1980, s. 174). På denne måten kunne ungdomsforeningen gripe tak i 13-17-åringene, som var en alder hvor mange gjerne mistet engasjementet i foreningen.

Om lag 10-15 år frem i tid gjennomgikk foreningen en bølgedal i engasjement, og opplevde interne spenninger, økende mismot og dalende entusiasme. I Norsk Kirkeblad fra 1914 omtales situasjonen som et “ungdomsarbeid i krise” (Voksø og Kullerud, 1980, s. 128). Så å si alle hovedforeninger opplevde fall i medlemstall. Da første verdenskrig brøt ut i 1914 gikk det hardt utover ungdomsarbeidet generelt, og mange mistet både lokaler, økonomiske midler og både frivillige og betalte ansatte under krigstiden. Den kristelige åndelige veknelsen som oppsto bare et par tiår tidligere døde ut. Da krigen etter hvert tok slutt og de økonomiske vilkårene forbedret seg, kom foreningen seg sakte, men sikkert på beina igjen. Dyrtid, husnød og spanskesyken hadde negativ innvirkning på det kristne ungdomsengasjementet. I årene som fulgte ble det større fokus på foreningens grunnprinsipper og -verdier, blant annet sedelighet, avhold og “søndagens rette bruk” (ibid., s. 150)

Både under og etter krigen fortsatte foreningen å prinsipielt å holde politikk utenfor. 20-årene var preget av indre strid, krise og splittelse (Voksø og Kullerud, 1980, s. 180). Foreningen bar preg av helt grunnleggende teologiske, ideologiske og kirkepolitiske uenigheter, og kamp mellom ortodokse og liberale kristne verdier. De indre organisasjonsverdiene var usikre og ikke like sterke som de hadde vært tidligere. Det kan tenkes at organisasjonen faktisk merket normative isomorfske krefter på kroppen, særlig da det ble bestemt at man skulle ha en noe mer liberal tilnærming til lederes personlige tro. Følgelig meldte mange kretser å melde seg ut av Norges kristelige Ungdomsforbund i protest (ibid.).

Mot slutten av 20-årene ble det tatt opp en debatt om et klart konservativt teologisk standpunkt i foreningen. Mange ledere i forbundet var redd for at et slikt standpunkt skulle ofre den opprinnelige visjonen og deres egenart som organisasjon, noe som videre tyder på at organisasjonens indre ikke lenger var preget av like mye enighet som tidligere. Debatten døde følgelig ut, uten noe klart standpunkt (Voksø og Kullerud, 1980).

30-årene bar preg av endring for forbundet. Under landsmøtet i 1930 ble det spilt inn ønske om å nedsette en ekspertkomité av “eksperter på psykologiens, pedagogikkens, religionsforskningens område til kritisk å gjennomgå våre arbeidsmetoder i forhold til strømninger i vår tid på disse områder” (Voksø og Kullerud, 1980, s. 212). Det ble ønsket mer samfunnspolitiske arbeidsområder, blant annet internasjonalt fredsarbeid og vitenskapelig basert seksualundervisning – kun for gutter. Gjennom det neste tiåret utvides foreningen med flere komiteer innenfor eksempelvis avhold, speider og program. Organisasjonsdemokratiet ble utvidet med et *forbundsrad*, hvis arbeidsoppgaver innebar bl.a. å behandle mindre saker

som forbundsstyret ikke tok for seg, og besto av demokratisk valgte medlemmer. Forbundet så ut til å ønske mindre rigid program, og et arbeid som var mer utadvendt og søkende mot sine omgivelser. Det kan tenkes at dette skyldes flukten av konservative medlemmer etter den liberale endringen som fant sted på 20-tallet. Organisasjonen som tidligere var inert og hemmet av konservative medlemmer tidligere, utviste nå større *resilience* gjennom nye tekniske så vel som institusjonelle egenskaper.

Under andre verdenskrig ga et samfunn preget av utrygghet og angst et enormt behov for sosialt samvær. Forbundets kristne budskap om frihet, fred, rettferdighet og enhet hadde alltid en dobbel betydning (Voksø og Kullerud, 1980, s. 254), noe som tyder på endring fra organisasjonens apolitiske holdninger på 1800-tallet. Det siste krigsåret var derimot preget av optimisme, og man begynte å legge planer for når freden kom. Samtidig ble det meldt om mangel på ledere og lite kristelig liv i samfunnet, både i og utenfor det kristne arbeidet (ibid., s. 262).

Speiderbevegelsen ble oppløst etter ordre fra okkupasjonsmakten i 1941, men etter freden kom i 1945 starter imidlertid KFUM sitt eget speiderforbund, etter at det opprinnelige Norsk Speiderguttforbund (NSF) ikke ønsket å være del av organisasjonen. To år seinere ble NKUF-speiderne et eget korps innen NSF (Voksø og Kullerud, 1980).

50-årene bød på endringer og nye sosiale, politiske og ikke minst kulturelle forhold for forbundet. Flere tilbud og lettere ferdsel inn til byene utgjorde stor konkurranse om ungdommens interesse og engasjement, noe som resulterte i nedgang av medlemmer og deltakere for forbundet: Mellom slutten av 40-tallet og begynnelsen av 60-tallet ble medlemstallet til forbundet halvert. Blant de unge oppsto det en ny, rebelsk holdning til konservative kjønnsroller, moral, ledere og autoritet (Voksø og Kullerud, 1980, s. 275). "Tenåring" som aldersgruppe meldte seg plutselig i dagligtalen, noe organisasjonene ikke rakk å forholde seg til. Derfor måtte forbundet på ny finne ut hvordan å forholde seg til sin målgruppe, som nå krevde mer enn noen gang (ibid.). De relevante institusjonelle omgivelsene for legitimitet var i voldsom endring, samtidig som forbundet fremdeles hadde grunnleggende verdier og visjoner å etterleve. Dersom forbundet ikke etterlevde disse nyoppståtte kravene som ble stilt, sto de trolig i fare for å gå under.

Løsningen ble en mer liberal og uformell tilnærming til arbeidet, eksempelvis ved opprettelsen av ungdomsklubber, etter inspirasjon fra lokale menigheter rundt om i landet (Voksø og Kullerud, 1980). Forbundet ble dermed ikke påvirket av kompetitive mekanismer, da det konkurrerende tilbudet i lokale menigheter ikke var en direkte trussel mot dem. Det ble

heller utvist større mimetikk, kombinert med vedlikehold av sine egne eksisterende verdier. Dette skapte dog spenning mellom det nye ungdomsarbeidet og det gamle, og man anså det som problematisk at det fantes konkurrerende ungdomstilbud i de ulike kretsene. Det ble bestemt at de to formene heller skulle samarbeide om ungdomsarbeidet (ibid.).

Etter annen verdenskrig ble det opprettet både et statlig organ for støtte og utvikling av ungdomstilbud, og et eget statlig råd for ungdom. I løpet av de kommende tiårene ble det også opprettet flere støtteordninger og andre forvaltningspolitiske tiltak for ungdomsorganisasjonene (Lorentzen, 2000). Dermed la de tekniske omgivelsene og den regulative søylen godt til rette for en oppblomstring av aktivitetstilbud for barn og unge. NKUF ble relativt mer liberal og mer sosialt, politisk og kulturelt engasjert, sammenlignet med den strenge nulltoleransen for politikk som organisasjonen opprinnelig ble bygget på (Voksø og Kullerud, 1980).

I 1958 ble det i forbundsrådet vedtatt at organisasjonen nå skal bevege seg bort fra kampen om teologiske "linjer". Det skulle nå rettes fokus mot "det hele mennesket": Ånd, sjel og kropp (Voksø og Kullerud, 1980, s. 308). I LNU's oversikt over norske ungdomsorganisasjoner fra 1987 understreker NKUF selv at et særtrekk ved organisasjonen er at man har forsøkt å gi plass for samfunnsengasjement og «sosial-etisk» virksomhet. Organisasjonen nøyet seg ikke med å kun drive et forebyggende arbeid, men vil også påvirke samfunnsutviklingen (LNU, 1987, s. 89). Dermed utviste ikke bare organisasjonen *resilience*, men også et ønske om å gå i bresjen og anses som nytenkende – til og med muligens radikal. I teksten peker NKUF på seg selv som en fri og selvstendig organisasjon, og understreker at de engasjerer seg i kvinne- og likestillingsspørsmål, særlig gjennom den prinsipielt like fordelingen mellom menn og kvinner i sitt forbundsstyre. Forbundet etablerte seg offisielt som en aktiv og bevisst del av de institusjonelle omgivelsene, og anerkjente og anvendte sin sosialpolitiske påvirkningsmakt i det sosiale samspillet mellom organisasjon, menneske og samfunn.

I 1987 skiftet NKUF navn til Norges KFUK-KFUM. Under landsmøtet i 1989 ble det fremmet forslag om endring i organisasjonens lederveiledning i spørsmålet om hvorvidt organisasjonens skulle åpne for at homofile kunne utøve lederansvar. Problematikken hadde da vært aktuell ved flere anledninger og flere samtaler hadde funnet sted på høyt plan i organisasjonen uten at man var kommet frem til noen konklusjon (KFUK-KFUM Norge, 1992). Derfor ble det opprettet et *samlivsutvalg* som gjennom utredning skulle gi råd til organisasjonen i samlivsspørsmål og sådan danne grunnlag for videre lederveiledning. Det ble

også tatt opp spørsmål om rollen som skilte, gjengifte og personer som lever i samboerskap kan spille i organisasjonen. Utvalgets anbefaling ble at mens organisasjonen ikke skulle tillate at samboende fikk tilgang til lederverv, kunne homofile få slike verv (ibid.).

I 2005 gjennomførte KFUK-KFUM for første gang kampanjen *Globalaksjonen*, en solidaritetsaksjon som genererer økonomisk støtte og bistand til organisasjonens samarbeidspartnere samt underorganisasjonen KFUK-KFUM Global. Fokus for innsamlingsaksjonen i 2005 hadde fokus på utdanning og nye muligheter for barn og unge i Sør-Sudan og på Madagaskar. I årene etter har Globalaksjonen blitt arrangert hvert år, med temaer som klima og miljø, HIV/aids og økonomisk rettferdighet (Ribeiro m.fl., 2011).

KFUK-KFUM har de siste tiårene tatt stilling til både intern og ekstern behandling av LHBTQI+-gruppen. I en appell på en landsleir i 2007 skal ledelsen ha tatt tydelig avstand fra uretten KFUK-KFUM-bevegelsen har begått overfor homofile og lesbiske, noe som dog skal ha gått de fleste medlemmer hus forbi (Magelssen og Larsen, 2022). I 2022 gikk organisasjonens daværende generalsekretær samt forbundssekretær ut med en offentlig beklagelse for hvordan organisasjonen har behandlet skeive mennesker gjennom historien. I 2019 skiftet organisasjonen navn til KFUK-KFUM Norge.

KFUK-KFUM Norge har en lang og turbulent historie, med både opp- og nedturer, samt flere ideologiske, verdimeslige og strukturelle endringer. Nye eksogene utfordringer som ny kirkelig rådsstruktur, sekularisering og nye vekkelsesbevegelser har preget både forbund, program og arbeid. Dette er grunnen til at organisasjonen har sett det nødvendig med opp til flere såkalte *quo vadis*¹¹-drøftelser, hvor mange etterlyste en dyptgripende gjennomtenkning av organisasjonens filosofi. Både ideologisk og filosofisk er det vanskelig å samle alle tråder til ett sammenhengende bånd (Voksø og Kullerud, 1980, s. 308), noe som reflekterer de flertallige interne og eksterne verdimeslige konfliktene som man har sett har preget forbundet opp gjennom historien. En felles idé opp gjennom forbundets tid har dog vært *det kristne ansvar for hele mennesket* (ibid., s. 311). Organisasjonen viser tydelige tegn til *resilience* og å være sterkt påvirket av sine tekniske og institusjonelle omgivelser, hvor de har tatt stilling til og implementert endring som følge av nye bevegelser og ideer i det omliggende samfunnet. Samtidig viser organisasjonen tegn til endogen *inertia* og en

¹¹ *Quo vadis*, eventuelt *Quo vadis, Domine*, latin: 'Hvor går du, Herre?'.
Side 76 av 135

beslutningsstruktur som påvirkes både av sterke indre individuelle stemmer og organisatorisk stivhengighet knyttet til sitt sterke ideologiske verdibaserte grunnlag.

5.1.1 Ånd, sjel og kropp

Organisasjonen har i dag rundt 20 000 medlemmer, og tilbyr aktiviteter som speiding, ten sing og idrettsaktivitet. Organisasjonens demokratiske struktur består av generalsekretær som øverste leder og et nasjonalt forbundskontor, samt kretskontor i de ulike fylkene. Organisasjonen er delt inn i ulike regionale kretser og regioner, ofte basert på de norske bispedømmene og/eller fylker. Kretsene er delt inn i ulike hovedforeninger, som igjen er delt inn i ulike enheter, ofte fordelt på de ulike menighetene. KFUK-KFUM spiller også en stor rolle i konfirmasjonsundervisningen i mange menigheter, og mange enheter tilbyr konfirmasjonsundervisning parallelt med ungdomsarbeidet (KFUK-KFUM Norge, 2022, a).

Alt KFUK-KFUM gjør og vil formidle har dypest sett sitt utspring i budskapet om Jesus Kristus, og deres prinsipper inkluderer åpent medlemskap, menneskeverd, demokrati og likestilling (ibid.). I organisasjonens nåværende formålsparagraf står det følgende:

Formålet til KFUK-KFUM Norge er å utvikle og ta ansvar for hele mennesket med ånd, sjel og kropp. Vi vil hjelpe mennesker å leve og vokse i tro på Jesus Kristus og i mellommenneskelig forståelse, samt utfordre til engasjement og handling i kirke og samfunn, lokalt og globalt.

KFUK-KFUM Norge, Vedtekter, kapittel 1, paragraf 2.

Organisasjonens teologiske grunnlag legger til grunn at alle mennesker er skapt i Guds bilde, og organisasjonens virke baserer seg på en livssynsåpen diakoni. KFUK-KFUMs slagord er “Vær deg selv, stå opp for andre” (KFUK-KFUM Norge, 2022, b).

KFUK-KFUM Norge er en interessant case av mange grunner. For det første gjør medlemstallet forbundet til en av de største samfunns- og aktivitetsbaserte ungdomsorganisasjonene i Norge. Ytterligere har den en lang historie, som gjør at den har måttet ta stilling til mange år med dynamiske tekniske og institusjonelle omgivelser, i tillegg til at den følgelig har gått gjennom flere endringer og reformer i varierende grad, størrelse og oppfatning. I tillegg gir organisasjonens kristne forankring et interessant element i analysen, særlig av hensyn til balansen mellom ulike institusjonelle krav som den har måttet finne, som nevnt i Reisjø (2016) fra oppgavens litteraturgjennomgang.

5.2 Norges Speiderforbund

Det som er dagens Norges Speiderforbund (NSF) ble stiftet i 1978 ved sammenslåingen av Norsk Speidergutt-Forbund (grunnlagt i 1911) og Norsk Speiderpikeforbund (grunnlagt i 1921).

Den internasjonale speiderbevegelsens fikk sin begynnelse i 1898 da britiske Robert Baden-Powell ga ut *Aids to Scouting for NCOs and Men*. Det er litt mindre klart akkurat når bevegelsen nådde Norge, men den første omtalen av speiding i norsk media dateres til 1909. Året etter etablerer det statlige *Centralforeningen for utbredelse av idræt* flere tropper i landet. Parallelt opprettet både Christian Dons og pastor Hans Møller Gasmann sine egne respektive speidertropper, fordi de mente at Centralforeningens tropper hadde i for stor grad utelatt det religiøse aspektet i sin tropp. Disse to startet dermed Norges Speiderguttforbund (Ljoså, 2007). Vektleggelsen av det religiøse prinsippet reflekteres i det aller første Speiderløftet: *Jeg lover efter evne at søke at gjøre min pligt mot Gud og fædrelandet* (Dons og Gasmann, 1911, s. 1). Parallelt ble det også dannet speidertropper for jenter, og den første omtalen av en slik tropp finner man i Stavanger Aftenblad i 1910. Mange av disse troppene ble startet og drevet av KFUK, og Norges KFUK-speidere ble dannet i 1920. De troppene som ikke var med her gikk sammen og dannet Norsk Speiderpikeforbund i 1921 (Sjønnesen, 2021).

Blant guttespeiderne var målet å utdanne unge gutter til praktiske, selvhjulpne, sunne friluftsmennesker, gode borgere og sunne kristne (Sjønnesen, 2021). Jentenes målsetning var å utdanne dem på en religiøs, moralsk, fysisk og praktisk måte, og utvide deres allmennkunnskaper, praktiske og husholdningsmessige ferdigheter, og evne til friluftsliv (Røstvig, 1946). Dette reflekterer hvordan logikken som preget omgivelsene også veiledet de to adskilte organisasjonenes atferd og følgelig *espoused values*: Ulikhetene som ble satt for de kjønnsbaserte gruppene var like de som gjennomsyret datidens omliggende samfunn.

Både gutte- og jentespeiderne møtte motgang, sistnevnte trolig mer enn førstnevnte. En førstesekretær ved forbundet skrev i 1931:

Hadde guttene på mange hold en sterk opinion mot seg da de begynte sin speidervirksomhet, så fikk pikene i tillegg hertil, den motvilje som speiderne og mange av deres førere næret mot at pikene trengte seg inn på dette område.

Røstvig, 1946, s. 16.

Røstvig (1946) skriver at det var svært utbredt mening om at jenter ble speidere bare for draktens skyld og for å kjekke seg. Dersom det var bred skepsis og respektløshet rettet mot guttespeiderne og deres bevegelse, var den verre for jentespeiderne, selv fra deres mannlige kollegaer (Røstvig, 1946, s. 17). Den overordnede legitimiteten i samfunnet var lav, både for gutte- og særlig jentespeiderne.

I gutteforbundet gikk det sakte, men sikkert fremover, og medlemstallet økte gradvis. Speiderguttene var svært engasjerte i bevegelsen, til tross for rapportert *motbør* og *latterliggjørelse* (Hauger, 1936). Forbundet reklamerte heller ikke for seg selv eller medlemskap, men ønsket heller at speiderne selv skulle lokke andre gutter til forbundet. Denne holdningen så ut til å prege forbundets tidligere historie i stor grad: Meningen var ikke å fri til potensielle medlemmer, men at organisasjonens sjel og program skulle tale for seg selv. Troskap til den grunnleggende visjonen og medlemsutviklingen skulle tale forbundets sak i omgivelsene, og deres rolle skulle ikke mer enn appellere til den relevante gruppen for legitimitet og deltakelse (ibid.).

Grunnlegger Christian Dons sa i et foredrag for NKUF i 1911 at grunnen til at bevegelsen har slått slik an hos guttene er at den er "*helt gjennom praktisk*"; den var ment for å gi dem avløp for den virketrang som boblet i dem (Hauger, 1936, s. 57;59). Som et motsvar på kritikk og anklager om at den norske speiderbevegelsen var meningsløs og uten substansielt innhold, ble *Speiderguttboken* utgitt. Boken skulle gi bedre forståelse for speiderbevegelsens mål, visjon og verktøy (Hauger, 1936). Det var altså ikke lenger nok at speiderbevegelsen skulle stå for seg selv, og at deres program og virke skulle være den beste reklamen og det sterkeste forsvaret. Denne boken var trolig ett av de tidligste tilfellene hvor forbundet faktisk til en viss grad konfronterte sine omgivelser, i stedet for å holde seg for seg selv.

I begynnelsen sto hver tropp i direkte forbindelse med hovedforeningen, mens den lokale organiseringen oppsto dersom behovet meldte seg. Etter hvert som det ble dannet flere tropper, ble de organisert i såkalte *distrikter* (Hauger, 1936). Disse underorganisasjonene gjorde ikke hovedforeningens arbeid, men hadde mer lokale arbeidsoppgaver. I korrespondanser mellom nasjonalt forbund og lokale distrikter kan man likevel finne eksempelvis uenigheter om penger og autonomi, samt forespørsler om råd og oppmuntring, trøst og besøk fra forbundet (ibid.).

Under landsmøtet i 1911 ble det bestemt at forbundet skulle stå "selvstendig overfor alle andre organisasjoner", og speidere fikk ikke delta i politiske demonstrasjoner eller møter

iført uniform (Hauger, 1936, s. 66). Et slikt skille mellom organisasjon og eksogene forhold og personlige meninger var trolig ikke uvanlig for datidens forbund, og kan finnes igjen iblant annet KFUK-KFUM Norges tidlige historie. Dette kan tyde på at den passendelogikk som veiledet organisatorisk atferd på denne tiden tilsa at forbund og politikk skulle holdes adskilt. Dette kan tenkes var særlig gjeldende for kristne organisasjoner, eller kanskje for organisasjoner for barn og unge. Det kan også tenkes at den dominerende normative logikken i samfunnet generelt bar preg av at politikk var en privatsak, noe som ble reflektert i nettopp organisasjonens beslutingsatferd og *espoused values*.

I 1914 ble den første landsleiren avholdt med rundt 200 deltakere. Samtidig bygget det opp til verdenskrig i Europa, noe som førte til vanskelige tider, selv for nøytrale Norge. “*Også speidergutter vil i denne tid ha sin oppgave å løse*”, skrev Christian Dons formående om situasjonen for den norske speiderbevegelsen, og oppfordret sine medlemmer til å utvise nøysomhet og nestekjærlighet (Hauger, 1936, s. 74). Fremdeles ble politikken utestengt fra forbundet, mens sosial plikt sto sterkest. Verdenskrigen skulle dog ikke sette noen stopper for den organisatoriske utviklingen til forbundet, og i 1916 kunne forbundet telle 3000 medlemmer fordelt på 70 tropper (ibid., 80). Samtidig levde det en uro i forbundet om at landet, og følgelig deres medlemmer, kunne bli dratt inn i krigen. Derfor ble det bestemt at forbundet skulle tjene samfunnet, og Christian Dons sendte ut oppfordring til alle medlemmer over 15 år om å melde seg til sanitetstjeneste.

Generalforsamlingen i 1917 omtales som begynnelsen på en ny epoke for forbundet. Organisasjonen hadde vokst seg stor og truet med å sprengte de strukturelle og programmessige rammene. Man trengte en ny orientering med fokus på fremtiden. Blant annet ble det innført bedre samarbeid mellom tropp, krets og forbundsstyre, og bedre interne økonomiske ordninger (Hauger, 1936). Samtidig hadde harde tider, få muligheter for samlinger og leirer, og spanskesyken en svært negativ effekt på både forbundet som organisasjon og dets medlemmer. Hauger (1936) skriver at nå *trengte* norske barn speiderbevegelsen mer enn noensinne (s. 97), og etablerte seg nærmest som en egen institusjon i samfunnet.

Freden ga bedre forhold for de fleste, og 20-tallet betydde gylne år også for speiderforbundet. Speidernes bistand under krigen hadde gitt dem respekt i samfunnet, og organisasjonen fikk følgelig høyere legitimitet. Interessen for speiding økte parallelt med medlemstallet (Hauger, 1936). Ledelsens plan om å la bevegelsen og arbeidet prate for seg selv høstet endelig frukter. Nå besto forbundet av over 4500 medlemmer fordelt på nesten

hundre tropper, noe som krevde bedre økonomisk forvaltning og organisatorisk struktur. Organisasjonsdemokratiet ble derfor mer omfattende og inkluderende (ibid.).

Samtidig hadde speiderbevegelsen for jenter også spredt seg over landet, og det ble laget lover og regler for forbund og medlemmer, samt nye uniformer designet for nettopp jenter. I 1927 ble organisasjonsdemokratiet utvidet som følge av den store medlemsveksten. Det nasjonale samarbeidet mellom ikke bare nasjonale tropper, men også internasjonale speiderbevegelser, ble styrket, og hånden ble rakt ut til både KFUK- og guttespeiderne (Røstvig, 1946).

I 1926 nådde gutteforbundet over 11 000 medlemmer, og det var nå stor stas å være speider. Særlig var brorskapet mellom speiderne viktig, både i Norge og i verden generelt. Slutten av 20-tallet ga også mer internasjonalt samarbeid mellom de ulike troppene og forbundene, både i det verdensomfattende og det nasjonale speiderforbundet. Ledelsens prioritering var å fremme forbundsånden, og å deretter ta fatt på nye eksperimenter og arbeidsmetoder (Hauger, 1936). Større legitimitet og mer respekt i samfunnet så ut til å inspirere forbundet til å utfolde seg både innenfor og utenfor Norges grenser, noe som trolig også førte til enda mer legitimitet. Forbundet som tidligere var noe lukket og avskjermet vokste seg nå større og hadde mer kontakt med omverdenen. Det er ikke utenkelig at dette også åpnet opp for nye ideer og inspirasjon til endring av program og virke.

Tilførselen av nye medlemmer stagnerte på begynnelsen av 30-tallet. Noen spekulerte over om grunnen til dette var at selve "speideroppgaven" var blitt nedprioritert til fordel for lek og moro. Hauger (1936) lurer på om NSF var "blitt for mye av en organisasjon, og for lite av en ungdomsfrisk bevegelse" (s. 188). Mens organisasjonen utvidet sitt nettverk, innhentet inspirasjon og fornyet sitt program, kan det se ut til at den hadde mistet sin egenart og sitt fotfeste i grunnleggende verdier og visjoner. Likevel kunne forbundet telle nesten 15 000 medlemmer i 1936 (Hauger, 1936, s. 202).

Som nevnt ble speiding forbudt under den tyske okkupasjonen av Norge under andre verdenskrig. Utstyr og midler ble beslaglagt og inndratt. Likevel fortsatte speiderarbeidet under bordet, og noen tropper jobbet nærmest som normalt under krigen. Det opprinnelige samarbeidet med tropper og forbund i resten av Norden var av stor betydning, da dette ga kommunikasjonskanaler for verdensnyheter og hilsener (Røstvig, 1946).

Da freden kom startet speiderbevegelsen raskt opp igjen, noe som trolig skyldes nettopp at det egentlig aldri hadde stagnert (Norsk Speidermuseum, 2013). Speiderbevegelsen bar preg av optimisme og arbeidsvilje, til tross for tøffe økonomiske kår.

Som nevnt tidligere i oppgaven, bød 50- og 60-tallet for gode tekniske forhold for vekst gjennom flere nye forvaltningspolitiske tiltak, også for NSF. Regulative endringer i omgivelsene trolig både inspirerte og la til rette for tettere samarbeid og mer innflytelse mellom de ulike speiderorganisasjonene. Samarbeidet mellom de tre norske speiderforbundene vokste sterkere, og det ble arrangert både formelle og uformelle treff og samlinger mellom dem. Samarbeidet manifesterte seg også i en mer fysisk forstand: I 1966 blir Norsk Speiderråd opprettet, som skulle være felles for alle de tre forbundene, og i 1973 kom det også en felles speiderlov for alle norske forbund (ibid.). Dermed ble passendelogikken som styrte speiderpopulasjonen manifestert og gjort offisiell, og ble dermed også en del av organisasjonens tekniske og regulative omgivelser.

Samtidig som både det formelle og det uformelle samarbeidet økte, gjorde også praten om å etablere ett felles speiderforbund for både gutter og jenter. Mange var positive til en slik sammenslåing, men mange var også bekymret for at arbeidet skulle miste sin egenart (Norsk Speidermuseum, 2014). Likevel gikk Speidergutforbundet og Speiderpikforbundet sammen og etablerte Norges Speiderforbund (Speiderforbundet; NSF) i 1978 (ibid.).

Sammenslåingen innebar også innføring av et felles speiderløfte. Fra grunnleggelsen hadde speiderløftet for guttespeiderne vært følgende: *På æresord lover jeg etter beste evne å gjøre min plikt mot Gud og Fedrelandet, hjelpe andre, adlyde speiderloven.* (Norsk Speidermuseum, 2013, s. 15). Jentenes løfte hadde omtrent samme ordlyd. Etter sammenslåingen lød speiderløftet slik: *“Jeg lover etter beste evne å tjene Gud, hjelpe andre og leve etter speiderloven”* (Kaasa, 2018).

På 80- og 90-tallet dalte antallet medlemmer i Speiderforbundet. I oppgavens kapittel 2 har man pekt på hvordan det forvaltningspolitiske organet på denne tiden stilte strengere krav til organisasjonenes indre struktur. I tillegg kunne man se et organisasjonslandskap som i større grad henvendte seg til markedet og nærmest en profesjonalisering av det som tidligere var frivillig arbeid og program. Flere organisasjoner meldte om medlemsfall og et opplevd tap av egenart, noe som trolig også preget Speiderforbundet. For Speiderforbundet spesifikt kan noe av det skyldes at det etter sammenslåingen ble innført nye elementer som var ulikt fra det i de opprinnelige forbundene. Dette var ikke like gjenkjennelig for medlemmene, og ble derfor ikke umiddelbart implementert lokalt av medlemmene (Norsk Speidermuseum, 2014). Dermed skilte de *espoused values* som ledelsen innførte seg fra de *attributed values* som faktisk styrte beslutningsatferden til medlemmene, noe som trolig ga denne lavere organisasjonslojaliteten og det følgende medlemsfallet.

Det nye årtusenet bød på flere verdimeslige endringer i NSF, særlig av deres *espoused values*. I 2006 ble speiderløftet nok en gang endret. Denne gangen til “*Jeg lover etter beste evne å være åpen for Gud, hjelpe andre og leve etter speiderloven*” (Speidertinget, 2006). Gjennom denne endringen kommuniserte NSF et ønske om å både presisere organisasjonens religiøse tilknytning og deres egenart, samtidig som de understreket sin åpenhet for ulike livssyn (ibid. s, 93). Enda en vedtatt endring av speiderløftet fant sted i 2016, og lyder i dag “*Jeg lover etter beste evne å søke mitt livssyn, hjelpe andre og leve etter speiderloven*”. Denne endringen ble innført i 2018 (Kaasa, 2018). Ytterligere ble også speiderlovens første paragraf endret. Frem til nå hadde paragraf 1 lydd “*En speider er åpen for Gud og hans ord*”, men het nå “*En speider søker sin tro og respekterer andres*”. Organisasjonen gikk altså bort fra det eksplisitt kristne, og mot et mer nøytralt verdigrunnlag

Også NSF's tidligere apolitiske standpunkt ble utfordret i løpet av disse årene. I 2018 gjennomførte NSF sin nasjonale satsning *Patruljen i samfunnet*, som skulle øke bevisstheten rundt samfunnsengasjement som en viktig del av speidingen, og utfordre organisasjonen og dens medlemmer til å bli synligere i samfunnet (Norges Speiderforbund, 2018). I satsningsbeskrivelsen står det at speidingens formål er å utvikle selvstendige og ansvarsbevisste mennesker som aktivt bidrar til å skape en bedre verden, og for å oppnå dette må speiderne engasjere seg i sine omgivelser (ibid., s. 4). I forbindelse med dette deltok også Speiderforbundet for første gang offisielt i Oslo Pride Parade, som skulle fungere som en aktiv handling for å skape bedre forståelse mellom mennesker (Arntzen, 2018). Året etter vedtok Speiderstyret organisasjonens politiske plattform, som inneholder blant annet fremming av friluftsliv og vern av norsk natur, men også arbeid for bærekraft og internasjonalt demokrati. I tillegg dekker plattformen arbeid for barn og unges personlige utvikling og selvrealisering, påvirkningsmakt og fritid samt utforskning av eget og andres livssyn (Norges Speiderforbund, 2019).

Endringen av sitt religiøse standpunkt samt å uttrykke politiske standpunkt i både *espoused* og *attributed* form tyder sterkt på en organisasjon som aktivt har gått inn for en stor endring av sin institusjonelle posisjon. Endringene kan tyde på en organisasjon som i større grad enn før lar seg påvirke av sine institusjonelle omgivelser, som de siste 25 årene tross alt har vært preget av økt sekularisering (Østhus, 2021), og dermed prøver å øke sin legitimitet ved å endre seg i takt med samfunnet. Ytterligere kan det stamme fra et behov for større medlemsmasse for å øke satsen for nasjonale støtte- og frifondordninger, som tross alt baseres på medlemstall. Endringene kan dermed være såkalte vridningseffekter. Overordnet taler både

endringenes hyppighet og generelle innhold for at NSF har gått inn for å endre forholdet de tidligere hadde til sine institusjonelle og tekniske omgivelser: Mens forholdet mellom organisasjon og omgivelser tidligere var preget av at NSF ønsket å holde på det apolitiske og kristne, har NSF i løpet av de siste 20 utvist mer *resilience* og et større samspill med sine omgivelser.

NSFs begynnelse som et rent aktivitetstilbud og oppdragende arena for eksklusivt gutter er relativt langt fra hvordan organisasjonen ser ut i dag. Den kristne forankringen sto sterkt lenge, og formålet var i lang tid å oppdra barn til å tjene Gud, sine medmennesker og fedrelandet. Aktivitet og program var lenge preget av tradisjonelle sosiale kjønnsroller. I tillegg var det også speiderbevegelsen lenge prinsipielt adskilt fra politisk aktivitet. To verdenskriger og påfølgende økonomiske vanskeligheter for både organisasjon og det enkelte individ hadde trolig sin innvirkning på organisasjonen, som gradvis beveget seg bort fra sine opprinnelige strenge policyer. Bredere og mer omfattende organisering og struktur, samt en sammenslåing av kjønnsdelte forbund til ett enkelt forbund, endret organisasjonen innenfra. Ytterligere har man sett en verdimeslig endring i NSF gjennom organisasjonens leveår, særlig manifestert gjennom eksempelvis endring av speiderløftet samt politisk deltakelse. Organisasjonens historie maler et bilde av en tradisjonsrik organisasjon som lenge forholdt seg kun til sin interne kultur og grunnleggende organisasjonsverdier, og i stor grad lot mange elementer i struktur og program stå uendret. I seinere tid kan det se ut til at organisasjonen i økende grad tok stilling til og implementerte institusjonelle elementer, og følgende gjennomgikk organisatorisk endring på flere områder.

5.2.1 Vær beredt!

NSF har rundt 18 000 medlemmer, fordelt på 25 lokale kretser. Organisasjonsdemokratiet utspiller seg i form av en demokratisk valgt speidersjef og speiderstyre, og annethvert år holdes NSF's årsmøte Speidertinget (Norges Speiderforbund, 2022). Organisasjonens struktur består av generalsekretær som øverste leder og et underordnet forbundskontor. Fordelt på ulike landsdeler finnes korps og kretser, som igjen består av individuelle grupper. Organisasjonsdemokratiet utspiller seg gjennom Speidertinget som avholdes annethvert år, hvor kretser, korps og ansatte representeres. Speidertinget tar for seg de store organisatoriske saker som regnskap, arbeidsplan og lovforslag. Mindre saker håndteres av Speiderstyret (ibid.).

Forbundets viktigste formål er å utvikle mennesker til selvstendighet og til å ta aktivt ansvar i samfunnet. Blant organisatoriske verdier finner man friluftsliv, kreativitet, vennskap og samfunnsengasjement (Norges Speiderforbund, 2022). NSF's verdigrunnlag kommer til uttrykk gjennom speiderloven, speiderløftet og valgspråket. Speiderloven inkluderer blant annet lovnad om hjelpsomhet, ærlighet, nøysomhet og naturvern. Lovens første paragraf sier at en speider søker sin tro og respekterer anders. Speiderløftet handler om speidernes vilje til å gjøre verden til et bedre sted, og gjennom det lover hvert enkelt medlem etter beste evne å søke sitt livssyn, hjelpe andre og leve etter den nevnte speiderloven. Speiderbevegelsens valgspråk er *Vær beredt!* (ibid.). Speiderloven og -løftet samt valgspråket uttrykker dermed organisasjonsverdier på et mikronivå ved å la medlemmene selv forplikte seg til personlige og individuelle retningslinjer.

NSF er en interessant case nettopp på grunn av nedtoningen av det kristne elementet i verdigrunnlaget. Dette hinter om en organisasjon som i stor grad spiller på lag med sine institusjonelle omgivelser, og endrer sin struktur og atferd dersom de oppfatter et behov for det. Ytterligere er også NSF en svært stor organisasjon i form av både medlemstall og nasjonal dekning. Organisasjonens vektlegging av verdier som individuell utvikling og samfunnsansvar gjør den også til en interessant case å studere i lys av dynamiske omgivelser og institusjonell isomorfi.

5.3 4H Norge

4H Norge ble grunnlagt i 1936, da under navnet *Landslaget for Norske Jordbruksklubber*. 4H-bevegelsen hadde hatt stor suksess i opprinnelseslandet USA, og i Norge var meningen å skape et samlende organ for jordbruksklubbene i Norge. Det ble bestemt at det skulle ledes av et demokratisk valgt råd bestående av representanter fra hvert fylke og 12 tilsluttede organisasjoner (Skaarer, 1986).

Under andre verdenskrig økte medlemstallet kraftig, noe som skyldes interessen for *matauk* som preget det norske bygdesamfunnet på den tiden. I 1944 hadde organisasjonen over 17 000 medlemmer fordelt på 500 klubber (Skaarer, 1986). Etter krigen sank medlemstallet noe, men den norske grenen mottok stor økonomisk støtte både fra Marshallhjelpen og fra et privat fond i USA. I tillegg ble det introdusert et nytt ungdomsprogram for barn i alderen 10-18 år. Nytt program og bedre økonomi gjorde at medlemstallet igjen økte, og i 1950 fantes det 140 jordbruksklubber (ibid.). I 1956 ble det vedtatt at organisasjonen skulle bytte navn til Norske 4H. I dag er 4H en av Norges største ungdomsorganisasjoner (4H, 2022).

5.3.1 Hode, hjerte, hender og helse

Organisasjonens uttalte formål er utvikle en aktiv og samfunnsengasjert ungdom med ansvarsfølelse og respekt for natur og mennesker, basert på lære om samspill i naturen, naturbruksnæringene og lokalmiljøet. Medlemmer avlegger det såkalte 4H-løftet, som går ut på arbeide mot å bli en ungdom med *klart hode, varmt hjerte, flinke hender og god helse*, som reflekteres i nettopp organisasjonsnavnets fire H-er (4H Norge, 2022).

Organisasjonen har rundt 11 000 medlemmer, fordelt på ca. 500 lokale ledd. Ledelsen består av generalsekretær, sentralstyret og sekretariat, og et demokratisk valgt landsstyre. Annethvert år avholdes ordinært landsmøte (4H Norge, 2022).

4H har, som de to forannevnte organisasjonene, fokus på å utvikle samfunnsengasjert ungdom, noe som gjør også dem interessante i en studie med fokus på samspill mellom organisasjon og omgivelser. I tillegg til å også ha en relativt stor medlemsmasse, kan 4Hs landbruksorienterte visjoner trolig engasjere distriktsungdom i større grad enn de andre organisasjonene. 4H regnes som en aktivitetsbasert organisasjon, og hvert år gjennomfører medlemmene et prosjekt med selvvalgt tema og innhold innenfor emner som helse, kultur, samfunn, dyr og gårdsliv, eller natur. 4Hs selverklærte særegenhet ligger i det at de er en medlemsstyrt organisasjon hvor medlemmene selv bestemmer hva de skal utforske og tilegne seg kunnskap om (4H Norge, 2022). Organisasjonen tilbyr ulike kurs i eksempelvis lederopplæring, organisasjonsarbeid og lignende. I tillegg tilbyr de lokale 4H-klubbene flere aktiviteter som tur i skog og mark, håndverk og matlaging. Organisasjonens overordnede mål for sine medlemmer er aktivitetsbasert læring (ibid.).

5.4 Humanistisk Ungdom

Humanistisk Ungdom ble stiftet i 2007, etter initiativ fra Human-Etisk Forbund (HEF) som ønsket et tilbud til organisering for unge humanister. HU regnes dog som organisatorisk uavhengig, og kaller seg selv en interesseorganisasjon for unge humanister (Human-Etisk Forbund, 2007).

HU har fra stiftelsen av vært en samfunnsbasert og normkritisk organisasjon, noe som dermed setter den i kontrast med omgivelsenes normative søyle. Organisasjonen har gjennomført flere aksjoner, kampanjer og demonstrasjoner. En av de første var da de allerede i 2008 delte ut ørepropper til skoleelever i forkant av en gudstjeneste arrangert i skoletiden, i protest mot de de anså som et tvunget arrangement (Evensen, 2008). Slagordet for demonstrasjonen var det kontroversielle "*Don't preach in my school, and I won't think in*

your church” (Gran, 2016). Allerede fra begynnelsen av utviste organisasjonen disruptiv atferd, og gjennom dens historie viser den flere aktive forsøk på å problematisere etablerte institusjoner i omgivelsene.

I 2011 demonstrerte organisasjonen utenfor slottet i Oslo for at prinsesse Ingrid Alexandra skulle kunne utøve sin religionsfrihet, som et motsvar på grunnlovens bestemmelse om at alle kongelige skal bekjenne seg til den offentlige evangelisk-lutherske statsreligionen (Gran, 2011; Humanistisk Ungdom Oslo Lokallag 2011). I 2012 ga HU, sammen med flere lignende organisasjoner, innspill til en offentlig utredning om en helhetlig tros- og livssynspolitikk. Sammen med HEF uttrykte de et ønske om blant annet en livssynsnøytral førstelinjetjeneste samt pekte på skolegudstjenesten som et inngrep i tros- og livssynsfriheten. Ytterligere stilte de seg skeptiske til den automatiske tilhørighetsordenen for barn av medlemmer i Den norske kirke (NOU 2013: 1). Da Norge skulle feire 200 år med egen grunnlov i 2014, iverksatte HU kampanjen *Inkluderende Grunnlov* hvis formål blant annet var og eliminerer deler av Grunnloven som kobler nasjonalstaten Norge direkte til kristendom og annen religiøs tilknytning. HU ønsket heller en grunnlov bygget på felles verdier som demokrati, rettsstat og menneskerettigheter (Gran, 2011; Humanistisk Ungdom, 2013).

I 2016 gikk daværende leder Arnlaug Høgås Skjæveland ut med kritikk mot hvordan HEF var for religionskritiske, og ønsket heller at både humanismen og organisasjonen skal fremme *religionsfrihet* fremfor *religionskritikk*. Skjæveland uttalte også at HU ikke kom til å organisere aksjoner som den nevnte “øreproppaksjonen” igjen, og at HU hadde beveget seg bort fra slike aktiviteter og en slik profil (Gran, 2016). Det kan tenkes at denne kritikken av egen radikalitet stammer fra større vektleggelse av den institusjonelle logikken og ikke minst passendelogikken som preget organisasjonens omgivelser. Det kan også tenkes at organisasjonen, gjennom den relativt nyansatte nye lederen¹², ble påvirket av normative mekanismer, og dermed nettopp inntok en mindre kritisk og negativ rolle i den religiøse diskursen i samfunnet.

I 2016 lanserte også organisasjonen kampanjen *#minSEXed* for å fremme bedre seksualundervisning i skolen. HU kritiserte den daværende læreplanen for å være heteronormativ og for teknisk, og ønsket at skolen skulle ta opp emner som grensesetting, samtykke, følelser, lyst, homofili og generelt seksuell helse (Nøttveit, 2016).

¹² Skjæveland ble ansatt som leder i 2015.

Året etter lanserte de prisen *Tankekassa*, som skulle deles ut til personer eller medieaktører som har misbrukt sin offentlige posisjon til å spre påstander som ikke baserer seg på fakta (Nøttveit, 2017). Vinneren ble FrP-politiker Carl I. Hagen, på grunn av hans uttalelse om at han ikke anerkjente klimaforskere som eksperter (Bergh, 2017). Samme år kom HU med innspill til Kulturdepartementet sin høring om en ny lov for norske tros- og livssynssamfunn, hvor de blant annet ga støtte til lovforslag om at et barn ikke automatisk er medlem av Den norske kirke dersom én forelder er det (Humanistisk Ungdom, 2017). Året etter ble det vedtatt at en av HUs kjernesaker skulle være 18-års aldersgrense på mannlig omskjæring (Gran, 2018).

Under HUs landsmøte i 2019 ble det vedtatt en endring av organisasjonens formålsparagraf, blant annet en avsluttende setning om hvordan organisasjonen “*setter mennesket i fokus gjennom inkludering, fellesskap og refleksjon*”. I tillegg het det nå at organisasjonen “*kjemper for et samfunn som baserer seg på det vi vet og ikke det vi tror*” (Humanistisk Ungdom, 2019 b, s. 19). Samme år ga de ut brosjyren *How to Jesus*, for å fremme kritisk tenkning i samfunnet og å hjelpe særlig unge til å utvikle sine evner til å oppdage falsk informasjon (Humanistisk Ungdom, 2019 a). Ytterligere demonstrerte HU sammen med mange andre organisasjoner mot konverteringsterapi utenfor Stortinget samme år (FRI, 2019).

Mot slutten av 2020 lanserte HU nok en kampanje mot skolegudstjenester før juleferien. Gjennom kampanjen *Føkk skolegudstjenester!* oppfordret organisasjonen landets skoler til å avvike skolegudstjenesten, begrunnet av at religionsutøvelse tilhører fritiden (Øberg og Trygstad, 2020). Året etter ga HU sin støtte til saker som aktiv dødshjelp, samtykkelov og reform av opplæringsloven (Humanistisk Ungdom, 2021 a; Samtykkealliansen, 2021; Humanistisk Ungdom, 2021 b). Året etter gikk de ut med ønske om å fjerne kjønnskiltene på offentlige toaletter (Sæternes og Williamson, 2022).

HU har fra sin grunnleggelse vært en sterk stemme i den offentlige debatten, naturligvis særlig rundt spørsmål knyttet til livssyn og religionsfrihet for ungdom. Denne gjennomgangen av organisasjonens historie antyder at det opprinnelige grunnlaget for organisasjonens etablering og dens overordnede formål og humanistiske verdier har gjennomgått få substansielle endringer.

Organisasjonens relativt unge alder spiller nok en viss rolle i dens disruptive, normkritiske og institusjonsutfordrende atferd. Det kan tenkes at den unge alderen nettopp har lagt til rette for slik radikalitet: Ved å ikke bli etablert tidligere i historien, har ikke

organisasjonen like mange institusjonelle tilknytninger eller rolleforventninger som eldre organisasjoner. I tillegg må den heller ikke håndtere like omfattende problematikk knyttet til stiafhengighet som sine eldre motparter. Ytterligere, ved å være ett av svært få humanistiske tilbud for ungdom, unngår den også utfordringer knyttet til seleksjon i sin organisasjonspopulasjon.

Det kan likevel observeres visse endringer av organisasjonens beslutningsatferd, speilet av blant annet utviklingen av fokuset fra religionskritikk til religionsfrihet. Som samfunnsbasert organisasjon har den utvist et klart forhold til sine omgivelser, preget av konfrontasjon med etablerte institusjoner og normer. HU er trolig det eneste relevante tilbudet for ungdom som ønsker politisk engasjement basert på humanistiske verdier, noe som trolig også gjør at organisasjonens historie derimot viser lite konfrontasjon med sine tekniske eller kompetitive omgivelser. HUs historie maler et bilde av en relativt *resilient* organisasjon.

5.4.1 Det vi vet

HU er både en interesseorganisasjon for unge humanister, og et livssynsfellesskap for egenutvikling og sosialt samvær (Humanistisk Ungdom, 2022). Organisasjonens formål tar utgangspunkt i humanistiske verdier hvor mennesket er i sentrum, og baserer verdiene sine på forbedring av selve mennesket og dens omgivelser. HU er en partipolitisk uavhengig organisasjon, og dens hjertesaker inkluderer blant annet mangfoldig og nøytral religions- og livssynsundervisning i skolen samt bredere religions- og livssynsfrihet i samfunnet generelt (ibid.). Organisasjonen har om lag 1000 medlemmer fordelt på 13 lokallag, og tilbyr blant annet konfirmantundervisning. Organisasjonsstrukturen består av generalsekretær som øverste leder, et underordnet sentralstyre og sekretariat, og årlige landsmøter (ibid.).

Som nevnt tidligere i oppgaven gir HU en interessant religionsnøytral variabel i casesamlingen. Både 4H og NSF er også grunnleggende religionsnøytrale, men HU har eksplisitt religionsnøytralitet i sine verdier, noe som skiller den fra de to andre organisasjonene. Ytterligere regnes HU som en rent samfunnsorientert organisasjon i denne studien, til tross for at den også tilbyr aktivitetsprogram, fordi den hovedsakelig preges av sin eksterne demokratiske funksjon og påvirkningsarbeid.

HU er av relativt liten størrelse når det gjelder medlemsmasse, men tilbudet om konfirmantundervisning gjør den svært interessant: Mens antallet som konfirmerer seg gjennom Den Norske Kirke stadig synker, øker antallet som konfirmerer seg humanistisk. Rundt 13 000 konfirmerte seg gjennom HUs moderorganisasjon Human-Etisk Forbund i

2020, noe som er en økning på rundt 30 % fra 2015 (Alsaker, 2022). For det første gir dette en stor og omfattende påvirkningskanal mot ungdom. For det andre må organisasjonen, for å være konkurransedyktig og et tiltalende alternativ for konfirmasjonsaktivitet, møte og forholde seg til legitimitetskrav fra både sine omgivelser og sine grunnleggende verdier og faste medlemmer.

5.5 Oppsummering

Dette kapittelet har gitt en gjennomgang av de fire utvalgte casenes historie og dermed interaksjon med både sine tekniske og institusjonelle omgivelser.

KFUK-KFUM og NSF utviser begge relativt sterk *inertia* i lang tid, særlig drevet av sterke interne krefter, men også forpliktelse til sine omgivelser om hvilken rolle organisasjonen skal spille. De siste tiårene beveger begge to seg også sakte, men sikkert bort fra denne stagnasjonen og implementerer gradvis institusjonelt legitimerede elementer. En faktor som ikke må oversees i denne sammenhengen er at organisasjonene ikke har utviklet seg separat fra hverandre, men har hatt opp til flere samarbeid og møter, hovedsakelig gjennom KFUK-KFUMs eget speiderprogram. Likeledes er det et interessant empirisk sammenfall.

Det er også verdt å merke seg at både KFUK-KFUM og NSF begynte med relativt sterke apolitiske holdninger. Førstnevnte gikk derimot bort i fra disse holdninger relativt tidlig sammenlignet med NSF, som i relativt nyere tid har gjennomgått den samme endringen. Derfor står man fremdeles ved at mens KFUK-KFUM regnes som både samfunns- og aktivitetsbasert, er NSF foreløpig kun aktivitetsbasert, som nevnt i tabell 1.

HU skiller seg relativt sterkt fra de to forannevnte organisasjonene på flere måter: Organisasjonen er betydelig yngre enn alle de tre andre casene, har en sterkt samfunnsbasert orientering, og har følgende også utvist særlig stor grad av interaksjon og konfrontasjon av etablerte institusjoner i sine omgivelser. Dette stemmer dog ikke overens med teorien om *liability of newness*, som sier at nyetablerte organisasjoner ofte tar etter eldre, etablerte organisasjoner for å sikre sin overlevelse. Ifølge denne teorien ville HU etter sin opprettelse i 2007 i større grad etterligne de tre andre organisasjonene, noe det empiriske datagrunnlaget ikke tilsier. Organisasjonens særegenhet bør likevel tas i betraktning i denne sammenhengen: HUs verdigrunnlag, formål og virke tar tilsynelatende sikte på å skille seg ut og konfrontere veletablerte mønstre i samfunnet, noe som hadde vært vanskelig å forene med en mimetisk strategi. Slik atferd reflekteres trolig i større grad i organisasjonens struktur og andre tekniske elementer.

Spørsmålet om mimetikk må også sees i sammenheng med både populasjons- og feltspørsmålet. Det er allerede etablert at de fire casene tilhører samme organisasjonsfelt; *norsk ungdomsorganisasjon*, med de tilhørende grunnleggende egenskapene. Ved å måtte forholde seg til de samme tekniske kravene og regulative søyler for institusjonelt liv, samt en overhengende passendelogikk som veileder egen og forutser andres atferd, struktureres de fire organisasjonene inn i samme organisasjonsfelt. Dette gjør at de alle fire trolig vil utvise påvirkning fra mimetiske, tvungne og normative mekanismer utløst av institusjonelle elementer i feltet.

Spørsmålet om populasjonstilhørighet er derimot noe mer diffust. Flere av organisasjonene har felles elementer som kan strukturere dem inn i samme organisasjonspopulasjon. Hovedsakelig vil det være de elementer som setter dem i konkurranse med én eller flere av de andre casene, eksempelvis spesifikt aktivitetstilbud. Studiens følgende analyse av mulige isomorfske krefter mellom organisasjonene og omgivelsene, kan også potensielt fungere som en induktiv metode for kategorisering av populasjoner, ved at også kompetitiv isomorfi skal utredes. Dersom analysen observerer kompetitiv isomorfi, kan man eventuelt følgende kategorisere de gjeldende organisasjonene som del av samme populasjon.

Avslutningsvis er det nødvendig å anerkjenne at man i dette kapittelet ikke fikk et like godt innblikk i 4H som organisasjon sammenlignet med de tre andre. Dette skyldes mangelen på datagrunnlag om organisasjonen¹³. 4H er en relativt gammel organisasjon med flere interessante strukturelle egenskaper, særlig i form av oppmerksomheten viet til ungdom i distriktene. Teoretisk er det derimot et interessant poeng at 4H nettopp har såpass lav digital tilstedeværelse, da det i svært stor grad skjærmer dem fra både sine institusjonelle omgivelser: Ved å ikke aktivt holde sine nettsider oppdaterte med tilstrekkelig arkivmateriale, signaliserer 4H at hvordan de oppfattes i omgivelsene ikke er en prioritet for dem.

¹³ Se kapittel 4.3.

6. Analyse

I dette kapitlet skal funn fra datagrunnlaget analyseres opp mot den utvalgte teorien. I praksis vil kapitlet se på de fire ulike casenes landsmøteprotokoller mellom år 2000 til år 2022, herunder hvilke saker som tas opp på disse møtene. Disse skal sammenlignes på tvers av organisasjonene samt i et historisk kronologisk perspektiv. Protokollene vil deretter analyseres i lys av teori om kompetitiv og institusjonell isomorfi. Jeg ønsker blant annet å se hvorvidt det kan observeres isomorfi blant organisasjonene, og eventuelt da hvilke mekanismer dette kan skyldes.

Strukturelt vil kapitlet være tredelt. Den første delen av analysen vil ta for seg generelle trender og mønstre i resultatene. Denne delen vil gi et overordnet blikk over analyseresultatene og hvordan de kan tolkes. Jeg vil vurdere funnene opp mot det empiriske grunnlaget og innholdet fra oppgavens kapittel 2 om casenes historisk-politiske, -kulturelle og -sosiale kontekst, samt casenes egenart og relevante egenskaper. I den andre delen av kapitlet vil jeg også se på analyseresultatene i lys av de tre forventningene som ble presentert i oppgavens kapittel 3. I den tredje delen av analysekapitlet vil jeg reflektere over isomorfitorens anvendelighet og hva som eventuelt ikke lar seg observere gjennom et slikt teoretisk perspektiv.

I oppgavens kapittel 2 ble det gitt en innføring i norske barne- og ungdomsorganisasjoners historie. Her ble det viet særlig oppmerksomhet til hvordan organisasjonenes tekniske omgivelser, særlig i form av forvaltningspolitiske og økonomiske forhold, har lagt rammene for deres virke og utvikling. I tråd med særlig nyinstitusjonell teori vil dette også legge føringer for deres institusjonelle omgivelser, særlig i regulativ form. Kontekstkapitlet viser hvordan både ungdomsorganisasjoner og andre typer frivillige organisasjoner har forsøkt å utvikle seg i tråd med stadig nyere og mer omfattende regulering og krav for atferd, virke og rapportering fra den norske staten. I lys av organisasjonsteori om omgivelser og påvirkning vil dette tilsi at organisasjoner som opererer under de samme sosiale og politiske forholdene bli stadig likere hverandre for å overleve. Dette finner man særlig i teori om organisasjonsfelt. Oppgavens empiriske argumentasjon baserer seg nettopp på at disse fire utvalgte casene er del av samme organisasjonsfelt. Derfor vil de ha grunnleggende likhetstrekk i sitt virke samt i hva slags forhold og omgivelser de opererer innenfor. Teorien om homogenisering støttes også av tidligere forskning på barne- og ungdomsorganisasjoner: Flere oppgir frykt å miste sin egenart under de strenge rammene som settes av høye forvaltningspolitiske krav til rapportering og andre strukturelle forhold. Det

følgende kapittelet skal gi en innføring i funnene fra analysen, og vurdere dette opp mot teori om isomorfi og homogenisering.

I grafene presentert i dette kapittelet har jeg anvendt forkortelser av navnene på organisasjonene. Forkortelsene er som følger:

- Norges KFUK-KFUM = KM
- Norges Speiderforbund = NSF
- Humanistisk Ungdom = HU

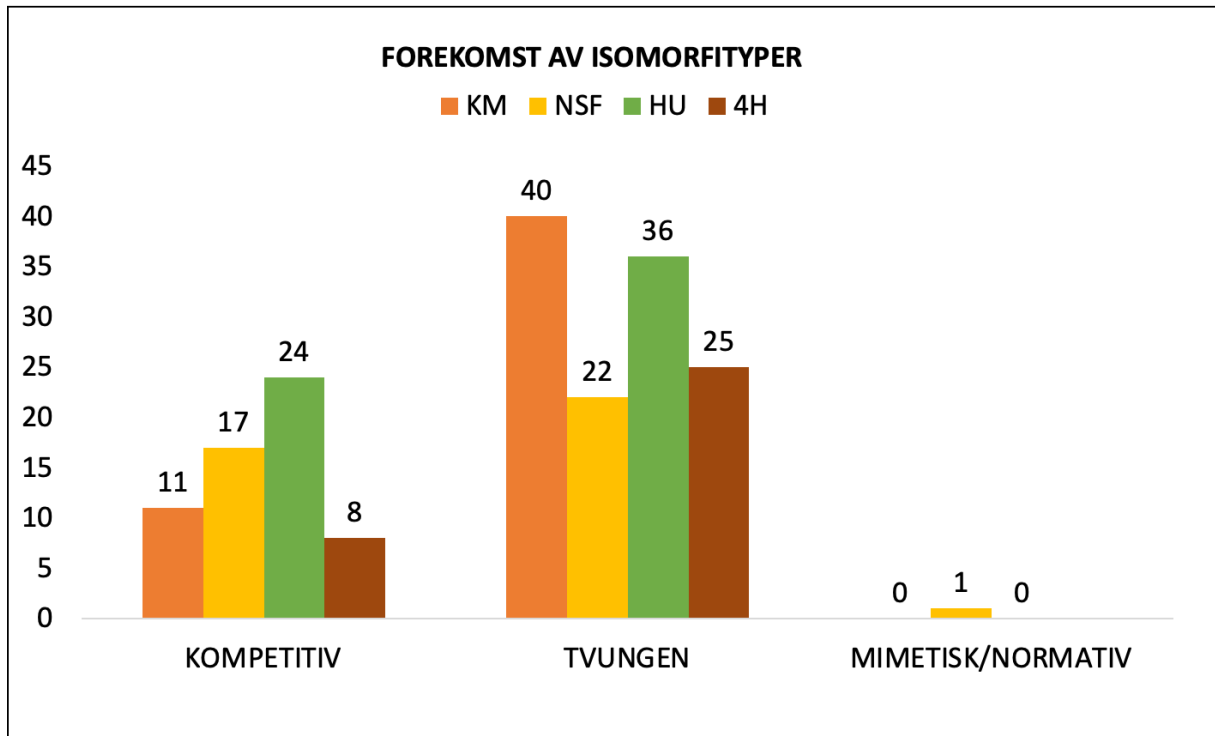
6.1 Mønstre og trender i resultatene

Denne delen av analysen vil ta for seg generelle mønstre og observerte trender i funnene. Dette er for å gi et overblikk over samtlige funn og hvordan de kan sees i lys av det empiriske grunnlaget.

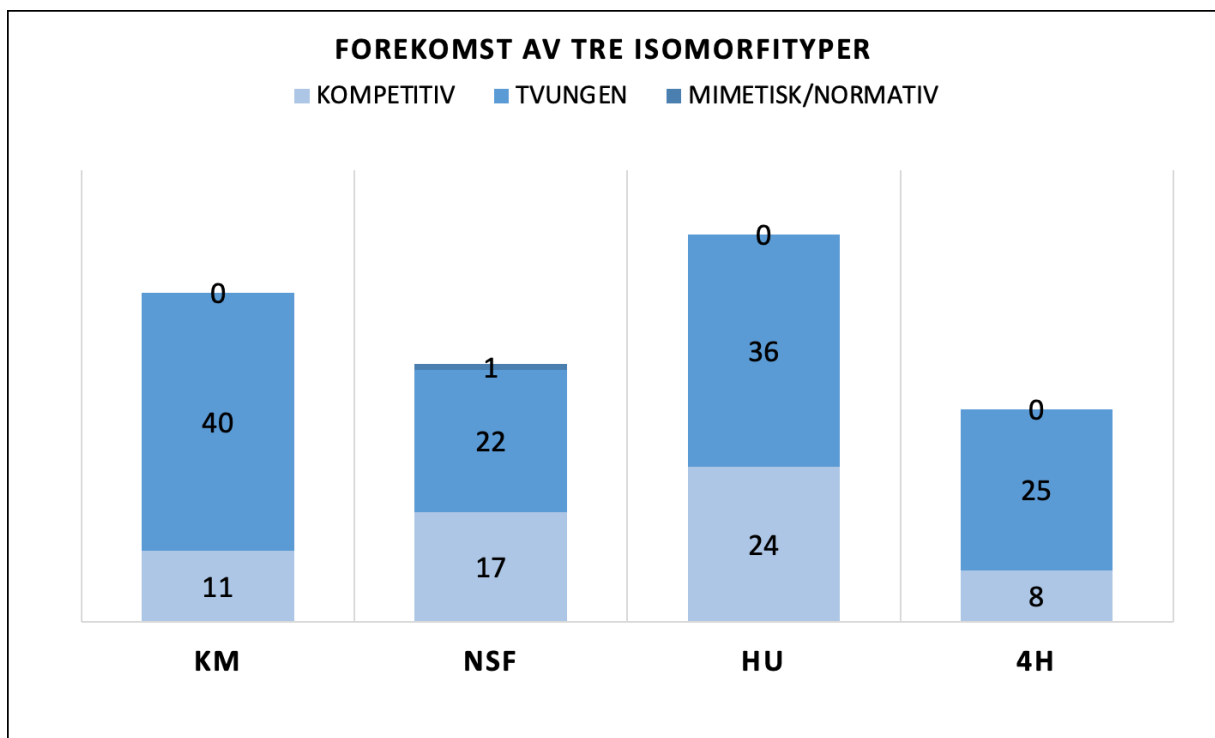
6.1.1 Forekomst av observert isomorfi

Jeg vil først ta for meg den generelle forekomsten av isomorfi, og i hvilken mengde de ulike formene for isomorfi har blitt observert under analysen. Dette er av både teoretisk og empirisk relevans fordi det kan vitne om grunnleggende likheter og forskjeller mellom hvordan ulike former for isomorfi manifesteres og følgende kan observeres gjennom den utvalgte analysemetoden. Det vil også vise hvordan den enkelte formen for isomorfi kan reflektere hvilke forhold i omgivelsene som ungdomsorganisasjoner prioriterer. Ordet “forekomst” brukes her som en omtale av hvor mange ganger den nevnte formen for potensiell isomorfi oppstår i det gjeldende datagrunnlaget. Resultatene har jeg kommet frem til gjennom en kvalitativ tilnærming hvor jeg har tolket tekstutdraget i sin essensielle kontekst, og dermed har kategorisert sitatet som én eller flere former for isomorfi¹⁴.

¹⁴ Kategoriseringen og tilhørende analyseskjema kan man finne i oppgavens vedlegg nr. 4-11. Fremstillingen av forekomst kan man finne i vedlegg nr. 3.

Graf 1: Forekomst av tre isomorfityper mellom organisasjonene (1).

Graf 2: Forekomst av tre isomorfityper mellom organisasjonene (2).

Graf 1 og 2 illustrerer total forekomst av hver form for isomorfi i den enkelte organisasjonen. Grafen viser tydelig hvordan det er ulike mengde som utvises mellom organisasjonene, men det er likevel de tvungne mekanismene som gir størst utslag i

analyseresultatene. Dette kan skyldes den teoretiske definisjonen av tvungen isomorfi, da en slik kategori vil ta for seg både tekniske og institusjonelle problemstillinger i samme analyse. I denne kategorien har jeg også plassert både utdrag som kan anses som å ta stilling til tekniske krav så vel som institusjonelle krav, noe som naturligvis vil gi utslag i form av høyere forekomst av denne typen isomorfi.

Dette betyr nødvendigvis ikke at resultatene gir et skjevt eller uriktig utslag.

Resultatene viser at norske ungdomsorganisasjoner tar stilling til problemer og utfordringer de føler seg tvungne til å ta stilling til. Dette i form av både sosiale, politiske og kulturelle saker, og i form av økonomiske og politiske saker. Samtidig m. organisasjonene basere sin beslutningsatferd p. de tekniske kravene som omgir dem. Dette samsvarer med hvordan flere ungdomsorganisasjoner oppgir at de er redde for å miste sin egenart i møte med kompliserte krav fra det forvaltningspolitiske statsapparatet. Organisasjonene utviser altså tegn til problemer med å balansere sin institusjonelle rolle og sine *attributed values*, med de tekniske kravene og sine *espoused values*.

Kategorien for kompetitiv isomorfi fikk noe lavere utslag enn kategorien for tvungen isomorfi. Dette kan tyde på at til tross for at organisasjonene stadig må ta hensyn til tekniske krav fra sine omgivelser i sin beslutningsatferd, er det ikke de kompetitive elementene som prioriteres høyest. Funnene fra analysen tilsier altså at disse elementene ikke regnes som viktigst for de utvalgte organisasjonene, særlig sammenlignet med det tvungne tekniske og sosiokulturelle.

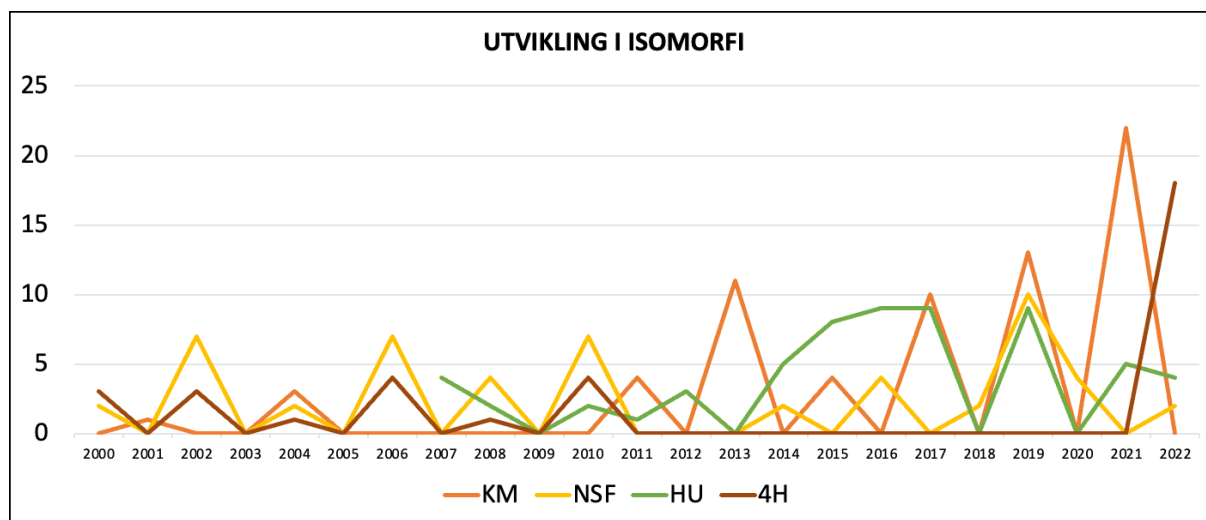
Dette kan til en viss grad skyldes samme faktor som den høye forekomsten av utviste tvungne trekk i casene, altså de forvaltningspolitiske forholdene. Barne- og ungdomsorganisasjonene er ikke skjermet fra klassiske strukturelt-tekniske utfordringer, da de forvaltningspolitiske forholdene tilsynelatende ikke er ideelle for deres virke. Samtidig kan det argumenteres for at disse forholdene er tilfredsstillende i den grad de legger til rette for at organisasjonene tross alt kan fortsette sin virksomhet. Funnene kan tyde på at den statlige støtten og andre former for støtteordninger rettet mot barne- og ungdomsorganisasjoner er tilstrekkelige, nettopp fordi det kompetitive elementet ikke blir prioritert i organisasjonenes beslutningsatferd. Dette kan bety at selv om organisasjonene utad kommuniserer at støtteordninger og andre forvaltningspolitiske tiltak ikke gir tilstrekkelige midler for driften, så tilsier de interne linjene for beslutningsatferd noe annet fordi kompetitive tiltak ikke prioriteres. Man kan altså observere et misforhold mellom *espoused values* og *attributed values*.

Til tross for at forekomsten av tvungne elementer er høyere, betyr det ikke at forekomsten av kompetitive elementer er lav. Resultatene viser en relativt høy forekomst av kompetitivitet. Samtidig har det blitt argumentert for at barne- og ungdomsorganisasjoner, og andre ideelle organisasjoner, i mindre grad må forholde seg til vanskelige tekniske forhold for å overleve. Det er derimot ikke sagt at dette manifesteres i form av færre kompetitive elementer i deres beslutningsatferd, men som nevnt i større grad i form av de tvungne elementene. Forekomsten av kompetitive elementer skyldes trolig heller organisasjonenes naturlige tilhørighet i samme organisasjonsfelt.

Funnene fra analysen viser at mens barne- og ungdomsorganisasjoner ikke i like stor grad må forholde seg til vanskelige tekniske forhold i sine omgivelser, må de likevel forholde seg til hverandreg. Som medlemmer av samme organisasjonsfelt har de flere avgjørende strukturelle og institusjonelle fellestrekk, i form av eksempelvis en relativt smal og stadig skiftende målgruppe for organisasjonsmedlemskap. Derfor konkurrerer de ikke i like stor grad med alle omliggende aktører, men heller med andre organisasjoner innenfor samme felt. De utvalgte organisasjonene til denne studien konkurrerer altså med hverandre, og utviser følgelig kompetitive egenskaper i sin skriftlige beslutningsatferd.

6.1.2 Historisk utvikling av isomorfi

I analysen til denne studien har jeg analysert den historiske utviklingen av total mengde av potensielle isomorfiske trekk i hver organisasjon fra år 2000 til år 2022. Dette er for å bevare det historiske perspektivet i isomorfitheorien. Resultatene av denne analysen illustreres i graf 2:

Graf 3: Historisk utvikling i potensielt isomorfiske trekk i den enkelte organisasjon.

Grafen over viser flere interessante trekk ved utviklingen av potensielle isomorfiske trekk i organisasjonene. Fra år 2000 til ca. år 2012 ser man at de potensielle isomorfiske trekkene er relativt like på tvers av organisasjonene og det er ingen særlig store forskjeller mellom dem. Det kan være verdt å merke seg at Spiderforbundet (NSF) er organisasjonen som utviser flest isomorfiske trekk i begynnelsen av dette tidsrommet. Dette sammenfaller med den tilsynelatende verdimeslige endringen som organisasjonen gjennomgikk på begynnelsen av 2000-tallet¹⁵. Blant annet endret organisasjonen spiderløftet, som ble noe mindre eksplisitt festet i kristendom. Ytterligere gjennomgikk også frivillig sektor som helhet noen endringer på begynnelsen av 2000-tallet. Det er også interessant å bemerke seg at KFUK-KFUM overtar ledelsen mot slutten av tiåret. Også dette sammenfaller med en tidsriktig organisatorisk verdiendring, blant annet gjennom KFUK-KFUMs oppgjør med tidligere behandling av LHBTQI-gruppen.

Det er verdt å merke seg hvordan det er nettopp NSF og KFUK-KFUM som oftest utviser størst forekomst av isomorfiske tendenser i løpet av tidsrommet. De to organisasjonene er de to eneste fra utvalget som kan klassifiseres både som aktivitetsbaserte og samfunnsbaserte. Ytterligere er de også de to organisasjonene med høyest medlemstall. Dette samsvarer til en viss grad med de teoretiske forventningene presentert i slutten av oppgavens kapittel 3.

Et annet interessant funn er hvor lav forekomst 4H utviser i denne analysen: Organisasjonen følger de to andre til en viss grad, men synker fra og med 2011 til 2021. Ti år med ingen utslag er i seg selv et merkverdig funn, men har i denne sammenhengen en ganske enkel forklaring. Som nevnt tidligere om analysens tekstuelle datagrunnlag, anerkjennes det noe manglende datagrunnlag for 4H som organisasjon som følge av mangler i organisasjonens rutiner for arkivering av vedlegg til sine landsmøteprotokoller. Dette har naturligvis innvirkning på den gjeldende analysen.

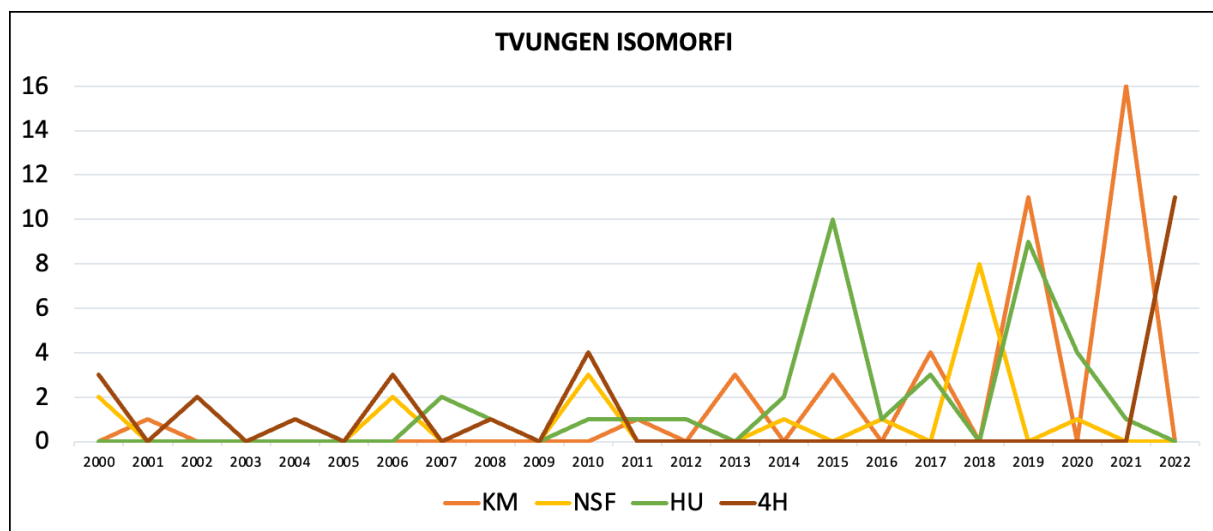
I graf 1(2) kan man se en viss økning i isomorfiske trekk i tre av de fire organisasjonene rundt år 2013/2014. Denne økningen skjer kun et par år etter terrorangrepene på Utøya og i regjeringskvartalet, som tidligere nevnt utløste et større forvaltningspolitisk fokus på, og faktisk utbredelse av, unges demokratiske deltakelse og samfunnsengasjement. Som nevnt i kapittelet gir LNU mye av æren for denne økningen til organisasjonenes evne til

¹⁵ Se kapittel 5.2.

å tilpasse seg samfunnsendringer, noe som også reflekteres i funnene fra denne analysen. En organisasjon hvis målgruppe går igjennom en samfunnsbevisst veksel må også utvise samme sosiale, politiske og kulturelle bevissthet og tilstedeværelse, slik at de oppnår og øker sin legitimitet i denne målgruppen. Dette vises også i funnene fra denne studien.

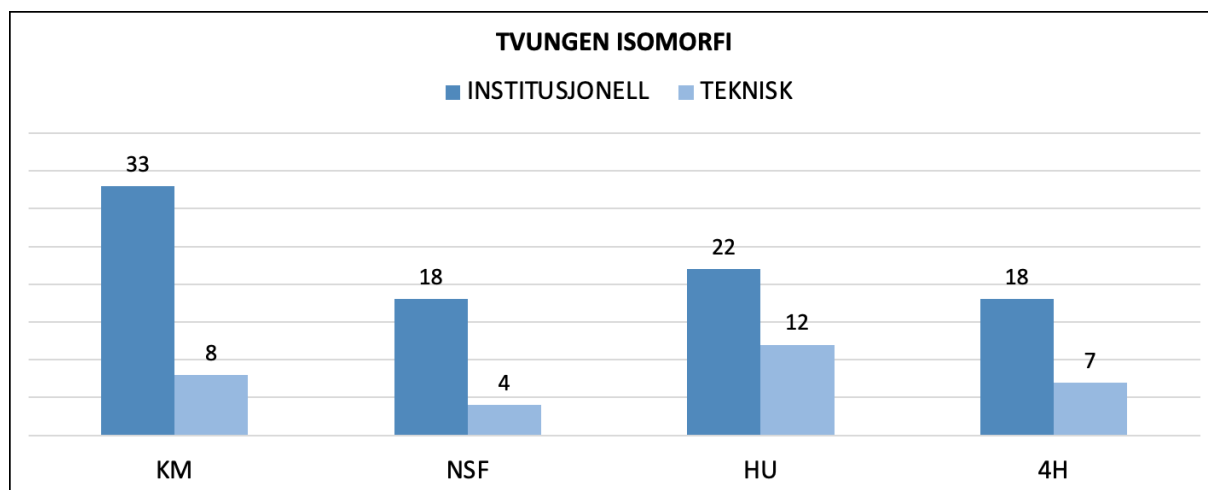
6.2 Tvungne isomorfiske trekk

Det er et interessant funn at kategorien for tvungen isomorfi hadde høyest utslag av alle kategoriene. Dersom man ser på den generelle utviklingen av isomorfi sammenlignet med utviklingen av tvungen isomorfi, samsvarer funnene i svært stor grad.

Graf 4: Historisk utvikling i tvungen isomorfi.

Nettopp dette sammenfallet gir grunn for å analysere denne kategorien nærmere. Tvungen isomorfi som teoretisk konsept er omfattende og tar for seg flere ulike mekanismer og faktorer, og kategorien bør følgelig utforskes nærmere. Derfor har jeg valgt å også skille mellom sakene i den tvungne kategorien som tar for seg sosiale, politiske og kulturelle spørsmål, og de sakene som tar for seg tekniske og økonomiske spørsmål, i en ny forekomstanalyse. Dette fordi jeg altså anså den eksisterende kategorien for tvungen isomorfi som utilstrekkelig og for unyansert i møte med det empiriske materialet. Disse to kategoriene har jeg valgt å kalle for respektivt *institusjonelt-tvungen isomorfi* og *teknisk-tvungen isomorfi*, og kan sammenlignes med Scotts (2014) typologi over den normative og kulturelt-kognitive søylen, og regulative søylen for institusjonelt liv.

Graf 5: Forekomst av institusjonelt-tvungen og teknisk-tvungen isomorfi.

Grafen 5 fremstiller forekomsten av respektivt institusjonelt-tvungen isomorfi og teknisk-tvungen isomorfi i hver av de fire utvalgte organisasjonene. Disse resultatene viser ikke bare en interessant skjevhet mellom de to formene for tvungen isomorfi, men også både mellom organisasjonene og internt i den enkelte organisasjon.

I graf 3 kan man se en overvekt av institusjonell-tvungen isomorfi, mens teknisk-tvungen isomorfi gir lavere utslag. Dette er det trolig flere grunner til. For det første er det sentralt å ta hensyn til at de ulike formene for isomorfi ikke er gjensidig utelukkende, og egenskaper som kan klassifiseres som én type isomorfi kan samtidig klassifiseres som opp til flere andre typer. Dette gjelder i stor grad for nettopp teknisk-tvungen isomorfi, som har mange likhetstrekk med særlig kompetitiv isomorfi. Derfor kan det tenkes at noen utdrag fra datagrunnlaget som i denne analysen har blitt tolket som kompetitive, kan bli tolket som teknisk-tvungen av andre forskere, og omvendt. Derfor har det gitt et skjevt utslag i målingen av forekomsten av den gjeldende typen isomorfi. Kriteriene for kategorisering av data som ulike typer isomorfi står for øvrig oppført i vedlegg 1.

For det andre kan grunnen til denne skjeve fordelingen av institusjonelt-tvungne trekk og teknisk-tvungne trekk stamme fra studiens design og særlig valg av datagrunnlag. Tidligere i oppgaven har jeg forklart dette valget, og argumentert for at datagrunnlaget egner seg særlig godt til studiens teoretiske grunnlag da jeg er på jakt etter organisasjonens *espoused values* og *attributed values*.

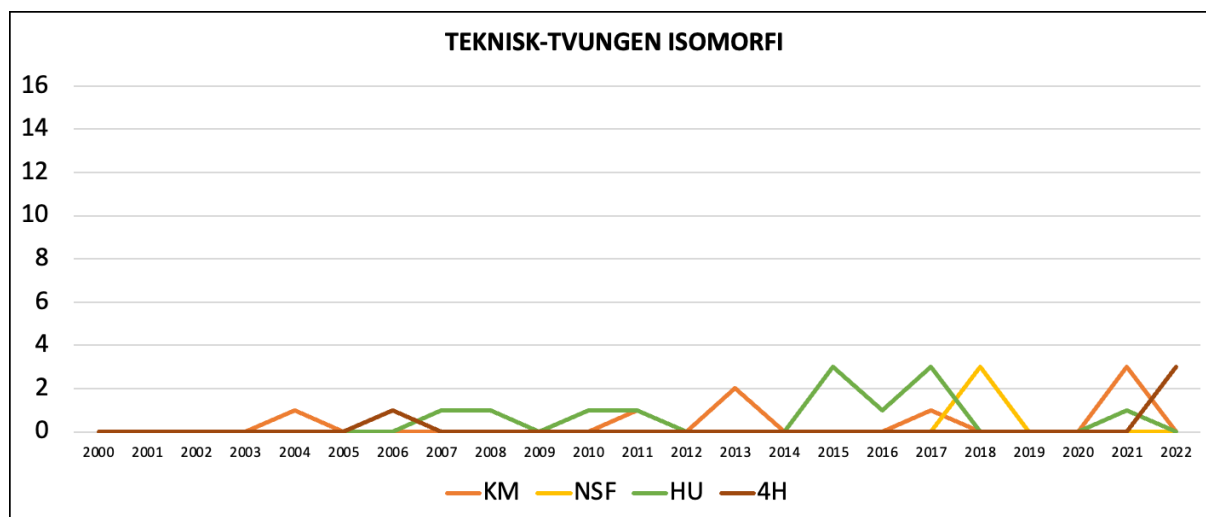
Med dette valget av forskningsdesign har jeg aktivt valgt bort organisasjonenes strukturelle og rent tekniske egenskaper som interessefelt. Derfor kan det tenkes at man bør eliminere det tekniske aspektet fullstendig fra analysen, da det kan tilsynelatende virke

irrelevant for analysens funn. I denne analysen har jeg likevel ikke tatt for meg de formelle egenskapene til organisasjonen. Derimot har jeg fokusert på innholdet i datagrunnlaget som kan gi innblikk i organisasjonens holdninger til såkalt "tvungen endring"; endring som følge av statlige eller andre regulative krav. Dette har jeg valgt å ta med i studiens analyse fordi selve vedtaket om endring eller program som følge av kravene, vil reflektere organisasjonens holdninger til både kravene og de regulative kreftenes innvirkning på deres program. Vedtak om endring, endringens natur og ikke minst tidsperioden denne endringen vedtas og implementeres, vil trolig si noe om organisasjonens forhold til både sine omgivelser og datidens sosiale, kulturelle og politiske strømninger og trender. Ved altså å ikke se på direkte formell endring, men heller konteksten som vedtakene om denne endringen oppstår i, vil man få et innblikk i organisasjonens samfunnsmessige ståsted. I tillegg vil en slik ekskludering av relevant data snevre inn mengden man kan potensielt finne i grunnlaget. Det kan tenkes at nettopp dette er grunnen til den lave forekomsten av teknisk-tvungen isomorfi.

For det tredje kan ulikheten mellom forekomsten av institusjonelt-tvungne trekk og forekomsten av teknisk-tvungne trekk rett og slett være empirisk riktig: Det kan tenkes at barne- og ungdomsorganisasjoner rett og slett er mer institusjonelt orienterte enn teknisk orienterte. Dette kan det finnes flere grunner til. Hovedsakelig kan dette tilegnes tidligere nevnte forklaringsfaktorer: Barne- og ungdomsorganisasjoner må i større grad prioritere institusjonelle linjer enn tekniske linjer i sine omgivelser, og utformer sin beslutningsatferd deretter. Dette ser altså ut til å påvirke også forekomsten av det institusjonelt-tvungne i forhold til forekomsten av det teknisk-tvungne.

6.2.2 Teknisk-tvungen isomorfi

Graf 3 fremstiller forekomsten av og fordelingen mellom observerte institusjonelt-tvungne trekk og teknisk-tvungne trekk i de enkelte organisasjonene. I lys av det historiske perspektivet denne oppgaven bygger på, har jeg også valgt å lage en fremstilling av utvikling av organisasjonenes teknisk-tvungne trekk. Dette er for å få et overblikk over den generelle utviklingen av denne typen mekanismer. I tillegg er det interessant å se etter utviklinger eller variabler som kan være av interesse for denne oppgaven.

Graf 6 Historisk utvikling av teknisk-tvungen isomorfi

Funnene fra denne analysen utpeker seg ikke som særlig teoretisk eller empirisk bemerkelsesverdige. Basert på denne oppgavens kapittel om det empiriske grunnlaget for studien, kunne man forestilt seg at man ville se høyere forekomst eller økning av teknisk-tvungne trekk i organisasjonene. Dette er særlig basert på rapporteringen om påstått tap av egenart og viktige ressurser for å etterleve et stadig strengere forvaltningspolitisk krav til organisasjonsbyråkrati. Ytterligere finnes det grunnlag for å forvente at de yngre organisasjonene skulle utvise særs høy forekomst av teknisk-tvungne egenskaper for å gjøre opp for sin unge alder og følgende mer usikre posisjon i organisasjonsfeltet, i tråd med teorien om *liability of newness*. Denne forventningen baserer seg også på en eventuell virkning av vridningseffekter i organisasjonene.

Funnene tyder på at dette derimot ikke stemmer. HU, som den yngste organisasjonen, utviser høyest forekomst av teknisk-tvungen isomorfi. Samtidig er det ikke en bemerkelsesverdig stor forskjell mellom HU, KFUK-KFUM og Speiderforbundet. Ved første øyekast stikker 4H seg ut og viser nærmest ingen teknisk-tvungne trekk. Dette kan trolig skyldes mangelen på datamateriale.

Vedlegg 4 viser en komparativ innholdsanalyse av de kompetitive trekkene funnet i datamaterialet. Analysen viser en overvekt over tiltak, endringer og mål som omhandler bedre organisasjonsstruktur samt bedre forvaltning av organisasjonens midler. Formuleringer som “smartere” og lignende i kontekst av organisasjonsdriften kommer frem flere ganger i samtlige av organisasjonene. I det utvalgte datamaterialet for denne analysen får man dog som nevnt ikke innblikk i de faktiske strukturelle endringene i organisasjonen. Dermed får man ikke et innblikk i hva “smartere” drift av organisasjonen faktisk innebærer eller hvorvidt dette

faktisk implementeres. Man får kun et innblikk i hvorvidt organisasjonen anser dette som viktig, og til en viss grad en noe vag forklaring for hva det kan innebære.

Andre gjengangere i de teknisk-tvungne egenskapene er de som fokuserer på inkludering på tvers av sosioøkonomiske, demografiske og andre gruppeinndelinger i samfunnet. Dette sammenfaller med både institusjonelle, regulative og tekniske krav til inkludering av alle samfunnsgrupper, eksempelvis gjennom lovgiving som forbyr diskriminering av minoriteter.

Som nevnt i oppgavens empirikapittel fikk NSF en egen politisk plattform i 2019. I innholdsanalysen har jeg valgt å inkludere dette som et eget punkt i det teknisk-tvungne innholdet. Dette er fordi jeg anser det som et potensielt indirekte tvunget valg fra omgivelsene til organisasjonen, da det kreves at organisasjonene forholder seg til politiske, sosiale og kulturelle elementer i samfunnet. Innholdet i den politiske plattformen har jeg kategorisert som ulike former for institusjonelt-tvungen isomorfi, og vil analyseres nærmere senere i kapitlet.

Det er verdt å merke seg innholdet i de teknisk-tvungne trekkene som oppstår rundt år 2021 for KFUK-KFUM og HU. I datagrunnlaget har man funnet at de begge to gjennomgår en slags etisk veksel i sine retningslinjer, særlig i form av rutiner og systemer for varsling av kritikkverdige forhold og problematisk samhandling mellom medlemmer. Dette kan skyldes rapporten om seksuell trakassering og overgrep i frivillig sektor som Frivillighet Norge leverte to år tidligere. Dette utgjør trolig tilstrekkelige teknisk-tvungne faktorer som forårsaker denne typen diskurs under et landsmøte.

Graf 2 viser at det er Humanistisk Ungdom som utviser høyest forekomst av teknisk-tvungen isomorfi. I graf 6 er det også HU som utpeker seg. Dette skyldes nok at organisasjonen først ble opprettet i 2007, og dermed var den organisasjonen som i høyest grad måtte ta hensyn til de tekniske kravene som stilles til organisasjoner i det gjeldende tidsrommet. Derfor er det tenkelig at HU som organisasjon nettopp må inkludere flere saker som tar for seg det rent tekniske og strukturelle under sine landsmøter. Det er ikke usannsynlig at man hadde kunnet se liknende tendenser i også de andre organisasjonene dersom man hadde inkludert året de ble grunnlagt i analysen.

Den høye forekomsten i HU kan også skyldes *liability of newness*, som ble nevnt i oppgavens teorikapittel. I korte trekk vil dette si at organisasjoner har større sjanse for å ikke overleve i den første perioden etter opprettelsen, og derfor må arbeide mer for å oppnå legitimitet og økonomisk stabilitet. I utgangspunktet har denne teorien et kompetitivt

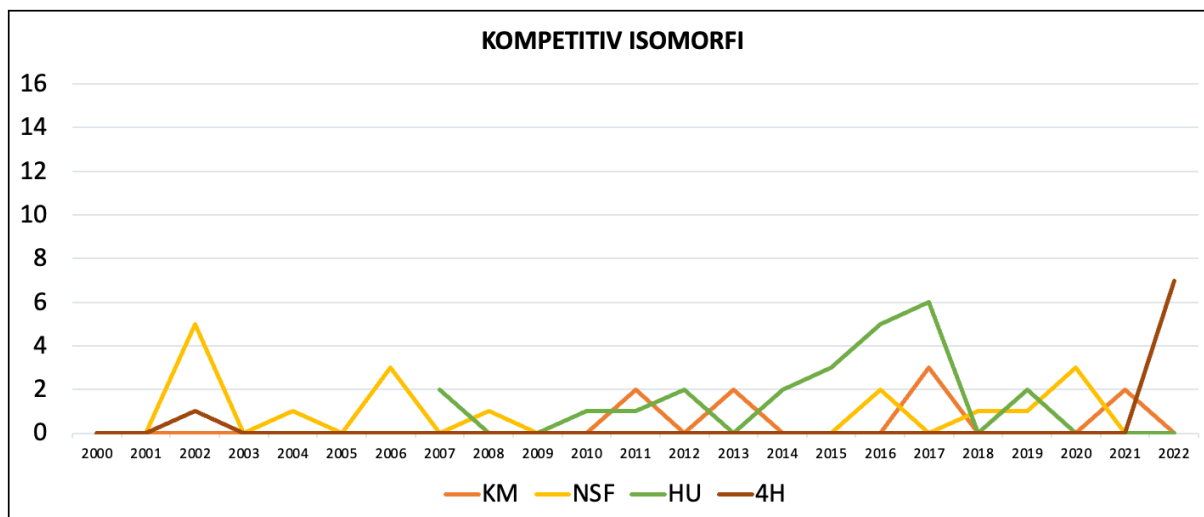
perspektiv, men denne analysen kan tilså at den også kan være gjeldende på det teknisk-tvungne feltet. Nyetablerte organisasjoner må ta hensyn til og implementere tekniske krav fra omgivelsene, eksempelvis forvaltningspolitiske krav til rapportering og struktur. Dette fører trolig til at dette blir tema under deres landsmøter.

I lys av frivillig sektors påstand om hvordan statens påtvungne byråkratisering har negativ effekt på både deres virke og deres egenart, avkrefte dette i utgangspunktet av funnene da det ikke gir særlig stort utslag i analysen. Dersom dette hadde vært et såpass tungtveiende problem for organisasjonene, er det tenkelig at det hadde blitt tatt opp oftere under deres landsmøter. Det kan samtidig tenkes at landsmøtet ikke er riktig fora for slike problemer, og at de muligens heller i større grad tas opp innenfor lukkede dører i organisasjonsledelsen. Ytterligere kan det tenkes at dette er enda et område som ikke registreres i denne typen analyse, men vil heller kunne observeres med en annen form for metodisk tilnærming til problemstillingen.

6.3 Analyse av kompetitive isomorfiske trekk

Det har blitt forklart hvordan det teknisk-tvungne skilte seg fra det kompetitive. I korte trekk kan det forklares med at de teknisk-tvungne elementene omhandler beslutninger om beslutningsatferd knyttet til tekniske krav fra omgivelsene, mens det kompetitive omhandler beslutningsatferd knyttet til organisasjonens vekst. Eksempelvis vil innhold som handler om økt medlemsmasse eller utvidelse av organisasjonens omfang kunne kategoriseres som kompetitivt i denne analysen.

De kompetitivt-isomorfiske egenskapene ved de utvalgte organisasjonene, samt den historiske utviklingen av disse egenskapene, er av teoretisk og empirisk interesse av flere grunner. For det første vil en kronologisk-komparativ fremstilling av forekomsten av disse egenskapene kunne kaste lys over i hvilken grad den enkelte organisasjonen anser kompetitiv beslutningsatferd som viktig for deres organisasjon. I tillegg vil det eventuelt tidfeste interessante økninger eller reduksjoner i prioritering av kompetitiv atferd. Ytterligere er det interessant å sammenligne likhetstrekk i utvikling mellom de utvalgte organisasjonene, i lys av teori om organisasjonsfelt og samhandlingen innad i feltet. Graf 7 er en fremstilling av utvikling av kompetitive trekk mellom de fire casene.

Graf 7: Historisk utvikling av kompetitiv isomorfi.

Graf 7 viser en relativt lav forekomst av kompetitive trekk i alle de fire organisasjonene sammenlignet med generelle institusjonelle trekk. Samtidig gir denne typen isomorfi høyere utslag enn den teknisk-tvungne. Dette skyldes trolig at konkurransen mellom de enkelte barne- og ungdomsorganisasjonene står sterkere i deres beslutningsatferd enn de tekniske kravene fra omgivelsene.

Forekomsten av kompetitive trekk i hver av de fire organisasjonene er også relativt spredt utover det utvalgte tidsrommet, og det er lite som utpeker seg i denne tidsperioden. Derimot har nærmest hver organisasjon ulike perioder de siste tyve årene hvor nivået av kompetitive trekk er verdt å merke seg. For det første utviser Speiderforbundet relativt høy forekomst av kompetitivitet i begynnelsen av 2000-tallet, sammenlignet med de andre organisasjonene. Dette sammenfaller med endringer i de forvaltningspolitiske forholdene for frivillige organisasjoner, særlig gjennom opprettelsen av eksempelvis Frifond-ordningen i år 2000, Soria Moria-erklæringen i 2005 og Frivillighetsregisteret i 2007. Alle disse tiltakene bidro trolig til bedre økonomiske og virksomhetsmessige forhold for de frivillige organisasjonene, noe som trolig kan inspirere organisasjonen til å nettopp opptre mer kompetitivt. I tillegg baserer mange støtteordninger seg på medlemstall, noe som i stor grad kan utløse kompetitiv atferd i organisasjoner.

Det er dog lite som kan forklare hvorfor NSF er organisasjonen som utviser mest kompetitivitet i dette tidsrommet, da de politiske forholdene skulle tilsi at alle organisasjonene skulle vise flere kompetitive trekk i denne perioden. Tidligere har jeg pekt på at organisasjonen gjennomgikk en slags verdimeisig endring på 2000-tallet, særlig manifestert i endringen av speiderløftet i 2006. Denne endringen gjaldt særlig organisasjonens *espoused*

values, noe som også kan gjelde for den historiske utviklingen av forekomst av kompetitiv isomorfi. Det kan tenkes at NSF som organisasjon rett og slett gjennomgikk en slags vekkelse internt i organisasjonen, hvor de ønsket å etablere seg i større grad som et relevant alternativ til fritidsaktivitet for barn og unge, og derfor utviser flere kompetitive trekk i dette tidsrommet.

I graf 1(2) ser man at HU er organisasjonen som utviser flest kompetitive trekk av de fire utvalgte organisasjonene. Dette skyldes sannsynligvis at HU er nyetablert i tidsrommet analysen tar for seg, og derfor i større grad må ta kompetitive beslutninger for å øke egen legitimitet. Dette samsvarer med teorien om *liability of newness*. Historisk kan man se en særlig økning av kompetitivitet fra 2014 til 2017, noe som foregår omtrent parallelt med at daværende generalsekretær kritiserte “moderorganisasjonen”¹⁶ Human-Etisk Forbund (HEF) for å være for religionskritisk, mens HU selv ønsket å fremme religionsfrihet. Dermed kan det tenkes at HU i denne perioden ønsket å løsrive seg fra HEF og etablere seg i større grad som en selvstendig organisasjon, noe som derfor fremprovoserer kompetitivitet i organisasjonen.

Mens hele organisasjonsfelt er utsatte for institusjonelle isomorfske krefter, vil man innad i de enkelte organisasjonspopulasjonene finne særlig kompetitive mekanismer. Dette oppsummeres i figur 1. Funnene fra denne analysen har vist at det er HU som utviser mest kompetitivitet. Dette gir grunn til å tro at mens HU er del av det samme organisasjonsfeltet som de tre andre organisasjonene, er den samtidig del av en annen organisasjonspopulasjon. HU er også den eneste av de fire som klassifiseres som en ren samfunnsbasert organisasjon, mens de tre andre også i større grad har aktivitetstilbud for sine medlemmer. HU er også en selverklært interesseorganisasjon for unge humanister, noe som videre underbygger argumentet om at det finnes grunnleggende forskjell mellom HU og de tre andre organisasjonene som plasserer dem i en egen populasjon. I organisasjonspopulasjoner må aktører i større grad konkurrere om knappe ressurser enn i organisasjonsfelt, noe som kan være en forklaringsfaktor til hvorfor nettopp HU utviser flest kompetitive trekk i denne analysen.

¹⁶ HU er Human-Etisk Forbunds ungdomsorganisasjon, men er selverklært selvstendig.

6.3.1 Kompetitiv innholdsanalyse

Vedlegg 5 presenterer en nærmere analyse av det kompetitive innholdet funnet i analysen. I analysen kan man se at mye av det kompetitive innholdet går ut på økning av medlemstall, rekruttering av betalende medlemmer og å ta vare på eksisterende medlemmer. Ytterligere fokuserer organisasjonen mye på synlighet, både i det politiske landskapet og i internasjonale fora samt i sosiale medier. HUs kompetitivitet i denne perioden gikk altså ut på både endogen vekst og eksogen etablering. Man kan også se gjentakelse av de samme kompetitive elementene i denne perioden. Det kan tyde på at organisasjonens opprinnelige tiltak for vekst ikke ga de resultatene de ønsket i første omgang, og at de må derfor fortsette med disse tiltakene videre.

NSF utviser mest kompetitivitet i begynnelsen av den utvalgte tidsepoken for denne analysen. Innholdsanalysen viser at også denne organisasjonen har stort fokus på økning av medlemsmassen og synlighet i media. I tillegg har de fokus på å forbedre eget program samt nå ut til flere barn gjennom ulike kanaler og tiltak. Dette bygger videre på argumentet om at NSF på denne tiden var en organisasjon i endring, og ønsket å forbedre selv grunnleggende trekk og egenskaper ved sitt eget virke og arbeid.

I perioden frem mot 2022 holder NSF på mål om økning av medlemstall med et særlig fokus på å nå ut til en bredere demografi. Ytterligere ønsker de etterhvert også å bli en aktiv del av samfunnsdebatten, noe som kan tolkes som et kompetitivt trekk i lys av at synlighet kan generere flere medlemmer. Denne utviklingen skjer parallelt med organisasjonens utvikling bort fra den apolitiske posisjonen i organisasjonens begynnelse. Dette manifesteres i blant annet innføringen av et nytt, religionsnøytralt speiderløfte, satsingen *Patruljen i samfunnet* samt vedtaket av en egen politisk plattform. Disse hendelsene skjedde ikke i det tidsrommet hvor man ser en økning av kompetitive trekk, men det kan tenkes at det skjedde som følge av det kompetitive og institusjonelle grunnlaget som legges på begynnelsen av 2000-tallet.

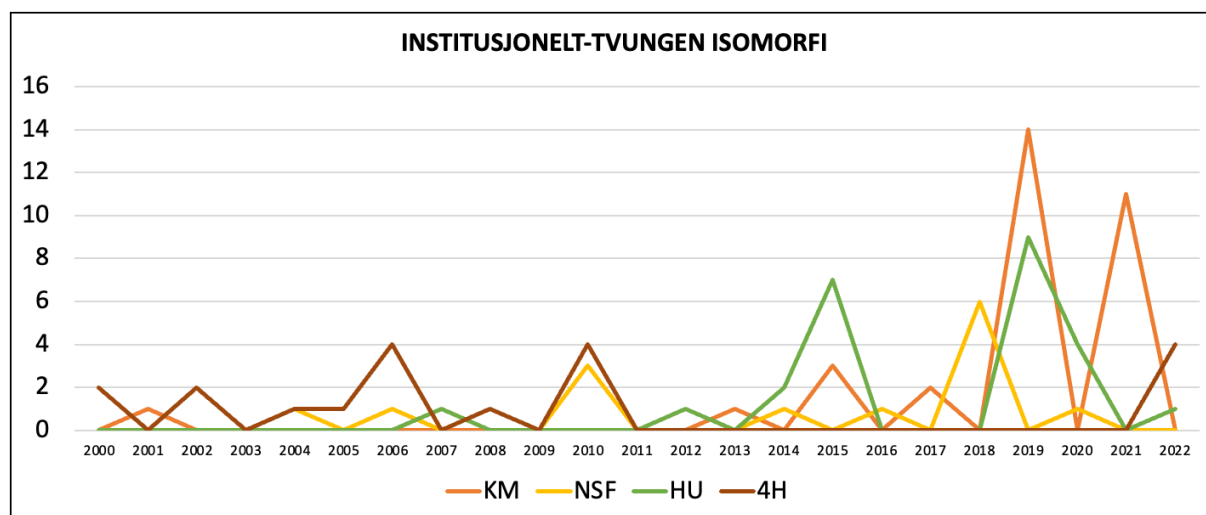
6.4 Analyse av institusjonelt-tvungne trekk

I kapittel 6.2 ser man på utvikling av tvungne isomorfe trekk i hver organisasjon samt fordelingen mellom såkalt institusjonelt-tvungen isomorfi og teknisk-tvungen isomorfi. Dette er for å skille de i organisasjonen som trolig stammer fra sosialt, politisk og kulturelt press i omgivelsene, fra de trekk, endringer og egenskaper som stammer fra forvaltningspolitiske krav og reglementer.

Jeg anser det som viktig å analysere de institusjonelt-tvungne trekkene separat fra de teknisk-tvungne trekkene på grunn av casenes iboende natur. Flere ganger har jeg pekt på hvordan barne- og ungdomsorganisasjoner er helt unike i rollen de spiller i sine institusjonelle omgivelser for å bevare sin legitimitet og dermed sikre seg en bærekraftig medlemsmasse. Ved også å analysere de institusjonelt-tvungne trekkene i et historisk perspektiv vil man ikke bare sikre det overordnede kronologiske elementene i isomorfitheorien, men man vil også kunne observere årstall eller tidsrom som er verdt å merke seg. Dette er særlig interessant i lys av utviklingen i politiske og sosiale forhold for frivillig sektor, inkludert barne- og ungdomsorganisasjoner, de siste 50 årene.

6.4.1 Historisk utvikling

Graf 8 viser den historiske utviklingen i observerte institusjonelt-tvungne isomorfske trekk i hver av casene.

Graf 8: Historisk utvikling i institusjonelt-tvungen isomorfi.

Her utviser 4H flest institusjonelt-tvungne trekk i begynnelsen av det utvalgte tidsrommet for analyse. Dette er først og fremst bemerkelsesverdig da organisasjonen har ligget i bunnsjiktet i samtlige analyser tidligere i denne oppgaven. Det er vanskelig å finne forklaringsfaktorer til disse funnene på grunn av nettopp mangelen på data som også påvirker den empiriske bakgrunnen til organisasjonen. Man kan se til de generelle forholdene for frivillig sektor på denne tiden, eksempelvis opprettelsen av Frifond-ordningen eller Soria Moria-erklæringen. Dette ville dog trolig tilsi høyere forekomst av institusjonelt-tvungen isomorfi i alle de utvalgte organisasjonene, ikke bare i 4H. Der er altså lite som i denne studien kan forklare hvorfor man kan observere mest institusjonelt-tvungen isomorfi i 4H i

denne tidsperioden. Om noe kan det tyde på at 4H hadde utvist høyere forekomst også senere i tidsrommet dersom mer datamateriale hadde vært tilgjengelig.

Den historiske analysen av utvikling i institusjonelt-tvungne trekk viser en økning i de tre øvrige organisasjonene etter år 2013. Dette kan trolig skyldes den relativt store økningen av ungt engasjement som følge av terrorangrepene på Utøya og i regjeringskvartalet i 2011. Dette samsvarer med flere rapporter som forteller om økt organisasjons- og politisk engasjement blant barn og unge på denne tiden. Ytterligere innvilget også statsbudsjettet fra 2013 større økonomisk støtte til de frivillige ungdomsorganisasjonene, noe som tilsynelatende har skapt vridningseffekter i feltet.

Graf 8 viser også en relativt stor økning i institusjonelt-tvungen isomorfi i organisasjonene fra rundt år 2016, og tre av de fire organisasjonene utviser flest slike trekk i denne perioden. I LNU's rapport fra nettopp 2016 kritiserer de grunnstøtten barne- og ungdomsorganisasjoner mottar for å ha stagnert. Grunnstøtten mange ungdomsorganisasjoner mottar baseres nettopp på antall medlemmer de har. Dersom organisasjonene opplever at denne grunnstøtten stagnerer i verdi og dermed ikke genererer like mye inntekt som trengs for å opprettholde organisasjonens virke og arbeid, kan et alternativ være å øke medlemstallet slik at de mottar mer i grunnstøtte. Dette kan kobles til økningen i uttalte institusjonelt-tvungne egenskaper. Som nevnt tidligere kan barne- og ungdomsorganisasjoner vedlikeholde – og til dels øke – sin medlemsmasse ved å kommunisere en viss sosial, politisk og kulturell bevissthet.

Man kan også tilegne denne økningen den generelle økningen i engasjement organisasjonenes medlemmer og generelle målgruppe. Det er mye som tyder på at ungdommer og unge voksne i dag er mer politisk engasjerte og sosialt bevisste enn før. Dette kan man se i eksempelvis valgdeltakelse blant de mellom 18 og 24 år, som økte med flere titalls prosentpoeng mellom kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2015¹⁷ og stortingsvalget i 2021¹⁸ (SSB, 2021). Dette kan kobles til økningen i politisk og sosial bevissthet i organisasjoner på flere måter, for eksempel at organisasjonene som nevnt ønsker å appellere til sine eksisterende og potensielle medlemmer ved å utvise en slik bevissthet. Det kan også tenkes at nettopp fordi medlemsmassen blir stadig mer bevisst på makt og urett, vil også organisasjonen formes deretter. Demokratiske organisasjoner vil formes etter medlemmenes

¹⁷ 48,3 % for 18-19-åringene, 36,4 % for 20-24-åringene.

¹⁸ 71,7 % for 18-19-åringene, 65,4 % for 20-24-åringene.

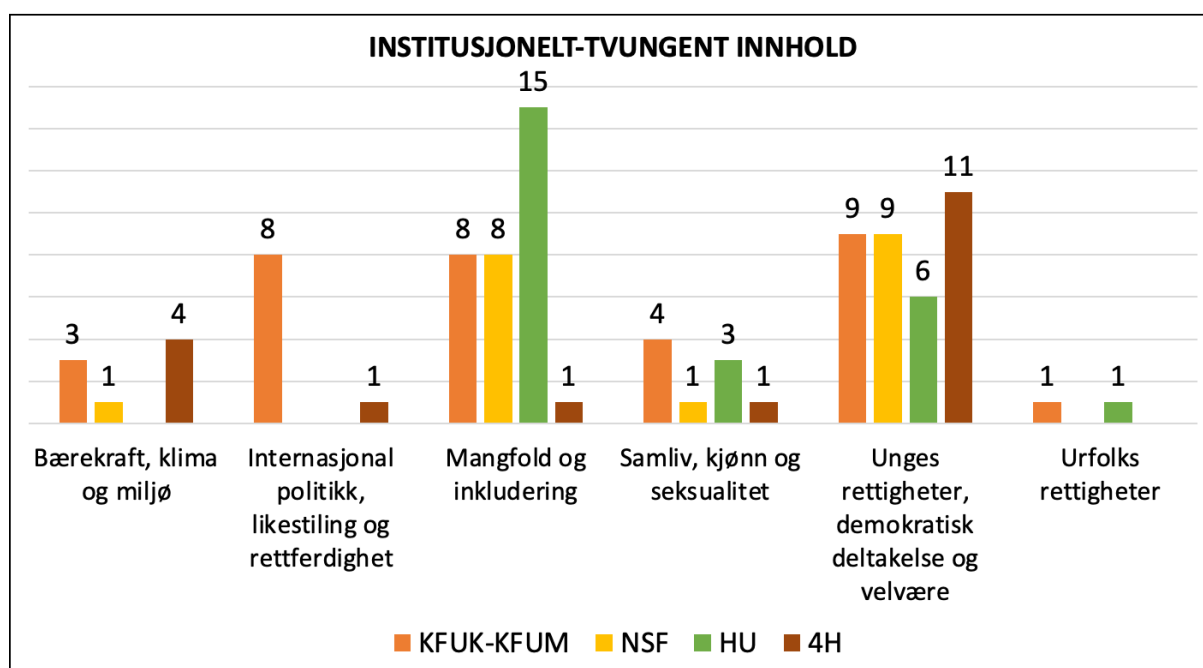
ønsker, interesser og krav, noe som naturlig også vil forme organisasjonenes beslutningsatferd.

6.4.2 Institusjonelt-tvungent innhold

I analysen av de observerte institusjonelt-tvungne trekkene i hver enkelt organisasjon, ønsket jeg også å undersøke om det var noen former for innhold som kunne observeres oftere enn andre. Derfor valgte jeg å kategorisere det institusjonelt-tvungne innholdet ved bruk av *conventional content analysis*¹⁹. Grafen under viser hvor mange ganger innhold som tolkes i den enkelte kategorier forekommer i innholdet.

Målet med kategoriseringen av institusjonelt-tvungent innhold er å sikre studiens validitet. Dette ved at de er brede nok til å inkludere flere ulike typer innhold, samtidig som de skal være avgrensede nok til å reflektere de faktiske funnene. For øvrig er ikke kategoriene gjensidig utelukkende, og noe innhold kan falle inn under opp til flere kategorier²⁰.

Resultatet av denne analysen fremstilles i graf 9:

Graf 9: Fordeling av institusjonelt-tvungent innhold.

¹⁹ Se kapittel 4.4.

²⁰ Skjema for denne delen av analysen finnes i vedlegg nr. 6-11.

I grafen over vises forekomsten av innhold i hver av de bestemte kategoriene. Videre i dette underkapittelet vil jeg ta for meg de fire kategoriene som ga høyest utslag og analysere innholdet i den enkelte kategorien nærmere.

6.4.2.1 Tematisk innhold: Unges rettigheter, demokratiske deltakelse og velvære

Kategorien som ga høyest utslag i analysen er den som tar for seg innhold som omhandler unges rettigheter, deres demokratiske deltakelse og generelle velvære. I denne kategorien har jeg inkludert innhold fra protokollene som tar for seg eksempelvis arbeidsplaner for å styrke de demokratiske evnene til ungdom både innad i organisasjonen og i samfunnet generelt, offentlige uttalelser som omhandler barn og unges rettigheter som samfunnsborgere, samt organisatoriske grep og tiltak til fordel for unges fysiske og mentale helse.

Det er ikke overraskende at det er denne kategorien som ga høyest utslag i analysen, da det er dette området man forventer at barne- og ungdomsorganisasjoner skal prioritere høyest. Nok en gang kan man trekke inn organisasjonenes avhengighet av, og følgende frieri til, sin tiltenkte målgruppe som faktor i disse resultatene: Dersom ungdom anser organisasjonen som en aktør som ivaretar deres behov og rettigheter, vil medlemskap i denne organisasjonen trolig være mer appellerende enn hos konkurrentene.

I denne kategorien gir KFUK-KFUM, NSF og 4H relativt jevne resultater, og det er såpass tett mellom dem at jeg ikke ser det nødvendig å analysere nærmere mellom de tre organisasjonene. Det kan derimot være mer interessant å se på de tre organisasjonene i forhold til HU, som i denne analysen ga lavest utslag. HU i seg selv skiller seg fra de andre organisasjonene på flere måter, som kan være faktorer til hvorfor de også skiller seg fra hverandre i denne kategorien. For det første er HU en ren samfunnsbasert organisasjon og en selverklært interesseorganisasjon, mens de tre andre er aktivitetsbaserte eller en kombinasjon av de to. Denne forskjellen kunne dog tenkes ville føre til at HU var den organisasjonen som ville gi størst utslag i en slik kategori, da særlig unges rettigheter og demokratiske deltakelse kan tenkes å være av høy prioritering i organisasjonen. En forklaring på dette kan være at HU i større grad fokuserer på de eksogene forholdene, fremfor forhold innad i organisasjonen: Som interesseorganisasjon for unge humanister kan HU tenkes å ha større fokus på det generelle mangfoldet og å lage rom for flere i samfunnet, i stedet for å fremme deltakelse for unge som adskilt gruppe. I vedlegg 10 kan man se at mye av innholdet innhentet fra HUs protokoller som tilhører denne kategorien har nettopp en mer overordnet tone om større fokus på inkludering av flere trossamfunn og retten man har til religionsfrihet. Dette innebærer

dermed en mer indirekte inkludering av barn og unge og sikring av deres rettigheter, fremfor det mer eksplisitte innholdet innhentet fra de andre organisasjonene.

Et annet interessant funn i innholdsanalysen av denne kategorien er ulikhetene man kan observere i nettopp innholdet. Eksempelvis har NSF mye fokus på samfunnsansvar og å utvikle samfunnsengasjerte ungdommer, mens 4H vektlegger barn og unges rettigheter knyttet til natur og landbruk. Dette sammenfaller med organisasjonenes egne verdigrunnlag og arbeidsområder.

Bemerkelsesverdig sein på ballen er KFUK-KFUM, som ikke utviser noen innhold i denne kategorien før i 2019. I både 2019 og 2021 utviser organisasjonen derimot flere tvungne isomorfske trekk som kan plasseres i den gjeldende kategorien. Dette innholdet inkluderer flere ulike temaer, fra mål om utvikling av kristen tro blant unge mennesker, til mål om bedre arbeid for å bryte ned samfunnsmessige barrierer. Dermed tar KFUK-KFUM for seg et bredt spekter av sosiale fokusområder innenfor en relativt liten tidsperiode. Et slikt mangfold kan trolig til dels tilskrives organisasjonens orientering, som den eneste av de fire utvalgte casene som regnes som både samfunns- og aktivitetsbasert.

6.4.2.2 Tematisk innhold: Mangfold og inkludering

Kategorien som gir nest høyest utslag i analysen er den som tar for seg innhold som omfatter saker knyttet til mangfold og inkludering, både internt i organisasjonen og i omgivelsene rundt. Dette inkluderer mangfold i form av rase og etnisitet, økonomiske og sosiale forhold, og lignende. Mangfold i form av kjønn, seksualitet og identitet har for øvrig jeg valgt å kategorisere individuelt. Dermed er det altså en relativt omfattende kategori, på tvers av flere sosiale, politiske og økonomiske grenser.

HU er organisasjonen som tydelig gir høyest utslag i denne kategorien, noe som er lite overraskende med tanke på organisasjonens formål. HU har et tydelig uttalt mål om større religionsmangfold i det norske samfunnet, noe som også kommer frem i analysen. Særlig i de første årene av organisasjonens liv er mangfold tilsynelatende en viktig prioritering. Dette er heller ikke overraskende da det er på denne tiden HU etablerer seg som organisasjon, og stadfester og kommuniserer sine verdier og organisatoriske prioriteringer. HU er også, som tidligere nevnt, en selverklært interesseorganisasjon for unge humanister. Dette vil lett medføre et tydelig kommunisert krav om større mangfold i omgivelsene, da større mangfold vil bety mindre religiøs innflytelse og styring av stat og samfunn, noe HU mener bør avskaffes.

Det er dog lite i HUs innhold som understreker mangfold og inkludering i de endogene forholdene. Dette kan trolig skyldes HUs eksterne fokus i sitt virke. HU utviser generelt få innadvendte egenskaper i sine verdier, og tar for det meste for seg det som foregår i omgivelsene. Dette kan dermed forklare hvorfor man ser prioritering av hovedsakelig eksternt mangfold og inkludering.

NSF og KFUK-KFUM utviser også relativt mye institusjonelt-tvungent innhold. Dette kan lett knyttes til klassifiseringen av organisasjonene som både samfunns- og aktivitetsbaserte, samt begge organisasjonenes visjon om å fungere som utdannende og utviklende av samfunnsborgere. Begge organisasjonene utviser også flere egenskaper knyttet til det interne mangfoldet enn HU.

Særlig NSF ser ut til å gjennomgå en bemerkelsesverdig verdiendring i det gitte tidsrommet, og da særlig i form av religiøs tilknytning. I det forrige underkapittelet ble det pekt på hvordan begynnelsen av 2000-tallet innebar relativt omfattende verdimeslige endringer for organisasjonen, særlig i form av deres *espoused values*. Eksempelvis gikk både Speiderløftet og Speiderloven gjennom flere endringer i løpet av relativt kort tid, og utviklet seg fra å ha grunnleggende kristelig innhold, til å være mer livssynsnøytralt. Et større fokus på organisasjonens omgivelser på denne tiden manifesteres også i opprettelsen av eksempelvis kampanjen *Patruljen i samfunnet* i 2018 og organisasjonens første politiske plattform i 2019, som i stor grad markerer slutten på organisasjonens tidligere apolitiske standpunkt. Der er trolig derfor man også ser større fokus på mangfold og inkludering i organisasjonens landsmøteprotokoller på denne tiden.

Også innenfor denne kategorien utviser KFUK-KFUM egenskaper relativt seint, og først i 2019 kan man se tegn til innhold som omtaler mangfold og inkludering. I gjengjeld er det en relativt stor mengde slikt innhold i 2019, som også tar for seg mangfold og inkludering både internt i organisasjonen samt i samfunnet generelt. Dette sammenfaller i stor grad med organisasjonens nåværende formålsparagraf, hvor det understrekes at de ønsker å utfordre til handling og engasjement i kirken, lokalt og globalt.

Noe av innholdet som har blitt kategorisert som institusjonelt-tvungent og tematisk som mangfold og inkludering, har også blitt kategorisert som teknisk-tvungent. Man ser altså mange likheter mellom det som kan anses som tekniske krav fra regulerende krefter i omgivelsene, og det som omhandler inkludering av mennesker på tvers av sosiale og kulturelle grenser. Dette kan trolig skyldes at diskriminering på grunnlag av disse ulikhetene

simpelthen er ulovlig. Derfor har også noe innhold som tar for seg inkludering blitt kategorisert som teknisk-tvunget, og vice versa.

6.4.2.3 Tematisk innhold: Samliv, kjønn og seksualitet

Det er relativt stor forskjell mellom de to forannevnte tematikkene for institusjonelt-tvungent innhold, og innhold som tar for seg samliv, kjønn og seksualitet. Jeg har valgt å kategorisere innhold som nærmest eksplisitt tar for seg mangfold og inkludering av kjønnsidentitet og legning i denne kategorien. Derfor kan det tenkes at mye innhold som i utgangspunktet tar for seg inkludering også av seksualitets- og kjønnsminoriteter, går tapt i denne delen av analysen.

I analysen av dette temaet ser man flere likhetstrekk på tvers av organisasjonene. Det overordnede fokuset til samtlige organisasjoner ser ut til å være inkluderingen av barn og unge uansett kjønnsidentitet og seksuell legning, både i sitt eget program og i samfunnet generelt. Et interessant funn er derimot at de to organisasjonene med tydelig verdigrunnlag – KFUK-KFUM og HU – er de to hvis innhold også har et eksogent fokus. HU som samfunnsbasert interesseorganisasjon overrasker ikke i særlig stor grad med sitt fokus på blant annet bedre seksualundervisning i skolen. Derimot kan man i større grad la seg overrasket over at KFUK-KFUM i 2015 gir sin støtte til utarbeidelsen av en egen vigselsturgi for likekjønnede par. Setter man det derimot i en empirisk og historisk kontekst, vil man finne at KFUK-KFUM allerede et snaut tiår tidligere tok tydelig avstand fra uretten bevegelsen hadde begått overfor homofile. Derfor kan det tenkes at det er et symptom på en organisasjon som har uttrykt et ønske om å bøte på urett i flere år i forkant.

6.4.2.4 Tematisk innhold: Bærekraft, klima og miljø

Det siste temaet i dette kapittelet er det som omfatter innhold knyttet til bærekraft, klima og miljø. Analysen av dette temaet finnes i oppgavens vedlegg 9. Resultatene i graf 9 viser at det er 4H og KFUK-KFUM som i størst grad tar for seg saker knyttet til bærekraft og klima i dette tidsrommet. Det er lite overraskende at 4H ligger i toppsjiktet innen dette temaet, da organisasjonens formål blant annet er å utvikle samfunnsengasjert ungdom med respekt for naturen. Det som derimot er overraskende er at 4Hs landsmøteprotokoller ikke inneholder mer som kan plasseres i denne kategorien, nettopp på grunn av deres nevnte formål²¹.

²¹ Dette skyldes også trolig mangel på datamateriale.

Ytterligere er det kun ett bidrag som nevner temaet i kontekst av organisasjonens interne linjer: 4Hs mål om å arbeide mer aktivt med bærekraft i organisasjonen fra år 2022. Dette kan trolig nok en gang forklares av mangel på data som preger innholdet man henter fra 4H. Det kan tenkes at det hadde vært mer innhold under dette temaet dersom man hadde hatt tilgang til de mange vedleggene som gir en mer detaljert fremstilling av 4Hs handlingsplaner. Det er heller ikke utenkelig at 4H hadde utvist mest innhold under dette temaet dersom datagrunnlaget var større, i stedet for å ligge såpass likt med KFUK-KFUM. Det er for øvrig også påfallende at ikke NSF i større grad tar opp saker knyttet til bærekraft, klima og miljø, da mye av speiderbevegelsen innebærer ferdsel i naturen.

6.5 Oppsummering av funn

Dette kapittelet har så langt gitt en sammenfatning av funnene fra innholdsanalysen av de utvalgte organisasjonenes landsmøteprotokoller fra år 2000 til 2022. I et historisk perspektiv har man sett at de generelle isomorfe trekkene i hver av organisasjonene har økt innenfor den utvalgte tidsperioden for analysen, og særlig i perioden fra 2013 til i dag. Dette kan skyldes delvis at stagnasjon i statlige støtteordninger gjør det vanskeligere for frivillige organisasjoner å fortsette sitt arbeid, og delvis at den demografiske målgruppen for barne- og ungdomsorganisasjoner krever større sosial og politisk bevissthet av dem enn de gjorde tidligere.

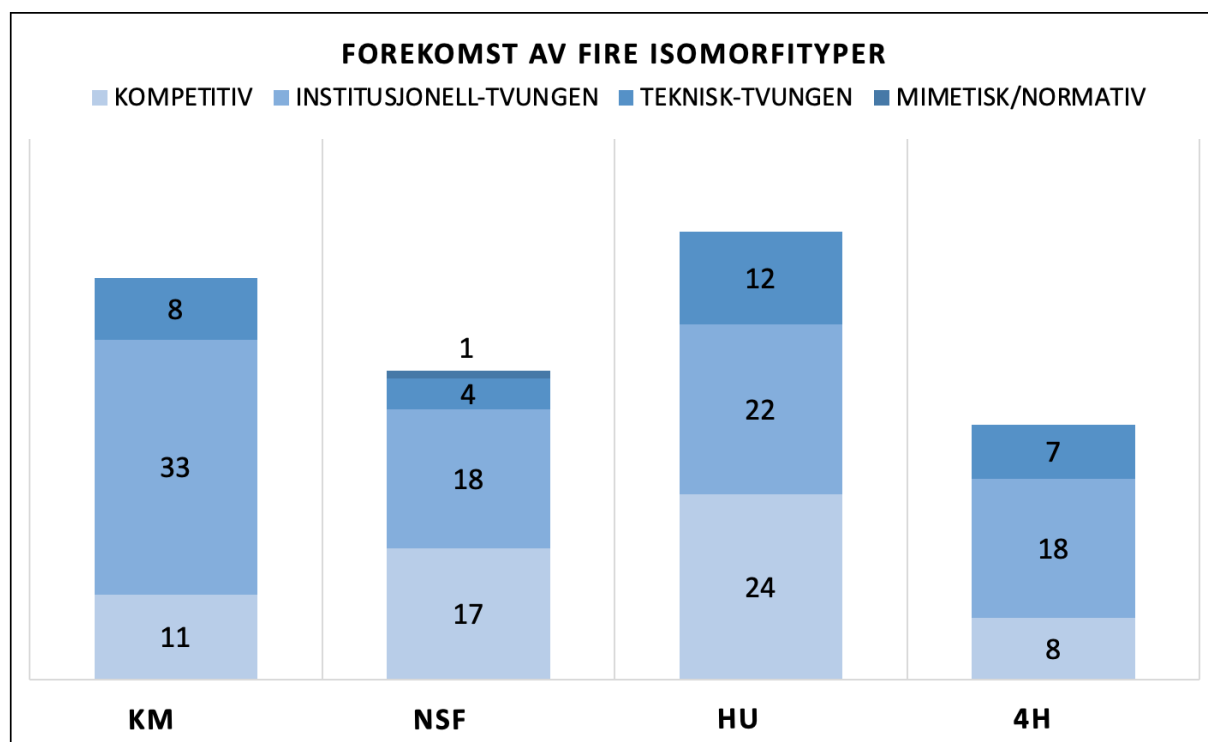
Analysen har funnet at blant de fire utvalgte organisasjonene er det størst innslag av tvungen isomorfi, og dernest kompetitiv isomorfi. Sistnevnte skyldes trolig at selv barne- og ungdomsorganisasjoner ikke lever i et sosialt vakuum, og må også konkurrere om få tilgjengelige ressurser (dvs. medlemmer) med hverandre. For øvrig har jeg sammenfattet normativ og mimetisk isomorfi til én kategori, som ikke ga bemerkelsesverdige store utslag.

Som konsept viste tvungen isomorfi seg å være for bredt for denne analysen, og jeg så det derfor nødvendig å lage to nye underkategorier: Institusjonelt-tvungen og teknisk-tvungen. Da har man sett at organisasjonene utviser mest isomorfi som følge av press og krav fra sine institusjonelle omgivelser, og mindre som følge av krav og ønsker fra sine tekniske omgivelser. Særlig fra rundt år 2013 ser man en økning av institusjonelt-tvungne trekk i organisasjonene. Tematisk ser man at det er særlig tre temaer som tar opp organisasjonene: *Unges rettigheter, mangfold og inkludering, klima og miljø, og kjønn og seksualitet*. Dette sammenfaller trolig med hva som opptar unge i dag, noe som derfor kan bety at dette også opptar organisasjonene for å fri til eksisterende og potensielle medlemmer. Det kan også

skyldes at det er nettopp ungdommen som styrer den demokratisk bestemte beslutningsatferden til organisasjonen.

I lys av oppgavens problemstilling har jeg kommet frem til at det skjer en homogenisering av feltet som omgir norske barne- og ungdomsorganisasjoner. Dette baseres på funnene som viser at nesten alle de fire utvalgte organisasjonene utviser en jevn økning av like trekk mellom 2000 og 2022, og særlig det siste tiåret. Videre har analysen også vist at organisasjonene utviser tegn til omtrent like mye tvungen isomorfi samt kompetitiv isomorfi, mens analysen har funnet nærmest ingen mimetisk/normativ isomorfi. Overordnet kan man si at isomorfiske mekanismer i stor grad spiller inn og påvirker de utvalgte organisasjonenes beslutningsatferd, og særlig deres *espoused values*. Det er også grunnlag for å påstå at barne- og ungdomsorganisasjoners natur gjør dem særlig utsatte for isomorfi i organisasjonsfelt, da særlig i form av institusjonelt-tvungen isomorfi. Likevel må også ungdomsorganisasjoner forholde seg til sine mer tekniske omgivelser, og de teknisk-tvungne og kompetitive mekanismene har også innflytelse over deres virke og atferd.

Et viktig funn i oppgaven er som nevnt behovet for å dele kategorien for tvungen isomorfi i to: Institusjonelt-tvungen og teknisk-tvungen. Den endelige fordelingen av de fire formene for isomorfi som har vist seg å være relevant for denne analysen fremstilles dermed i graf 10:

Graf 10: Forekomst av de fire isomorfitypene trekk mellom organisasjonene.

6.6 Funn i lys av teoretiske forventninger

I oppgavens kapittel 3 ble det gitt tre forventninger til analysens funn, basert på gjennomgangen av studiens teoretiske bakgrunn. I denne delen av analysekapittelet skal jeg se på disse forventningene i lys av funnene fra analysen.

Overordnet er det et misforhold mellom de teoretiske forventningene og de faktiske empiriske funnene. Analysen har for eksempel vist at de ulikheter jeg trodde skulle utløse forskjeller i homogene tendenser, ikke var relevante i det empiriske materialet. For å kunne observere de resultatene som er av faktisk teoretisk interesse måtte jeg derimot anvende en mye mer detaljert tilnærming til datamaterialet. Mangelen på et skille mellom de ulike formene for isomorfi i forventningene gjør seg særlig bemerkelsesverdig sett i lys av studiens funn. I tillegg til å måtte skille mellom de allerede etablerte formene for isomorfi, så jeg også et behov for å skille mellom institusjonelt-tvungen isomorfi og teknisk-tvungen isomorfi. Herfra måtte jeg også analysere innholdet som ble kategorisert som respektivt institusjonelt-tvungent og teknisk-tvungent nærmere, for å komme frem til de virkelig interessante funnene fra denne studien. Oppsummerende kan man si at de teoribaserte forventningene var for vage for denne studien, og jeg observerte mer interessante funn gjennom en mer detaljert tilnærming.

6.6.1 Isomorfi og organisasjonens orientering

Forventning 1

Samfunnsbaserte organisasjoner er mer avhengige av sine omgivelser enn aktivitetsbaserte organisasjoner, og de vil derfor utvise flere tvungne isomorfiske trekk.

Forventning 1 baserte seg på organisasjonens orientering som enten samfunnsbasert eller aktivitetsbasert, samt grunnleggende teori om organisasjoners forhold til sine omgivelser. Ytterligere viste oppgavens litteraturgjennomgang at man også at mer krevende omgivelser, både tekniske og institusjonelle, fører til isomorfi i ideelle organisasjoner, eksempelvis vist i Claeys og Jackson (2012).

I denne studien har jeg regnet KFUK-KFUM og HU som samfunnsbaserte, og NSF og 4H som aktivitetsbaserte. I oppgavens kapittel 5.5 presiserte jeg at man ser tegn endring av organisasjonens egenskaper de siste tiårene som tilsier at også NSF er både aktivitets- og samfunnsbasert. I samme kapittel understrekte jeg dog at da det er en viktig forskjell i når

KFUK-KFUM gikk bort fra sitt apolitiske standpunkt i forhold til NSF, og derfor har jeg valgt å fremdeles klassifisere NSF som aktivitetsbasert.

I lys av denne oppgaven stemmer forventning 1 relativt godt overens med de faktiske funnene fra analysen. I prosessen knyttet til caseutvelgelsen til denne studien hadde jeg sikte på å sikre et mangfold i organisasjonenes orienteringer, og anvendte derfor organisasjoner som både er rent aktivitetsbaserte og rent samfunnsbaserte, samt organisasjoner hvis orientering er blandet. Gjennom analyse av total mengde utviste isomorfiske trekk, ser man at det er KFUK-KFUM og HU som utviser høyest forekomst av isomorfi. Funnene fra analysen viste altså at det nettopp er sammenheng mellom orientering og total mengde utvist isomorfi. Dermed kan man konkludere med at det er en forskjell mellom de samfunnsbaserte og de aktivitetsbaserte organisasjonene.

Det ble også gjort en nærmere analyse av forekomst av først de opprinnelige tre isomorfitypene og dernest de nyetablerte fire isomorfitypene. I første om gang så jeg at i analysen av overordnede tvungne isomorfiske trekk er det fremdeles de nevnte samfunnsbaserte organisasjonene som ligger i toppsjiktet. Tar man derimot høyde for todeling av dette konseptet, viser analysen færre tegn til at organisasjonens orientering er en avgjørende faktor.

6.6.2 Isomorfi og organisasjonens alder

Forventning 2

De yngre organisasjonene vil være mer isomorfiske med sine omgivelser enn de eldre organisasjonene.

Forventning 2 baserer seg i særlig stor grad på *liability of newness*; teorien om at organisasjoner i sine første leveår står i større fare for å ikke overleve da de ikke klarer å holde tritt med sine eldre konkurrenter i etablerte felt med ressursmangel og medfølgende legitimitetsproblematikk. Derfor antok jeg at de yngre organisasjonene ville utvise flere isomorfiske trekk enn de eldre organisasjonene, for lettere å få fotfeste i det gjeldende organisasjonsfeltet. Eksempelvis viste jeg i oppgavens litteraturgjennomgang til Croucher og Woelerts (2015) studie om strukturell isomorfi blant australske utdanningsinstitusjoner på 80- og 90-tallet, hvor de nyetablerte institusjonene umiddelbart etter opprettelsen implementerte den samme akademiske strukturen som de eldre institusjonene hadde.

I motsetning til forventning 1, kan man trekke tydeligere konklusjoner i lys av forventning 2. Basert på analysens funn finner man at HU, den yngste av de fire organisasjonene, utviser mest isomorfi totalt. Dermed kan det tenkes at HU, som tross alt grunnlegges under den utvalgte tidsperioden for analysen, føler behov for å etablere seg i omgivelsene i løpet av sine første leveår. Dette støttes særlig i funnet av at HU også er den organisasjonen som utviser mest kompetitiv isomorfi samt teknisk-tvungen isomorfi. Dette maler et bilde av en organisasjon som både i stor grad ønsker å etterleve den regulative søylen i sine institusjonelle omgivelser, og som befinner seg i en etableringsfase i møte med konkurransepregede omgivelser. Disse funnene underbygger også dette kapittelets tidligere drøfting over hvorvidt HU befinner seg i en annen organisasjonspopulasjon enn de tre øvrige organisasjonene, basert på nettopp forekomsten av kompetitiv isomorfi.

Samtidig er det ikke mye som skiller mengden isomorfi utvist av HU og mengden isomorfi utvist av KFUK-KFUM – den eldste organisasjonen i caseutvalget. Dette har dog blitt tatt opp tidligere i kapittelet, og jeg antar at dette skyldes KFUK-KFUMs janusansikt som både aktivitetsbasert og samfunnsbasert organisasjon. Ytterligere bør det understrekes at det er en stor aldersforskjell mellom HU og de andre organisasjonene: Hele 71 år skiller HU og den nest yngste organisasjonen, 4H. Hadde jeg inkludert flere relativt unge organisasjoner kan det hende jeg hadde funnet mer som underbygger aldersvariabelen som viktig i spørsmålet om isomorfi.

6.6.3 Isomorfi og organisasjonens verdigrunnlag

Forventning 3

Organisasjoner med tydelig verdibasert forankring (eksempelvis religiøst verdigrunnlag) vil utvise mindre isomorfi.

Forventning 3 baserer seg på teori om institusjonell treghet i organisasjoner, og da særlig fenomenet stivhengighet og hvordan organisasjoner forplikter seg til visse elementer i sine institusjonelle omgivelser i større grad enn andre. I teorikapittelet ble KFUK-KFUM trukket frem som den organisasjonen med tydeligst verdigrunnlag da det er en eksplisitt kristen organisasjon, etterfulgt av NSF. Forventning 3 tar derimot ikke høyde for at også HU er en organisasjon med et tydelig verdigrunnlag; nemlig humanisme. Som interesseorganisasjon for unge humanister utviser de tydelige verdier som de bygger både sitt

virke og sin beslutningsatferd på, noe jeg også burde tatt høyde for i utarbeidelsen av forventninger til funnene.

Dersom man tar hensyn den reelle fordelingen mellom tydelig verdigrunnlag og mindre tydelig verdigrunnlag, blir forskjellene tydeligere. I en komparativ analyse mellom respektiv KFUK-KFUM og HU, og NSF og 4H får man tydeligere frem forskjeller mellom de to kategoriene. Dette gjelder særlig dersom man samtidig tar høyde for den nye kategoriseringen av isomorfitypene. Her ser man tydeligere tegn på at de to organisasjonene som har det tydeligere verdigrunnlaget, også er de som utviser flest isomorfiske trekk totalt sett. Dermed kan det tenkes at det finnes en sammenheng mellom tydelige verdier og i hvilken grad organisasjonene ønsker å spille på lag med sine omgivelser. Dette kan eksempelvis skyldes at man ikke ønsker at de sterke verdiene skal fremmedgjøre organisasjonen for omgivelsene, eller at de skal oppfattes som rigide og gammeldagse og dermed anses som illegitime.

6.7 Isomorfiens anvendelighet

Forventningene over baserer seg på premisset om at man kan bruke institusjonell teori og særlig isomorfi til å forklare endring i organisasjoner. I tillegg vil forventningene også tilsi at elementer som alder og verdigrunnlag kan ha modererende effekt på slik utvikling. Det kan likevel tenkes at det ikke er isomorfi som er den rette teoretiske tilnærmingen for å observere endring i organisasjoner. Eksempelvis vil ikke denne oppgavens bruk av institusjonell isomorfi kunne reflektere ren strukturell endring. Det vil heller ikke kunne fange opp hvordan det individuelle organisasjonsmedlemmet føler om endringen. Institusjonell isomorfi vil heller ikke kunne dekke endringer eller stagnasjon som følge av stivhengighet i organisasjonen. Premisset for institusjonell isomorfi hviler derfor i stor grad på *contingency theory*, og avskriver til en viss grad makten organisasjonene har til å selv bestemme sin egen beslutningsstrategi og atferd. Hadde jeg tilnærmet seg problemstillingen i lys av teorier som anser organisasjoner som rasjonelle og målstyrte, eksempelvis *economic man*, eller som begrenset rasjonelle og sekvensielt baserte, eksempelvis *administrative man*, hadde jeg muligens nådd andre konklusjoner. Den teoretiske tilnærmingen brukt i denne studien vil dermed kun reflektere virkeligheten i den grad organisasjoner faktisk blir påvirket av sine omgivelser, uavhengig av alder, verdigrunnlag eller orientering.

7. Oppsummering, konklusjoner og videre forskning

I dette kapittelet vil jeg gi en oppsummering av studiens som helhet, hvordan oppgaven har vært strukturert og hvilke valg som har blitt tatt underveis. Særlig fokus vil bli viet til analysens funn, og hvilken betydning disse har i lys av studiens problemstilling. Avslutningsvis vil jeg reflektere over eget arbeid og eventuelle alternative valg jeg kunne ha tatt, før jeg tar for seg hvordan videre forskning på dette temaet kan utformes.

7.1 Oppsummering av studien og konklusjoner

Dennes studie tok sikte på å utprøve teorien om institusjonell og kompetitiv isomorfi, og hvordan dette kan manifesteres i organisasjonsfeltet som omgir norske barne- og ungdomsorganisasjoner.

Oppgavens kapittel 2 om studiens kontekst ga først en innføring i de politiske og sosiale forholdene som barne- og ungdomsorganisasjoner har arbeidet i de siste 80 årene. Historisk har man sett at den norske stat spilte en stor rolle i oppblomstringen av barne- og ungdomsorganisasjoner etter annen verdenskrig gjennom flere støtteordninger, tillitserklæringer og andre forvaltningspolitiske tiltak for å bistå deres virke. Denne tilliten skulle vise seg å være kortvarig, og staten har innført flere og flere byråkratiske krav for styring av barne- og ungdomsorganisasjoner. Flere rapporter tilsier at dette har ført at mange organisasjoner frykter å miste sin egenart da byråkratiseringen tar viktige og knappe ressurser bort fra organisasjonenes arbeid. Særlig de siste 20 har barne- og ungdomsorganisasjoner i økende grad måttet etterleve stadig mer krevende reglementer og reguleringer fra forvaltningspolitiske organer, som gjør at organisasjonene i større grad må bli drevet og forvaltet av voksne i stedet for barn og unge.

Samtidig ser man en økning i ungt politisk og sosialt engasjement de siste ti årene, både organisert, men også generelt i ungdomsmassen, noe flere tilskriver terrorangrepene i 2011, noe skaper enda større problematikk knyttet til forvaltning av ressurser og delegering av arbeid innad i organisasjonene.

For å sikre at studien potensielt kan bidra til organisasjonsvitenskapen, var det også nødvendig å gjennomgå eksisterende bidrag som tar for seg det samme temaet. Litteraturgjennomgangen fant derimot at det ikke finnes bidrag som tar for seg institusjonell isomorfi blant barne- og ungdomsorganisasjoner. I stedet måtte jeg heller anvende en mer pragmatisk tilnærming og ta for meg studiens elementer hver for seg. Empiriske bidrag om norske barne- og ungdomsorganisasjoner viste som nevnt problematikk knyttet til forholdet

mellom tekniske krav, institusjonelle krefter og bevaring av organisasjonens egenart. Blant de mer teoretisk innrettede bidragene om isomorfiske krefters påvirkning på blant annet frivillige organisasjoner fant jeg at det er særlig kompetitive og mimetiske krefter som former feltet. Dette skyldes organisasjonens behov for å kunne konkurrere med andre aktører, men også i søken på legitimitet i sine omgivelser.

Byråkratiseringen av barne- og ungdomsorganisasjonsfeltet kan sees på som strukturell isomorfi mellom organisasjonene. Derfor er det interessant å undersøke hvorvidt det også har skjedd en institusjonell isomorfi i feltet. Dette er det teoretiske bakteppet for studien. I korte trekk er isomorfi en homogeniserende prosess som følge av at organisasjonene er utsatte for de samme forholdene i sine omgivelser, og følgelig former sin beslutingsatferd. Institusjonell isomorfi handler om implementering av organisatoriske trekk som ikke direkte vil sikre effektivitet, men i større grad legitimitet i omgivelsene. I studien har jeg valgt å ta for meg kompetitiv, tvungen, normativ og mimetisk isomorfi. Ytterlige viste analysen et behov for å skape to underkategorier for tvungen isomorfi: Institusjonelt-tvungen og teknisk-tvungen. Førstnevnte tar for seg homogenisering som følge av sosiale, politiske og kulturelle krav fra de omliggende institusjonelle omgivelsene. Sistnevnte innebærer tekniske og økonomiske krav fra omgivelsene, og kan føre til vridningseffekter.

Det teoretiske bakteppet ga rom for å generere tre forventninger om funnene fra den kommende analysen. *Forventning 1* sa at de samfunnsbaserte organisasjonene ville utvise flere tvungne isomorfiske trekk, da de er mer avhengige av sine institusjonelle omgivelser enn aktivitetsbaserte organisasjoner. *Forventning 2* og *Forventning 3* sa respektivt at de yngre organisasjonene og organisasjonene med tydelig verdibasert forankring ville være mer isomorfiske med sine omgivelser.

Samplingen til denne studien bar særlig preg av det institusjonelle elementet i isomorfitheorien. I oppgaven har jeg argumentert for at barne- og ungdomsorganisasjoner er unike i hvordan de må sjonglere mange ulike krefter og aktører i både sine institusjonelle og tekniske omgivelser: De må forholde seg til den stadig økende byråkratiseringen av feltet, samtidig som de må håndtere en naturlig utskiftning av medlemmer, i tillegg til at de eksisterende og de potensielle medlemmene stiller høyere krav til institusjonell bevissthet til sin organisasjon enn andre medlemmer. Derfor mener jeg at det er særlig interessant å undersøke potensiell institusjonell isomorfi i barne- og ungdomsorganisasjoner.

Isomorfi skjer gjerne i perioder preget av usikkerhet – eksempelvis nettopp overveldende tekniske krav fra regulerende aktører, eller med flyktende medlemsmasse.

Derfor ønsket jeg å studere hvorvidt det også er mulig å observere institusjonell isomorfi mellom de fire utvalgte casene: KFUK-KFUM Norge, Norsk Speiderforbund, 4H Norge og Humanistisk Ungdom. Disse ble valgt for å sikre mest mulig mangfold i klassiske organisatoriske egenskaper: Alder, medlemstall, orientering og verdigrunnlag. Til tross for at jeg ikke tar sikte på å generalisere i denne studien, ønsket jeg å likevel til en viss grad utelukke at visse egenskapers skulle gi et skjevt resultat.

Gjennom innholdsanalyse har jeg analysert hver organisasjons landsmøteprotokoller fra år 2000 til år 2022. Humanistisk Ungdom ble ikke opprettet før i 2007, noe jeg naturligvis har tatt hensyn til i studien. Ved å bruke landsmøteprotokoller ønsket jeg å avdekke organisasjonenes *espoused values*, som jeg mener kommer frem i de utvalgte dokumentene. Innholdsanalysen ble gjennomført ved å kode innhold som ga uttrykk for å stemme overens med kompetitive, tvungne, mimetiske eller normative mekanismer. Innholdet innenfor den individuelle kategorien ble deretter oppført i et eget kodeskjema, fordelt etter årstall. Dermed kunne jeg finne mønstre og sammenligne tidsperioden for innholdet på tvers av organisasjonene. Som nevnt tidligere i kapittelet så jeg også et behov for å dele kategorien for tvungen isomorfi inn i to nye underkategorier – institusjonelt-tvungen og teknisk-tvungen – for å sikre empirisk viktige og teoretisk interessante nyanser i dette innholdet.

Studiens analysefunn viste at det har vært en generell økning i utviste isomorfiske trekk særlig de siste ti årene. Jeg fant også at blant de fire organisasjonene ser man høyest forekomst av tvungen isomorfi, dernest kompetitiv isomorfi. Sistnevnte maler et bilde av et organisasjonsfelt hvor aktørene ikke lever i et sosialt eller kulturelt vakuum, men må også delta i kampen om knappe ressurser på lik linje med andre typer organisasjoner. Dette er til tross for at det finnes flere støtteordninger og andre forvaltningspolitiske tiltak for å finansiere organisasjonenes arbeid. Den høye forekomsten av kompetitiv isomorfi viser derimot at dette ikke er nok. Barne- og ungdomsorganisasjoner er ikke bare «skoler i demokrati», men egenstående aktører i et komplekst institusjonelt økosystem. De trenger derfor mer enn hva staten kan tilby dem, noe som reflekteres i deres kompetitive atferd.

Tvungen isomorfi måtte som nevnt deles i to underkategorier, og her fant jeg at samtlige organisasjoner utviste mer institusjonelt-tvungen isomorfi enn teknisk-tvungen isomorfi. Blant temaer som blir tatt opp som følge av antatt press fra organisasjonenes institusjonelle omgivelser, ser man et særlig fokus på saker som omhandler unges rettigheter, mangfold og inkludering, klima og miljø, og kjønn og seksualitet.

I lys av de tidligere nevnte forventningene fant jeg at det faktisk var de samfunnsbaserte organisasjonene (KFUK-KFUM og HU) som utviste mest tvungen isomorfi. Jeg fant også at den yngste organisasjonen (HU) også utviste mest isomorfi generelt. Derimot er det den eldste organisasjonen (KFUK-KFUM) som utviser nest mest isomorfi. Dette gir inntrykk av at det heller er organisasjonens orientering som også her vil være en utløsende faktor. Funnene viste også at organisasjoner med tydelig verdigrunnlag (KFUK-KFUM og HU) faktisk utviser mer isomorfi enn de øvrige organisasjonene, noe som ikke stemmer overens med den tilhørende teoribaserte forventningen. Overordnet har jeg funnet at feltet for barne- og ungdomsorganisasjoner utviser preg av isomorfiske mekanismer, særlig i form av kompetitiv isomorfi og institusjonelt-tvungen isomorfi, som også ser ut til å påvirke hva organisasjonene anser som viktige sosiale og politiske saker, som følgelig ser ut til å påvirke deres beslutingsatferd.

På et teoretisk nivå har jeg også funnet at særlig tvungen isomorfi som konsept kan være noe unyansert i møte med visse empiriske sammenhenger, og det er fruktbart å anvende denne teorien med en mer detaljert og kritisk tilnærming. Det kan være nyttig å nettopp skille mellom de institusjonelle kravene som stilles til organisasjonenes sosiale, politiske og kulturelle rolle, og de institusjonelle kravene som stilles til organisasjonens virke, struktur og ansikt utad. Denne studien har vist at teorien om tvungen isomorfi er for omfattende i sin eksisterende form, og at en mer detaljert tilnærming i større grad vil avdekke interessante nyanser i empirisk materiale.

7.2 Refleksjoner

Formålet med denne studien var å undersøke hvorvidt man kan anvende teori om institusjonell isomorfi til å belyse en eventuell institusjonell homogenisering blant norske barne- og ungdomsorganisasjoner. I forskningsprosessen ble det naturligvis tatt valg som påvirket studiens utforming og ikke minst funn. Denne delen av oppgaven vil ta for seg noen av disse valgene og konsekvensene de fikk, og hvordan man eventuelt kan tilnærme seg problemstillingen gjennom et annet forskningsdesign.

I løpet av studien har jeg støtt på flere utfordringer som har hindret oppgaven i å ta den formen jeg så for meg, men som uansett ga flere gode anledninger til å reflektere både over omfanget til teoretiske konsept, og over møtet mellom teori og empiri. I begynnelsen hadde jeg for eksempel sett for meg å anvende organisasjonenes skrevne verdier som datagrunnlag, da jeg antok at disse på best mulig måte ville reflektere nettopp organisasjonenes

verdigrunnlag. Da dette var noe flere av casene ikke hadde tilgjengelig i sine arkiver, ble jeg nødt til å finne annet datagrunnlag, og landet da på å bruke landsmøteprotokoller. Da ble jeg tvunget til å reflektere over hvordan organisasjoners *espoused* og *attributed values* kan manifesteres i flere former enn kun som eksplisitt skrevne verdier.

Videre fant jeg også at det teoretiske konseptene kompetitiv isomorfi samt institusjonell isomorfi i sin klassiske form ikke avdekker alle interessante nyanser som er å finne i det empiriske materialet. Derfor måtte jeg altså generere to nye former, for å mulig måte avdekke det jeg tross alt ønsket å observere på best mulig måte. Studien har altså fremprovosert refleksjoner over teoretiske konsept hvis omfang jeg tidligere tok for gitt.

7.3 Videre forskning

Avslutningsvis ønsker jeg å komme med anbefalinger for videre forskning på dette feltet. For det første kan man ta for seg andre forskningsobjekter. Studien retter også et søkelys på en tilsynelatende utforsket del av frivillig sektor: Barne- og ungdomsorganisasjoner, og særlig hvordan disse utsettes for både tekniske og institusjonelle krefter på en unik måte. Argumentene for hvorfor jeg valgte barne- og ungdomsorganisasjoner går igjen flere steder i oppgaven, og jeg har vært klar på hvorfor jeg tok dette valget. Gjennomgang av tidligere forskning viser at man ofte overser slike organisasjoner som likeverdige aktører i det institusjonelle liv. I stedet blir de hovedsakelig undersøkt i sin tekniske forstand, eller som såkalte «skoler i demokrati». I potensiell videre forskning kan det være interessant å kaste et kritisk blikk på hvordan forskere på frivillig sektor ser ut til å overse eller nedprioritere det institusjonelle elementet i den organiserte barne- og ungdomsfrivilligheten.

Jeg har altså valgt bort ungdomspartier eller idrettsorganisasjoner for barn og unge som caser til denne studie. Det er mulig at slike organisasjoner potensielt hadde påvirket funnene dersom de hadde blitt inkludert eller prioritert. I en annen studie hadde det vært interessant å utelukkende studere institusjonell isomorfi i ungdomspartier, da disse trolig i enda større grad er utsatt for sosiale og kulturelle påvirkningsmekanismer og ikke minst legitimitetsproblematikk.

I studien har jeg valgt å studere hvordan organisasjoner påvirkes av sine dynamiske omgivelser. Det jeg ikke i like stor grad har valgt å prioritere er nettopp disse omgivelsene, og hvordan jeg i større grad kunne anvendt endringer og hendelser i omgivelsene som forklaringsfaktorer i studien. I en større, mer omfattende studie hadde det trolig vært av

teoretisk og empirisk interesse å i større grad vende fokuset mot disse omgivelsene gjennom et annet forskningsdesign.

En viktig del av denne studien har vært utarbeidelsen av to nye former for tvungen isomorfi: Teknisk-tvungen isomorfi og institusjonell-tvungen isomorfi. Ved videre organisasjonsteoretisk forskning kan det være interessant å bruke disse konseptene på andre typer organisasjoner, og dermed i større grad utprøve deres omfang og behjelpelighet. Dette kan være i andre typer barne- og ungdomsorganisasjoner eller frivillige organisasjoner, men også privat sektor. Det kan vise seg å være både interessant og av teoretisk verdi å se på hvorvidt institusjonelt tvungne isomorfiske krefter har innvirkning også på organisasjoner som ikke i like stor grad må prioritere legitimitet.

8. Litteratur

4H Norge (2022). *Om 4H*. 4h.no. Tilgjengelig fra: <https://4h.no/om-4h/> (Hentet: 29. november 2022).

Aars, J., Nordø, Å.D., Wollebæk, D. and Christensen, D.A. (2011). *Ung frivillighet i Norge: Endring og kontinuitet i unges frivillige engasjement 1998-2009*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Alsaker, H. (2022). *Færre velger kristelig konfirmasjon: – Tror noen synes det er flaut*. NRK. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/faerre-velger-kristelig-konfirmasjon_-tror-noen-synes-det-er-flaut-1.15936858 (Hentet: 2. desember 2022).

Arnesen, D. and Sivesind, K.H. (2020). *Organisasjonslandskap i endring 2009-2019: Fra ideologisk samfunnsendring til individuell utfoldelse?* Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Arnesen, D., Nordø, Å.D. and Sivesind, K.H. (2022). *Unge deltakelse i kulturfrivilligheten: Sosiale forskjeller i barn og ungdoms deltakelse i lokale kulturaktiviteter og inkludering i frivillige kulturorganisasjoner*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Arntzen, T. (2018). *Alltid beredt i årets Pride Parade*. Speiding.no. Tilgjengelig fra: <https://speiding.no/nyhetsarkiv/alltid-beredt-i-arets-pride-parade> (Hentet: 10. februar 2023).

Bakken, A. (2022). *Ungdata 2022: Nasjonale resultater*. Oslo: NOVA/Oslomet.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013). *Satsing på barn og ungdom: Regjeringens mål og innsatsområder i Statsbudsjettet 2018*.

Beagles, J.E. (2022). Institutional Logics and the Multiorganizational Governance Arrangements of Humanitarian INGOs. *Nonprofit Management and Leadership*, 33(1). doi:<https://doi.org/10.1002/nml.21507>.

Bergh, J. (2013). *Valgdeltakelse i ulike aldersgrupper: Historisk utvikling og oppdaterte tall fra stortingsvalget 2013*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Bergh, K. (2017). *Carl I. Hagen ble mottaker av HUs tenkekasse*. Fri tanke - nettavis for livssyn og livssynspolitikk. Tilgjengelig fra: <https://fritanke.no/carl-i-hagen-ble-mottaker-av-hus-tenkekasse/19.10497> (Hentet: 12. januar 2023).

Biskopene i Norge (2022). *Kirken har påført homofile og lesbiske stor skade og smerte*. www.aftenposten.no. Tilgjengelig fra: https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/Jx2BRX/kirken-har-paafoert-homofile-og-lesbiske-stor-skade-og-smerte?fbclid=IwAR3guZrfQ0i-DDW1esxqd9dAWY1h9WcwGqhUQv3YmxmH26SR_qxuBWeUvqA (Hentet: 28. februar 2023).

Bourne, H., and Jenkins, M. (2013). Organizational Values: A Dynamic Perspective. *Organization Studies*, 34(4), s. 495-514. <https://doi.org/10.1177/0170840612467155>

- Brink, H.I.L. (1993). Validity and Reliability in Qualitative Research. *Curationis*, 16(2). doi:<https://doi.org/10.4102/curationis.v16i2.1396>.
- Bukve, O. (2016). *Forstå, forklare, forandre: Om design av samfunnsvitenskapelege forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Caswell, M., Punzalan, R. and Sangwand, T. (2017). Critical Archival Studies: An Introduction. *Journal of Critical Library and Information Studies*, 1(2), s. 1–8. doi:<https://doi.org/10.24242/jclis.v1i2.50>.
- Christensen, D.A., Strømsnes, K. and Wollebæk, D. (2011). *Organisasjonene i Hordaland 1999-2000*. Rapport 2011-3. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Christensen, T., Egeberg, M., Lægreid, P., Roness, P.G. and Røvik, K.A. (2015). *Organisasjonsteori for offentlig sektor*. 3rd ed. Oslo: Universitetsforlaget.
- Claeyé, F. and Jackson, T. (2012). The Iron Cage Re-revisited: Institutional Isomorphism in Non-Profit Organisations in South Africa. *Journal of International Development*, 24(5), s. 602–622. doi:<https://doi.org/10.1002/jid.2852>.
- Croucher, G. and Woelert, P. (2015). Institutional Isomorphism and the Creation of the Unified National System of Higher Education in Australia: An Empirical Analysis. *Higher Education*, 71(4), s. 439–453. doi:<https://doi.org/10.1007/s10734-015-9914-6>.
- Curtis, S., Smith, W. and Washburn, S. (2000). Approaches to Sampling and Case Selection in Qualitative Research: Examples in Geography of Health. *Social Science & Medicine*, 50(7-8), s. 1001–1014.
- Davis, G. F., & Powell, W. W. (1992). Organization-Environment Relations. I M. D. Dunnette & L. M. Hough (red.). *Handbook of Industrial and Organizational Psychology*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press, s. 315-374
- Denyer, D. (2017). *Organizational Resilience: A Summary of Academic Evidence, Business Insights and New Thinking*. BSI and Cranfield School of Management.
- DiMaggio, P.J. and Powell, W.W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48(2), s. 147–160. doi:<https://doi.org/10.2307/2095101>.
- Dons, C. and Gasmann, H.M. (1911). Redegjørelse. *Speideren*, 1(1).
- Ebbinghaus, B. (2005). When Less is More: Selection Problems in Large-N and Small-N Cross-National Comparisons. *International Sociology*, 20(2), s. 133–152. doi:<https://doi.org/10.1177/0268580905052366>.
- Engelstad, F. and Ødegård, G. (2003). *Makt- og demokratiutredningen 1998-2003: Ungdom, makt og mening*. Gyldendal Akademisk.
- Enjolras, B. and Wollebæk, D. (2010). *Frivillige organisasjoner, sosial utjevning og inkludering*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Evensen, M.R. (2008). *Deler ut ørepropper før skolegudstjeneste*. NRK. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/rogaland/gir-ut-orepropper-for-gudstjeneste-1.6350703> (Hentet: 12. januar 2023).

Farquharson, K. (2018). Isomorphism. In: *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*. New Jersey: John Wiley & Sons, Ltd.

Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings about Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), s. 219–245. doi:<https://doi.org/10.1177/1077800405284363>.

Foss, D.V. (2017). *Politisk ungdomsengasjement*. 22. juli-senteret. Tilgjengelig fra: <https://22julisenteret.no/ressurs/politisk-ungdomsengasjement/> (Hentet: 23. august 2022).

FRI (2019). *Demonstrerte mot konverteringsterapi*. FRI - Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. Tilgjengelig fra: <https://www.foreningenfri.no/demonstrerte-mot-konverteringsterapi/> (Hentet: 12. januar 2023).

Frivillighet Norge (2018). *Varsling og forebygging av trakassering og overgrep*. frivillighetnorge.no. Tilgjengelig fra: <https://www.frivillighetnorge.no/verktoy/rekruttere-og-ta-vare-p%C3%A5-folk/varsling-og-forebygging-av-trakassering-og-overgrep/> (Hentet: 29. april 2023).

Frivillighetsregisterloven. *Lov 29. juni 2007 om register for frivillig virksomhet*.

Gaillet, L.L. (2012). (Per)Forming Archival Research Methodologies. *College Composition and Communication*, 64(1), s. 35–58.

Gilliland, A. and Mckemmish, S. (2004). Building an Infrastructure for Archival Research. *Archival Science*, 4(3-4), s. 149–197. doi:<https://doi.org/10.1007/bf02513399>.

Given, L. (2012). *Inter- and Intracoder Reliability*. The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods. Tilgjengelig fra: <https://sk.sagepub.com/reference/research/n223.xml> (Hentet: 8. desember 2022).

Golafshani, N. (2003). Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 8(1), s. 597–607.

Gorenak, M., og Koöir, S. (2012). The Importance of Organisational Values for Organisation. *Management Knowledge and Learning International Conference*, Make Learn, s. 563-569.

Gran, E. (2011). *HU demonstrerte foran slottet*. Fri tanke - nettavis for livssyn og livssynspolitikk. Tilgjengelig fra: <https://fritanke.no/hu-demonstrerte-foran-slottet/19.8531> (Hentet: 12. januar 2023).

Gran, E. (2014). *Ny HU-kampanje: Flau over deler av Grunnloven*. Fri tanke - nettavis for livssyn og livssynspolitikk. Tilgjengelig fra: <https://fritanke.no/flau-over-deler-av-grunnloven/19.9389> (Hentet: 12. januar 2023).

Gran, E. (2016). *Humanistisk Ungdom går ut mot Human-Etisk Forbund - Alt for mye religionskritikk*. Fri tanke - nettavis for livssyn og livssynspolitikk. Tilgjengelig fra: <https://fritanke.no/humanistisk-ungdom-gar-ut-mot-human-etisk-forbund-alt-for-mye->

[religionskritikk/19.10142](#) (Hentet: 12. januar 2023).

Gran, E. (2018). *HU ønsker forbud mot omskjæring for alle under 18 år*. Fri tanke - nettavis for livssyn og livssynspolitik. Tilgjengelig fra: <https://fritanke.no/hu-onsker-forbud-mot-omskjaring-for-alle-under-18-ar/19.10806> (Hentet: 12. januar 2023).

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 2nd ed. Bergen: Fagbokforlaget.

Gulbrandsen, T.J. and Ødegård, G. (2011). *Frivillige organisasjoner i en ny tid: Utfordringer og endringsprosesser*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Gusenbauer, M. and Haddaway, N.R. (2020). What Every Researcher Should Know about Searching – Clarified Concepts, Search Advice, and an Agenda to Improve Finding in Academia. *Research Synthesis Methods*, 12(2). doi:<https://doi.org/10.1002/jrsm.1457>.

Hannan, M.T. and Freeman, J. (1977). The Population Ecology of Organizations. *American Journal of Sociology*, 82(5), s. 929–964. doi:<https://doi.org/10.1086/226424>.

Hannan, M.T. and Freeman, J. (1984). Structural Inertia and Organizational Change. *American Sociological Review*, 49(2), s. 149–164. doi:<https://doi.org/10.2307/2095567>.

Hauger, E. (1936). *Norske speidere: Norsk speidergutt-forbund gjennom 25 år, 1911-1936*. Norsk speidergutt-forbund.

Human-Etisk Forbund (2007). *Protokoll fra stiftelsesmøte for Humanistisk Ungdom*. *Humanistisk Ungdom*. Tilgjengelig fra: <https://humanistiskungdom.no/globalassets/pdfer/landsmoteprotokoller/signert-protokoll-stiftelsesmotet.pdf> (Hentet: 12. januar 2023).

Humanistisk Ungdom (2017). *Hørings svar - forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn*. Kulturdepartementet. 28. september 2017.

Humanistisk Ungdom (2019a). *How to Jesus*. humanistiskungdom.no. Tilgjengelig fra: <https://humanistiskungdom.no/nyheter/2019/how-to-jesus/> (Hentet: 12. januar 2023).

Humanistisk Ungdom (2019b). *Protokoll fra Landsmøte 2019*. Oslo: Humanistisk Ungdom.

Humanistisk Ungdom (2021a). *Aktiv Dødshjelp*. humanistiskungdom.no. Tilgjengelig fra: <https://humanistiskungdom.no/Meninger/humanistiskpolitikk/aktiv-dodshjelp/> (Hentet: 12. januar 2023).

Humanistisk Ungdom (2021b). *Hørings svar - forslag til ny opplæringslov og endringer i friskolelova*. Kunnskapsdepartementet. 26. august 2021.

Humanistisk Ungdom (2022). *Om oss*. HumanistiskUngdom.no. Tilgjengelig fra: <https://humanistiskungdom.no/om-oss/> (Hentet: 29. november 2022).

Humanistisk Ungdom (2023). *Den norske grunnloven*. HumanistiskUngdom.no. Tilgjengelig fra: <https://humanistiskungdom.no/Meninger/livssyn/den-norske-grunnloven/> (Hentet: 12. januar 2023).

Humanistisk Ungdom Oslo Lokallag (2011). *Slipp prinsessen fri-aksjon (10 april)*. [www.facebook.com](https://www.facebook.com/media/set/?set=a.155348601196569.33751.152190684845694&type=1). Tilgjengelig fra: <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.155348601196569.33751.152190684845694&type=1> (Hentet: 12. januar 2023).

Jacobsen, D.I. and Thorsvik, J. (2016). *Hvordan organisasjoner fungerer*. 4th ed. Bergen: Fagbokforlaget.

KFUK-KFUM Norge (1992). *Utredning for samlivsutvalget*. Tilgjengelig fra: [https://www.nb.no/items/0dc713dc41aa4f5cef5436f492a30b1a?page=0&searchText="KFUK-KFUM"](https://www.nb.no/items/0dc713dc41aa4f5cef5436f492a30b1a?page=0&searchText=)

KFUK-KFUM Norge (2021a). *Toårsmål*. kfuk-kfum.no. Tilgjengelig fra: <https://kfuk-kfum.no/mal-og-verdier/toarsmal> (Hentet: 14. april. 2023).

KFUK-KFUM Norge (2021b). *Vedtekter*. kfuk-kfum.no. Tilgjengelig fra: <https://kfuk-kfum.no/var-organisasjon/vedtekter> (Hentet: 6. januar 2023).

KFUK-KFUM Norge (2022a). *Bakgrunn*. kfuk-kfum.no. Tilgjengelig fra: <https://kfuk-kfum.no/var-organisasjon/navnesaken/bakgrunn> (Hentet: 6. januar 2023).

KFUK-KFUM Norge (2022b). *Ideologisk Veileder*. kfuk-kfum.no. Tilgjengelig fra: <https://kfuk-kfum.no/mal-og-verdier/ideologisk-veileder> (Hentet: 6. januar 2023).

KFUK-KFUM Norge (2022c). *Mål og verdier*. KFUK-KFUM.no. Tilgjengelig fra: <https://kfuk-kfum.no/mal-og-verdier> (Hentet: 29. november 2022).

KFUK-KFUM Norge (2023). *Vi mener*. KFUK-KFUM.no. Tilgjengelig fra: <https://kfuk-kfum.no/politikk-og-samfunn/vi-mener> (Hentet: 14. april 2023).

Kildal, A. (2009). *Frivillighet og fellesskap: En studie av samværsformer blant ungdom i en frivillig organisasjon i Russland*. Masteroppgave. Tromsø: UIT Norges arktiske universitet.

Kleven, T.A. (2008). Validity and Validation in Qualitative and Quantitative Research. *Nordic Studies in Education*, 28(03), s. 219–233. doi:<https://doi.org/10.18261/issn1891-5949-2008-03-05>.

Knopf, J.W. (2006). Doing a Literature Review. *PS: Political Science & Politics*, 39(01), s. 127–132. doi:<https://doi.org/10.1017/s1049096506060264>.

Kaasa, K. (2018). *Nytt speiderløfte vedtatt*. speiding.no. Tilgjengelig fra: <https://speiding.no/nyhetsarkiv/nytt-speiderlofte-vedtatt> (Hentet: 10. februar 2023).

L'Eplattenier, B.E. (2009). An Argument for Archival Research Methods: Thinking beyond Methodology. *College English*, 72(1), s. 67–79.

Leuffen, D. (2007). Case Selection and Selection Bias in Small-n Research. In: T. Gschwend and F. Schimmelfennig, eds., *Research Design in Political Science: How to Practice What They Preach*. London: Palgrave Macmillan, s. 145–160.

Liao, J. (1996). Information Technology investment: The Effect of Institutional

Isomorphism. *The Journal of High Technology Management Research*, 7(1), s. 37–52. doi: [https://doi.org/10.1016/s1047-8310\(96\)90013-9](https://doi.org/10.1016/s1047-8310(96)90013-9).

Ljoså, S. (2007). *Alltid beredt til hva? Etableringen av norsk speiderbevegelse 1909-1913*. Masteroppgave. Oslo: Universitetet i Oslo.

LNU (1987). *Ungdomsorganisasjoner i Norge*. Oslo: LNU.

LNU (2010). *Sårbar frivillighet: En rapport om endringer i rammevilkår for barne- og ungdomsorganisasjonene og konsekvensene for lokale lag*. Oslo: LNU.

LNU (2013). *Sluttrapport 2013*. Oslo: LNU.

LNU (2015). *Sluttrapport 2015*. Oslo: LNU.

LNU (2016). *Ung frivillighet 2016*. Oslo: LNU.

LNU (2018). *Ung frivillighet 2018*. Oslo: LNU.

Lorentzen, H. (2000). *Offentlig styring av frivillige organisasjoner: Med barne- og ungdomsorganisasjonene som case*. Bergen/Oslo: LOS-senteret/Institutt for samfunnsforskning.

Lorentzen, H. (2010). *Statlige innskudd til frivillige organisasjoner: En empirisk kartlegging*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Lowndes, V. (2010). The Institutional Approach. In: D. Marsh and G. Stoker, eds., *Theory and Methods in Political Science*. Basingstoke: Palgrave, s. 60–79.

Magelssen, Ø. and Larsen, S. (2022). *KFUK-KFUM har påført skeive skam og smerte*. kfuk-kfum.no. Tilgjengelig fra: <https://kfuk-kfum.no/nyheter/kfuk-kfum-har-pafort-skeive-skam-og-smerte> (Hentet: 28. februar 2023).

Mahoney, J. and Goertz, G. (2006). A Tale of Two Cultures: Contrasting Quantitative and Qualitative Research. *Political Analysis*, 14(3), s. 227–249. doi:<https://doi.org/10.1093/pan/mpj017>.

March, J.G. and Olsen, J.P. (2004). The Logic of Appropriateness. *ARENA: Centre for European Studies*, 4(9). doi:<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199548453.003.0034>.

March, J.G. og Olsen, J. P. (2011). The Logic of Appropriateness, i Goodin, R. E. (red.). *The Oxford Handbook of Political Science*. Oxford: Oxford University Press, s. 478-497

McCarthy, I.P., Collard, M. and Johnson, M. (2017). Adaptive Organizational Resilience: An Evolutionary Perspective. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 28, s. 33–40. doi:<https://doi.org/10.1016/j.cosust.2017.07.005>.

McKee, H.A. and Porter, J.E. (2012). The Ethics of Archival Research. *College Composition and Communication*, 64(1), s. 59–81.

Meld. St. nr 32 (1996-1997): *Om tilskuddsregler for barne- og*

ungdomsorganisasjonene.

Mintzberg, H. (1983). *Power in and around Organizations*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Moradi, E., Jafari, S.M., Doorbash, Z.M. and Mirzaei, A. (2021). Impact of Organizational Inertia on Business Model innovation, Open Innovation and Corporate Performance. *Asia Pacific Management Review*, 26(4).
doi:<https://doi.org/10.1016/j.apmr.2021.01.003>.

Navarro, A. (1995). *Mexican American Youth Organization: Avant-Garde of the Chicano Movement in Texas*. Texas: University of Texas Press.

Noble, H. and Smith, J. (2015). Issues of Validity and Reliability in Qualitative Research. *Evidence Based Nursing*, 18(2), s. 34–35.

Norges Speiderforbund (2018). *Patruljen i samfunnet*. Speiding.no. Tilgjengelig fra: <https://speiding.no/samfunnet> (Hentet: 10. februar 2023).

Norges Speiderforbund (2019). *Politisk plattform*. Speiding.no. Tilgjengelig fra: <https://speiding.no/nyhetsarkiv/politisk-plattform> (Hentet: 10. februar 2023).

Norges Speiderforbund (2022). *Om oss*. Speiding.no. Tilgjengelig fra: https://speiding.no/om_oss#visjon-1332 (Hentet: 29. november 2022).

Norsk Speidermuseum (2013). Mangfold og likhet: Samarbeid i norsk speiding 1907-1972. *Speiderhistorisk tidsskrift nr 21*.

Norsk Speidermuseum (2014). Samling til slutt: Samarbeid i norsk speiding 1972-2014. *Speiderhistorisk tidsskrift nr 22*.

Norsk Speidermuseum (2022a). *Håvard Djupvik*. Håvard Djupvik. Tilgjengelig fra: https://leksikon.speidermuseet.no/wiki/H%C3%A5vard_Djupvik (Hentet: 17. mars 2023).

Norsk Speidermuseum (2022b). *Lars Atle Andersen – Speiderhistorisk leksikon*. Speiderhistorisk Leksikon. Tilgjengelig fra: https://leksikon.speidermuseet.no/wiki/Lars_Atle_Andersen (Hentet: 17. mars 2023).

NOU 1997: 1. *Regelverk om tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner*.

NOU 2006: 13. *Fritid med mening*.

NOU 2011: 20. *Ungdom, makt og medvirkning*.

NOU 2013: 1. *Det livssyns åpne samfunn: En helhetlig tros- og livssyns politikk*.

Nøttveit, A.R. (2016). *Panfile Rebecca (16) vil ha bedre seksualundervisning*. Framtida. Tilgjengelig fra: <https://framtida.no/2016/04/22/panfile-rebecca-16-vil-ha-betere-seksualundervisning> (Hentet: 12. januar 2023).

Nøttveit, A.R. (2017). *Humanistisk Ungdom deler ut pris for 'alternative fakta'*. Framtida. Tilgjengelig fra: <https://framtida.no/2017/03/31/humanistisk-ungdom-deler-ut-pris->

for-alternative-fakta (Hentet: 12. januar 2023).

Reisjø, L.A. (2016). *Gamle tradisjoner møter nye tider – en studie av endringsprosesser i KFUK-KFUM*. Masteroppgave. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Ribeiro, E.H., Hesselund, E., Sjøtrø, I.T. and Romsaas, L.A. (2011). Vi deler – globale perspektiver i trosopplæringen. *Den norske kirke*. Tilgjengelig fra: <https://kirken.no/globalassets/kirken.no/smm/filer-2016/trosoppl.-global.pdf> (Hentet: 13. januar 2023).

Rusnes, I. (2004). *En gang ten-singer – alltid ten-singer? En studie av organisasjonstilhørighet i frivillige organisasjoner*. Hovedfagsoppgave. Bergen: Universitetet i Bergen.

Røstvig, M.-S. (1946). *Norsk speiderpikeforbund gjennom 25 år*. Norsk speiderpikeforbunds forlag.

Samtykkealliansen (2021). *Disse er med*. samtykke.no. Tilgjengelig fra: <https://samtykke.no/disse-er-med> (Hentet: 12. januar 2023).

Scott, W. (2014). *Institutions and Organizations: Ideas, Interests, and Identities* 4. utg. Los Angeles, CA: S

Scott, W.R. (2014). *Institutions and Organizations: Ideas, Interests and Identities*. 4th ed. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.

Scott, W.R., and Davis, G.F. (2016). *Organizations and Organizing: Rational, Natural and Open System Perspectives*. New York: Routhledge.

Segaard, S.B. (2010). *Frivillige lokale organisasjoner som læringsarena: Organisasjonenes kontakt med studieforbund og utdanningssystemet*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Selle, P. (2012). *Organisasjonene og det offentlige: Har vi fått ny frivillighetspolitikk?* Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Selznick, P. (1948). Foundations of the Theory of Organization, *American Sociological Review*, 13, s. 25–35.

Selznick, P. (1949). *TVA and the Grass Roots*. Berkeley: University of California Press.

Selznick, P. (1957). *Leadership in Administration*. New York: Harper & Row.

Selznick, P. (1996). Institutionalism “Old” and “New”, *Administrative Science Quarterly*, 41, s. 270-77.

Singh, J.V., Tucker, D.J. and House, R.J. (1986). Organizational Legitimacy and Liability of Newness. *Administrative Science Quarterly*, 31(2), s. 171–193. doi:<https://doi.org/10.2307/2392787>.

Sivesind, K.H. and Enjolras, B. (2022). *Frivillige organisasjoners sivilsamfunnsrolle: Påvirkningsstrategier og tilgang til politiske beslutningsfora*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Sjønnesen, I. (2021). 100 år med speiding for jenter! *Speideren*, 2021(2), s. 48.

Skaarer, N. (1986). *Norske 4H 50 år: Jubileumsbok for Norske 4H 1936-1986*. Norske 4H.

Slack, T. and Hinings, B. (1994). Institutional Pressures and Isomorphic Change: An Empirical Test. *Organization Studies*, 15(6), s. 803–827.
doi:<https://doi.org/10.1177/017084069401500602>.

SSB (2021). *Valgdeltakelse*. Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/valg/storingsvalg/statistikk/valgdeltakelse> (Hentet: 7. mai 2023).

Statskonsultrapport 1996:4. *Statlig støttepolitikk og endringer i det frivillige organisasjonslivet*.

Stinchcombe, A.L. (1965). Organizations and Social Structure. In: J.G. March, ed., *Handbook of Organizations*. London: Routledge, s. 142–193.

Sæternes, K. and Williamson, K.E.T. (2022). *Dass er dass! Det er på tide å fjerne kjønnskiltene*. www.aftenposten.no. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/bgGGP3/dass-er-dass-det-er-paa-tide-aa-fjerne-kjoennsskiltene> (Hentet: 12. januar 2023).

The Bridgespan Group (2005). *Growth of Youth-Serving Organizations*. Tilgjengelig fra: <https://www.bridgespan.org/bridgespan/Images/articles/growth-of-youth-serving-organizations/growth-of-youth-serving-organizations-white-paper.pdf> (Hentet: 10. november 2022).

The Bridgespan Group (2022). *About The Bridgespan Group*. www.bridgespan.org. Tilgjengelig fra: <https://www.bridgespan.org/about-us/about-bridgespan> (Hentet: 22. november 2022).

Townsend, S.M. and Campbell, R. (2007). Homogeneity in Community-Based Rape Prevention Programs: Empirical Evidence of Institutional Isomorphism. *Journal of Community Psychology*, 35(3), s. 367–382. doi:<https://doi.org/10.1002/jcop.20153>.

Venard, B. and Hanafi, M. (2008). Organizational Isomorphism and Corruption: An Empirical Research in Russia. *Journal of Business Ethics*, 89(1), s. 59–76.
doi:<https://doi.org/10.1007/s10551-008-9984-9>.

Voksø, P. and Kullerud, E. (1980). *I trekantens tegn: Norges kristelige ungdomsforbund gjennom hundre år*. Oslo: Triangelforlaget.

Vromen, A. (2018). Rediscovering Qualitative Approaches. In: *Theory and Methods in Political Science*, 4th ed. London: Palgrave, s. 237–253.

Witmer, H. and Mellinger, M.S. (2016). Organizational Resilience: Nonprofit Organizations' Response to Change. *Work*, 54(2), s. 255–265.

doi:<https://doi.org/10.3233/wor-162303>.

Wollebæk, D., Enjolras, B., Steen-Johnsen, K. and Ødegård, G. (2011). *Hva gjør terroren med oss som sivilsamfunn?* Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Wollebæk, D. and Sivesind, K.H. (2010). *Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-1999*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Yin, R.K. (2014). *Case Study Research: Design and Methods*. Beverly Hills, CAL. : Sage Publications.

Øberg, S.S. and Trygstad, A.N. (2020). *Ba skoler avlyse skolegudstjenester – ble stemplet som sekt av rektor*. NRK. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/nordland/ba-skoler-avlyse-skolegudstjenester-_-ble-stemplet-som-sekt-1.15300104 (Hentet: 12. januar 2023).

Østhus, A. (2021). *Sekularisering i Norge*. Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/religion-og-livssyn/artikler/sekularisering-i-norge>